

Manimalisrapporten 2017

Sällskapsdjurens betydelse för människan och samhället

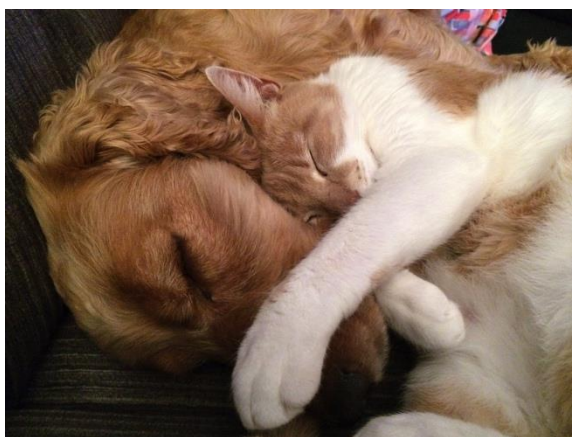
Förord

Manimalis är en ideell organisation med syfte att samla in och sprida information om sällskapsdjurens positiva inverkan på oss människor. Organisationen bildades 1990 och har sedan starten arbetat träget för att uppnå en större acceptans för djuren i samhället i allmänhet och djur inom skola, omsorg och vård i synnerhet.

Förutom att sprida information till beslutsfattare, media och allmänhet genom att delta i konferenser både i Sverige och utomlands, följa nyhetsflödet och forskningen samt arrangera egna seminarier och konferenser, har Manimalis gett ut Manimalisrapporten med fakta kring framförallt

- forskning
- verksamheter med hjälp av djur
- antalet sällskapsdjur
- sällskapsdjurens inverkan på samhällsekonomin
- att arbeta med sällskapsdjur
- olika organisationer med djuranknytning

Den senaste rapporten gavs ut 2009 och av olika anledningar, främst bristande ekonomiska resurser, har Manimalis först nu fått möjlighet att ta fram nya fakta. Rapporten ges ut i ett begränsat antal tryckta exemplar och finns framför allt att hämta på www.manimalis.com.

Tack!

Vi tackar våra sponsorer och riktar även ett stort tack till de personer, företag och organisationer som bidragit till Manimalisrapporten 2017.

Manimalis tackar sponsorerna:

Innehåll

1. Manimalis och trender, nationellt och internationellt	7
1.1 Vad är Manimalis?	7
1.2 Vad är sällskapsdjur?	7
1.3 I människans tjänst	8
1.4 I samhället	8
1.5 Förmänskligande av djuren	10
1.6 Att ta hand om	10
1.7 Djurägandet	11
1.8 Djuräggande för ett mer hälsosamt liv	12
1.9 Referenser och länkar	15
2. Forskning	16
2.1 Häst, människa och samhälle	19
2.2 Hund, människa och samhälle	26
2.3 Hundar i vård och omsorg	29
2.4 Hund och människa – nya forskningsrön	32
2.5 Människan och sällskapsdjuren	35
2.6 Referenser och länkar	37
3. Djur i människans tjänst	39
3.1 Kvalitetssäkring av sociala tjänstehundar	41
3.2 I barnens tjänst	42
3.3 Assistanshundar	44
3.4 Sociala tjänstehundar	45
3.5 Hundar i kommuner och landsting	47
3.6 Tjänstehundar och samhällsnyttan	57
3.7 Katter, hundar och olika arbetsområden	59
3.8 Hästunderstödd terapi	60
3.9 Alla är vinnare	61
3.10 Ett urval av kommunal information om sociala tjänstehundar	62
3.11 Referenser och länkar	64
4. Antalet sällskapsdjur i Sverige	66
4.1 Tidigare undersökningar från SCB	67
4.2 Rykande färsk undersökning från Novus	68
4.3 Effekterna av att antalet mindre sällskapsdjur minskar	68
4.4 Referenser och länkar	69
5. Ekonomi	70
5.1 Sällskapsdjur sparar pengar åt samhället	71
5.2 Antalet sällskapsdjur i Sverige	71
5.3 Sällskapsdjurens påverkan på samhällsekonomin	71
5.4 Referenser och länkar	77

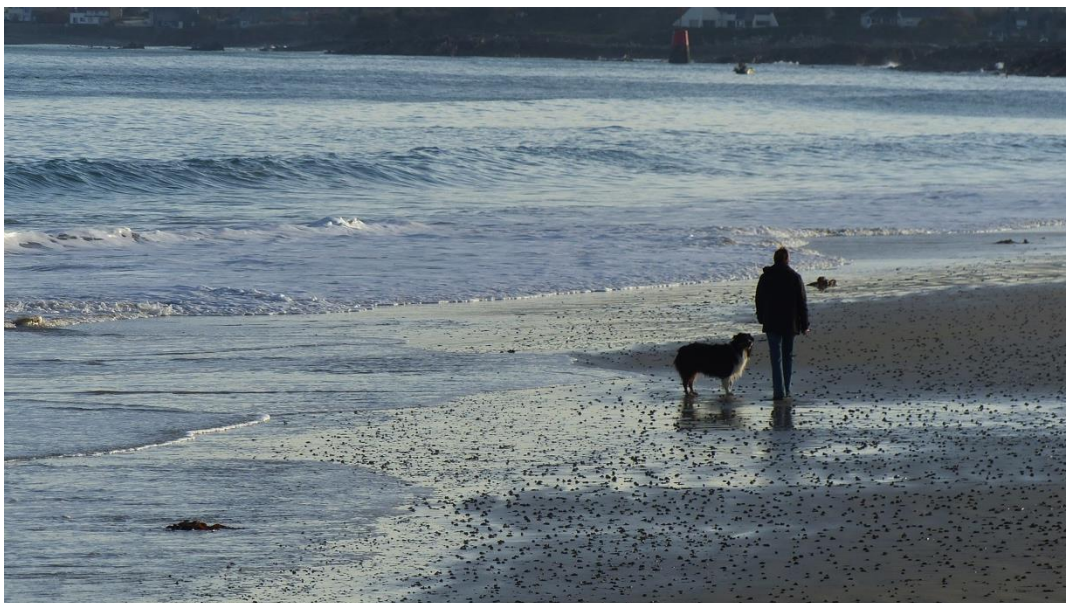
6. Att arbeta med sällskapsdjur	78
6.1 Att arbeta tillsammans med djuren	81
6.2 Fakta från branschen	82
6.3 FirstVet och andra digitala tjänster	86
6.4 VOOV – Veterinär Omsorg Om Vårdsutsatta	87
6.5 Regelverk, certifieringar, utbildning mm	88
6.6 Referenser och länkar	89
6.7 Information om NPFA – Nordic Pet Food Association	90
7. Intervjuer och goda exempel	92
7.1 Astrid Lindgrens barnsjukhus	94
7.2 Fältassistenter i Älvsjö	95
7.3 Barnhabiliteringen i Halmstad	98
7.4 Hundassisterad terapi för unga med flerfunktionsnedsättningar	100
7.5 Skolakvariet	101
7.6 "Hundpatrullen" på Ekerö	102
7.7 Körkort på kanin	104
7.8 Ett vinnande fängelsekoncept	105
7.9 Ridterapi – hästunderstödd behandling	106
7.10 "Pälsallergi är bara nys" intervju med professor Agnes Wold	107
7.11 Referenser och länkar	112
8. Information om djurorganisationer	113
8.1 Djurorganisationer	114
8.2 Djurskyddsorganisationer	116
8.3 Utbildningar	117
9. Manimalis då, nu och i framtiden	119
9.1 Manimalis historia	120
9.2 Manimalis i nutid	120
9.3 Manimalis i media	121
9.4 Manimalis framtid	121
9.5 Manimalis sponsorer	122
10. Tack!	123

1. Manimalis och trender, nationellt och internationellt

Innehåll:

- 1.10 Vad är Manimalis?
- 1.11 Vad är sällskapsdjur?
- 1.12 I människans tjänst
- 1.13 I samhället
- 1.14 Förmänskligande av djuren
- 1.15 Att ta hand om
- 1.16 Djurägandet
- 1.17 Djuräggande för ett mer hälsosamt liv
- 1.18 Referenser och länkar

1. Manimalis och trender, nationellt och internationellt

Sällskapsdjurens positiva betydelse för den enskilda människan och för samhället i stort är numera väl dokumenterad. Manimalis har under ett par decennier samlat in och spridit forskningsresultat, studier och projekt som alla bekräftat det alla djurägare redan visste; människan mår bra av att umgås med djur. Oavsett var i livet man befinner sig eller hur ens livssituation ser ut så blir den rent allmänt ett snäpp bättre om det finns ett eller flera djur med i bilden.

Sedan starten i början av 1990-talet har vi noterat förändrade attityder både bland allmänheten och våra beslutsfattare. Många läkare, psykologer och terapeuter hävdade att både vård och omsorg blev bättre om man använde sig av djur men stötte på patrull av en rad olika skäl. Det ansågs ohygieniskt att placera ett akvarium på ett sjukhus eller tillåta människor på ett äldreboende att få ta med sin katt eller kanariefågel. Och att ha en hund som en del i skolundervisningen var i princip otänkbart. Många av dessa negativa attityder har förändrats radikalt under senare år och är på väg att försvinna helt och hållet i takt med den ökande kunskapen om vad djur kan tillföra för en förbättrad livskvalitet i livets alla skeden.

1.1 Vad är Manimalis?

Manimalis är en fristående ideell organisation med syfte att öka kännedomen om sällskapsdjurens positiva effekter på den enskilda människan och samhället i stort. Manimalis bildades 1990 och är en religiöst och partipolitiskt obunden organisation vars uppdrag är att samla in, sammanställa och sprida information om sällskapsdjurens positiva effekter, vilka kan vara av ekonomisk, psykologisk, fysiologisk och social karaktär.

Manimalis drivs helt med hjälp av gåvor och ekonomiskt stöd från ett flertal engagerade sponsorer. Vilka sponsorer vi har och vilka personer som sitter i organisationens styrgrupp, samt annan viktig information om vårt arbete finns på vår webbplats www.manimalis.com.

1.2 Vad är sällskapsdjur?

När vi skriver sällskapsdjur menar vi i första hand hundar och katter, men i viss mån även mindre sällskapsdjur som kaniner, marsvin, möss, råttor, akvariefiskar, reptiler och så vidare, samt hästar för fritids- och sportridning. Kort sagt, alla tamdjur som inte är lantbruksdjur eller hästar som används i trav- och galopptävlingar.

1.3 I människans tjänst

Det har många gånger känts hårt att jobba i sådan svår motvind, men skam den som ger sig. Ju fler goda resultat med olika former av djurassisterad verksamhet som presenteras, desto mer övertygande blir ju statistiken. Och för människans bästa vän blir arbetsområdena allt fler. Så kallade sociala tjänstehundar finns numera inom både vård, skola och omsorg och anställs i team med sina förare inom såväl kommunal som privat verksamhet. Det är vårdhundar, terapihundar, besökshundar och läshundar, för att nämna några exempel.

Trenden med fler djur inom vård, skola och omsorg är inget svenskt fenomen. Många andra länder ligger långt före Sverige när det gäller djurens arbetsområden, däremot har vi en relativt unik situation att hundteamen är anställda eller anlitas som konsulter. I andra länder är det vanligt med ideellt arbetande hundförare, liksom att man måste söka bidrag eller privata sponsorer.

När det gäller hästassisterad terapi handlade den inledningsvis i princip uteslutande om fysisk träning för människor med olika typer av funktionsnedsättningar. Numera används hästar i rehabilitering av ett flertal neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, skador och sjukdomar och i behandling av stressrelaterade sjukdomar med goda resultat. Läs mer i kapitel 2 och 7.

1.4 I samhället

Den allmänt mer positiva attityden till djur märks även på andra håll i samhället. Det är lättare att ta med sig hund på allmänna färdmedel, café, köpcentrum eller på hotell. För bara några år sedan hade många hotell särskilda "hundrum", men numera tycks det vanligare med särskilda "hundfria rum" och många hotell anger redan i prislistan om man tar extra betalt för hundar.

Att ta med hunden på restaurang blir vanligare, möjligen i takt med att vi blir mer kontinentala eller internationella. De öppna gränserna inom Europa har säkert gjort sitt till; för till exempel danskar, fransmän och italienare har det varit en självklarhet att hunden får följa med i princip överallt och vi svenskar vill kanske inte vara sämre. Det finns inga generella förbud eller någon lagstiftning mot att ta med hunden på restaurang, pub eller café (som många verkar ha haft intryck av), men det är heller ingen allmän rättighet att ta med sin hund. Det är respektive näringsidkare som bestämmer vad som gäller. Däremot är det enligt Livsmedelsverkets regler förbjudet att ha hundar där mat bereds, till exempel i restaurangkök eller vissa avdelningar i livsmedelsbutiker.

Fyrverkerier och smällare är ett gissel för många husdjur och deras ägare och flera djurorganisationer har under många år drivit på för ett förbud eller åtminstone för ett minskat användande under begränsad tid. En eloge till Clarion Hotel Arlanda som, såvitt

vi vet, var först med att erbjuda hundägare nyårspaket med övernattning. Runt flygplatser råder nämligen fyrverkeriförbud och därmed kan hotellet erbjuda en lugn nyårsafton.

Ny teknik kan underlätta livet som djurägare. Sajter på nätet, Facebook-grupper, forum och olika appar där man kan hitta vänner, hundrastare, hundvänliga ställen, kattpensionat etc är på stark frammarsch.

1.5 Förmänskligande av djuren

Man kan inte skylla allt på Disney, Pixar eller media när det gäller att förmänskliga djuren. Djur i människors skepnad fanns redan på "de gamla grekernas" tid, i till exempel Aesopos fabler. Men utvecklingen går allt mer åt att vi ser djuren som familjemedlemmar och ibland som substitut för mänskligt sällskap eller egna barn. Så länge vi ser djuren som just djur är det ingen fara, men man ska inte utsätta dem för ett överdrivet förmänskligande och tillskriva dem mänskliga känslor och beteenden.

I och med att vi lever nära våra husdjur och delar mycket av vår livssituation och miljö, drabbas vi av liknande hälsoproblem. Hjärt- kärlsjukdomar, ledbesvär, cancer och diabetes är exempel på sådant som drabbar både två- och fyrbenta. Övervikt är ett annat folkhälsoproblem som numera tyvärr blivit allt vanligare bland våra husdjur och riskerna för övervikt ökar med kastration, låg aktivitet (innekatter och soffhundar) och ovanan att ge godis, snacks och människomat samt fri tillgång på mat till framför allt katter som lämnas hemma med en till brädden fylld skål med torrfoder.

1.6 Att ta hand om

Manimalis motto är att det är en mänsklig rättighet att ha sällskapsdjur i livets alla skeden, från vaggan till graven. Det förutsätter givetvis ett ansvarsfullt djuräggande. I Sverige har vi lång tradition av god djurhållning när det gäller våra sällskapsdjur, inte minst tack vare en stark djurskyddslagstiftning och väl fungerande djurorganisationer. Svenska Kennelklubben har omfattande regelverk vad gäller hundhållning och uppfödning samt en väl fungerande egenkontroll, för att nämna ett exempel. Svenska hundar är i högre grad försäkrade än hundar i andra länder och de senaste åren har antalet katterförsäkringar ökat. Hund och katt närmar sig alltså varandra i status, vilket man även kan se i antalet ID-märkningar, ägarregistreringar och antalet veterinärbesök.

En annan tydlig trend är djurmaten. Djurägare – och då kanske främst hund- och kattägare – blir allt mer medvetna om kostens betydelse för hälsan, inte bara för egen del utan även för djurens. Det finns ett flertal forskningsprojekt om just kosten. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) presenterade under våren 2017 nya rön. Det är inte enbart inaktivitet och övervikt som ökar risken för diabetes hos katter; att ha "ett glupskt ätmönster" är en annan riskfaktor. Men det forskarna nu konstaterat är att normalviktiga katter som åt mestadels torrfoder, oftare

drabbades av diabetes än katter som främst åt blötmat. Det är för tidigt att säga om torrfoder verkligen är inblandat i sjukdomens utveckling, men studien är intressant och man har för avsikt att undersöka detta närmare.

En studie från SLU och isländska Holar university som presenterades våren 2017 visar på sambandet mellan hästars hull och insulinkoncentration i blodet. Studien gjordes med drygt 200 islandshästar; ju mer fett på kroppen hästarna har, desto högre insulinkoncentration. Man vill synliggöra att även mindre mängder "överflödsfett" påverkar hästarna och på sikt kanske ökar risken för fång. Forskarna uppmanar därför hästägare att hålla hästarna slanka.

När det gäller framför allt hundar har färskfoder, dvs slakteribiprodukter från exempelvis gris, nöt, fisk eller kyckling, blivit en trend som håller i sig. En trend som bland andra Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, varnar för då det visat sig att denna typ av foder kan innehålla antibiotikaresistenta bakterier. SVA har i en studie, finansierad av Jordbruksverket, testat 39 prov av färskfoderprodukter från åtta olika färskfodermärken. Av dessa 39 innehöll 22 endast slaktbiprodukter från fjäderfä, medan 17 innehöll slaktbiprodukter från olika djurslag, inklusive fjäderfä. Alla undersökta prov innehöll E.coli bakterier och i två av proven var förekomsten högre än Jordbruksverkets rekommendationer, vilket visar att i färskfoder precis som i andra råa köttprodukter finns det bakterier och vissa av dem kan vara resistent mot antibiotika. En tänkbar risk med färskfoder är spridning av ESBL-bildande bakterier (ESBL står för extended spectrum beta-lactamases). Bakterier som bildar ESBL kan inte behandlas med antibiotika.

Sannolikheten för att hund som kontinuerligt äter färskfoder ska bli bärare av E.coli bakterier är stor och SVA rekommenderar hundägare att rådfråga veterinär innan man börjar ge hunden färskfoder och undersöka om färskfoder kan ha inverkan på hundens hälsa. SVA rekommenderar också hundägare att vara extra noggrann med hygien vid hantering av färskfoder, samt att hundar inte ska äta färskfoder samtidigt som de behandlas med antibiotika, (och även en tid efter avslutad behandling) eftersom behandling med antibiotika gynnar förekomsten av resistent bakterier.

Enligt en ny undersökning (juni 2017) genomförd av Novus är det 7 % av hundarna och 4 % av katterna som huvudsakligen får färskfoder.

1.7 Djurägandet

Djur och djurägnade genererar tusentals jobb och miljarder i intäkter till såväl företagare, anställda som till staten. Därutöver är djur i många sammanhang en ren besparing för samhället i form av friskare djurägare som gör färre läkarbesök, har färre sjukdagar och kortare rehabilitering och behöver färre assistanstimmar än icke djurägare. Det finns ett flertal studier om detta och sällskapsdjurens ekonomiska betydelse redovisas i kapitel 5 genom bland annat en ny studie från SLU.

Djurägandet är, förutom allt positivt det medför, också en kostnad. Hur mycket hundar, hästar och katter kostar finns beskrivet hos flera djurorganisationer, liksom

kostnaderna för mindre sällskapsdjur. I en jämförelse med andra europeiska länder ser man dock stora prisskillnader mellan till exempel momssatserna.

Utöver alla djur som används yrkesmässigt, finns hundratusentals djur som "bara" är sällskapsdjur. Oavsett vilket, är sällskapsdjurens betydelse stor för människor i Sverige, både fysiskt, psykiskt och ekonomiskt. Hur stor ska vi försöka kartlägga i den här rapporten.

Ett mer ansvarsfullt djuräggande har också inneburit att, utöver försäkring, omvårdnad och professionell skötsel av i synnerhet hundar, blir man i samhället i stort mer medveten om djurens betydelse i människors vardag. Nätverket Missing Dog är ett exempel på människors engagemang; man hjälps åt att leta efter bortsprungna hundar i sitt närområde. Nätverket är aktivt framför allt på Facebook där man har skapat ett flertal lokala och regionala nätverk eftersom lokalkännedom är mycket viktig.

Organisationen VOOV (Veterinär Omtanke Om Våldsutsatta) är också relativt nystartad. Föreningen startades av veterinärer och veterinärstuderande i Uppsala 2009 och syftet är att underlätta uppbrottet från en våldsutövande partner för personer som lever med våld i en nära relation och är på väg att flytta till ett skyddat boende. De flesta skyddade boenden tillåter inte att de boende tar med sina djur, vilket kan göra att brottsoffer väljer att stanna hos den misshandlande partnern, hellre än att lämna kvar sin hund eller katt. VOOV kan erbjuda tillfälliga jourhem för våldsutsatta personers sällskapsdjur under tiden personerna lever på skyddad adress där det inte är möjligt att ta med husdjur. Mer om VOOV finns i kapitel 6.

1.8 Djuräggande för ett mer hälsosamt liv

Under våren 2017 arrangerade Forum Europe och Mars ett seminarium under rubriken "*Pets are good for EU*" med namnkunniga föreläsare som inför drygt 60 deltagare, varav ett tiotal EU-parlamentariker, informerade om hur den allt äldre befolkningen i Europa kan få ett bättre liv tillsammans med djur. Här följer ett referat från konferensen, som Manimalis bevakade.

Europas befolkning lever allt längre och andelen människor över 60 kommer att överstiga 1 miljard inom loppet av 10 år. Medellivslängden i Europa ligger runt 80 år och år 2050 kommer vår del av världen bestå av fler gamla än unga människor, enligt UNFPA. Man kan se åldrandet på två sätt; negativt genom att fokusera på åldrandets sjukdomar eller positivt genom att vi är mer aktiva, har fler sociala kontakter och bättre standard än tidigare generationer. FNs *World assembly on ageing* resulterade i ett policydokument från World Health Organization, WHO (finns att ladda hem på Manimalis websida) där man tar upp frågeställningar som *How do we help people remain independent and active as they age?* och *As people are living longer, how can the quality of life in old age be improved?*

Med dagens samhälle med mindre familjer, familjemedlemmar som bor långt borta och tuffare attityder mot äldre människor kan man säga att det är tur att vi har våra sällskapsdjur! Vi vet från omfattande forskning att umgänget med djur gör att vi är friskare, mer sociala och lever längre. Vi vet också att djurägandet sparar miljardbelopp åt samhället i form av färre sjukdagar, färre antal läkarbesök, ett minskat behov av läkemedel och färre antal timmar med assistans och hemtjänst.

För ett aktivt åldrande rekommenderar WHO världens beslutsfattare bland annat att:

- minska riskfaktorerna för allvarliga sjukdomar och uppmuntra en hälsosam livsstil med fysisk aktivitet, god tillgång till hälsovård och social samvaro
- uppmuntra livslångt lärande, rätt kost och regelbunden motion (t ex promenader)
- ge äldre möjlighet till ett självständigt boende, bra boendemiljö och god levnadsstandard
- uppmuntra deltagande i sociala aktiviteter och ge äldre människor en meningsfull tillvaro

And guess what, säger professor Enders-Slegers, djuren kan bidra till att uppfylla allt det som WHO rekommenderar!

- Sällskapsdjuren ger oss en aktiv livsstil och ger vardagsmotion. Umgänget med djur minskar risken för hjärt- kärlsjukdomar och ökar chansen till överlevnad hos dem som drabbas av stroke. Djuren ger oss ett socialt nätverk som icke djurägare sällan får och de ger oss mening och motivation i livet. Dessutom, djurägare är mindre ensamma, mindre deprimerade och känner sig trygga, nöjda och behövda.

Hon vet vad hon talar om och visar upp en lång lista med hänvisningar till relevanta studier och forskning; politiker och andra beslutsfattare låter sig inte övertygas utan hårda fakta. Och de finns, så varför är det då inget politiskt parti som driver de här frågorna? Om äldre människors djuräggande prioriterades skulle samhället spara ansevärliga summor – i Storbritannien räknar man med en årlig besparing på omkring 2,45 miljarder pund per år i minskade sjukvårdskostnader – förutom att få friskare och gladare medborgare.

- Det finns vetenskapliga bevis och mängder av forskning, vi vet allt detta om att djuren har en positiv inverkan både på människor och på samhället i stort – mycket kan uppnås med hjälp av våra sällskapsdjur, säger Heinz K Becker, ledamot av Europaparlamentet. Vi måste sätta press på EU-kommissionen så att sällskapsdjuren blir ett prioriterat område! *We must say double-yes to pets!*

Veterinär Elizabeth Ormerod, med lång erfarenhet av relationer mellan djur och människor, instämmer.

- Jag har träffat människor som har förlorat en familjemedlem, drabbats av livshotande sjukdomar eller andra svåra kriser som sagt att de skulle tagit livet av sig om det inte vore för att hunden eller katten behövde dem, säger hon.

Varje år avlivas 140 000 sällskapsdjur i Storbritannien på grund av att till exempel äldreboenden inte accepterar djur. Det är oerhört viktigt med kontinuitet när man åldras, menar dr Ormerod, eftersom stora förändringar – som att tvingas avliva sin katt eller hund – kan vara mycket påfrestande, till och med förödande.

- I exempelvis Frankrike och USA är det en lagstadgad rättighet att ha sällskapsdjur och man har kommit långt när det gäller djur på särskilda boenden. I och med det stadigt ökande antalet sociala tjänstehundar och djuren som stöd för människor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och sjukdomar har man i USA tagit fram standarder för utbildning och certifiering av såväl assistanshundar som andra sociala tjänstehundar.

Nog så viktiga frågor som Manimalis såklart stöder.

- Djur inom vård, omsorg och skola måste vara lämpade, rätt tränade och certifierade för de uppgifter de ska utföra tillsammans med sin förare, säger Manimalis ordförande, veterinär Ulla Björnehammar. Detta av omsorg om såväl djuren som brukarna och den som betalar för tjänsten. Det är hög tid att vi får nationella riktlinjer för vad som krävs av både djur och förare/ägare. Det finns redan lycksökare i branschen och ju tidigare vi kan få bukt med avarterna, desto bättre.

Det talas ofta om åldersdiskriminering och att äldre människor är en bortglömd grupp i samhället, men det går inte längre att blunda för att medellivslängden ökar och andelen "gamla" människor ökar för varje år. I takt med det kommer kostnaderna för sjukvård, omvårdnad och läkemedel att öka. Ett sätt att hålla dem nere är – enligt samtliga talare vid konferensen – att underlätta djurägendet i samhället.

Manimalis kan bara instämma; det är en mänsklig rättighet att ha sällskapsdjur i livets alla skeden. Glädjande nog tycks vi inte vara ensamma om den ståndpunkten.

1.9 Referenser och länkar:

https://eu-ems.com/practical.asp?event_id=2306&page_id=7907

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67215/1/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf

Pet ownership in public housing:

<https://www.federalregister.gov/documents/2000/07/10/00-17023/pet-ownership-in-public-housing>

<https://disabilitylawco.org/news/right-have-companion-animals/01-30-2012>

Länkar:

<http://www.sva.se/antibiotika/anmalningspliktig-resistens/esbl/esbl-i-farskfoder-for-hund>

<http://www.jordbruksverket.se/download/18.6f9b86741329df6fab480007681/1370040540758/2011-040.pdf>

Hundvänliga ställen:

<http://www.harligahund.se/2016/01/25/sommarguide/>

Hundvänliga Stockholm:

<http://www.hundvanliga-stockholm.se>

<https://scandinaviantraveler.com/se/livsstil/hundvanliga-platser-dit-du-kan-resa-med-din-fyrbenta-van>

<http://www.happytail.com/hem/>

<https://tamedhunden.se/#!about>

http://www.mynewsdesk.com/se/svenska_massan/pressreleases/mydog-vill-goera-sverige-mer-hundvaenligt-1695791

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU: www.slu.se

Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA: www.sva.se

Svenska Kennelklubben: www.skk.se

IAHAIO, International Association of Human-Animal Interaction: www.iahaio.org

2. Forskning

Innehåll:

2.1 Häst, människa och samhälle

2.1.1 Hästens roller i olika former av människovård

2.1.2 Ridning, funktionsnedsättning och identitet

2.1.3 Innflytelse fra hestassisteret terapi

2.1.4 Hästen och människans välfärd och värdighet

2.1.5 Hästen, hunden och den mänskliga hälsan

2.1.6 Ridterapi som behandlingsmetod för barn med autismspektrumstörning

2.1.7 Hästunderstödd terapi för barn med autism

2.1.8 Hästar som terapi inom humanvården – hälsoeffekter och risker

2.1.9 Hästen som resurs inom hälsa, vård, skola och omsorg

2.2 Hund, människa och samhälle

2.3 Hundar i vård och omsorg

2.3.1 Vårdhund i rehabilitering inom äldreomsorgen

2.3.2 Hundar i äldre vården

2.3.3 Being in the present. The meaning of the interaction between older persons with alzheimers disease and a therapy dog

2.3.4 Djur på vårdhem i Sverige, Finland och Danmark

2.3.5 Hundens betydelse inom arbetsterapin

2.4 Hund och människa – nya forskningsrön

2.4.1 Stress och livsstil – påverkas hundar och deras ägare lika?

2.4.2 Hunden hjälper oss att finna sjukdomsgener

2.4.3 Hundägande och hjärt- kärlhälsa

2.4.4 Hundars inverkan på barns stress och kortisolnivåer

2.4.5 Hundassisterad träning för barn med funktionsnedsättning

2.5 Människan och sällskapsdjuren

2.5.1 Djurens inverkan på den äldre människans välbefinnande

2.5.2 Kan en terapikatt lugna människor med demenssjukdom

2.5.3 Allergivänliga katter och hundar?

2.6 Referenser och länkar

2. Forskning

Runt om i världen pågår forskning kring djurens hälsa och kring djurens betydelse för oss människor. Vart tredje år arrangerar den internationella organisationen IAHAIO (där Manimalis är medlem) en flera dagar lång konferens där forskare, tränare, läkare och veterinärer m fl från hela världen redogör för forskning, studier och resultat. En liten del av det som är pågående eller nyligen slutrapporterat finns i detta kapitel, men det finns inte utrymme för att redovisa allt, så här följer ett axplock.

Ett resultat av de forskningsrapporter som presenteras vetenskapligt, är det markant ökade antalet av populärvetenskapliga artiklar. Några exempel:

Illustrerad Vetenskap

Tidningen Illustrerad Vetenskap har presenterat en rikt illustrerad topplista under rubriken "7 anledningar att skaffa hund". Artikeln inleds med texten:

"Människans bästa vän" är ett uttryck vi svänger oss med när vi talar om hunden – och det är knappast helt omotiverat. För vetenskapen har bevisat att hundägare är lyckligare, friskare och mer sociala. Hela artikeln finns här:

<http://illvet.se/manniskan/halsa/7-anledningar-att-skaffa-hund>

Newsner

I februari 2015 presenterade sajten Newsner sju anledningar att skaffa husdjur för bättre hälsa:

<http://www.newsner.com/forskarna-djur-ar-bra-for-din-halsa-har-ar-7-anledningar-till-att-skaffa-husdjur/om/djur-2>

Newsner

4. Motverkar ensamhet.

Om du har ett husdjur hemma har du alltid en kompis att prata med, och krama när du känner dig ensam. Studier har visat att ett husdjur kan hjälpa till att minska känslorna av ensamhet, speciellt bland ensamstående kvinnor.

5. Minskar risken för depression.

Amelia

Forskning visar: Därför lever kattmänniskor ett bättre liv, är rubriken på en artikel i tidningen Amelia där man ställer hund mot katt med inledningen:

Har du valt katt framför hund? Grattis, då är du både friskare, smartare och rikare. Jo, det är faktiskt sant. Här kommer bevisen. Kattmänniskor är intelligentare än hundmänniskor, det är billigare att ha katt än hund och katters påverkan på miljön är mindre än hundens, är några av bevisen som presenteras. Hela artikeln finns att läsa här:

<http://www.amelia.se/artiklar/forskning-visar-darfor-lever-kattmanniskor-ett-bättre-liv/>

Forskning visar: Därför lever kattmanniskor ett bättre liv

Har du valt katt framför hund? Grattis, då är du både friskare, smartare och rikare. Jo, det är faktiskt sant. Här kommer bevisen.

Allas

Veckotidningen Allas presenterade (på Alla Hundars Dag) en lista med hälsofördelar; "9 fördelar för din hälsa med att ha husdjur". Man får bättre fysik, sänkt kolesterolhalt, lägre blodtryck, större socialt nätverk och bättre nattsömn för att nämna några exempel. Hela artikeln finns här: <http://www.allas.se/alla-hundars-dag-9-halsofordelar-med-husdjur/>

MAT ULRIKAS HÄLSOKÖK HÄLSA&RELATIONER BUTIK

9 fördelar för hälsan med husdjur!

Visste du att hundar har fått en egen dag i almanackan? Den 26 augusti varje år är det Alla hundars dag. Det firar vi genom att uppmärksamma djurens betydelse för vår hälsa!

26 AUGUSTI 2015 07:00

Husdjur gör underverk för både humöret och hälsan!

9 fördelar för din hälsa med att ha husdjur:

1. Du får bättre fysik.

FEMINA MODE SKÖNHET BLOGGAR MER

9 hälsofördelar med att äga en katt

Hjärtat och immunsystemet stärks och du blir lyckligare. Det finns många anledningar att skaffa katt.

MARGARETA GOTTHARDSSON | 24 SEPTEMBER 2016 16:18

De är bra för ditt hjärta
Katter mer än alla andra djur har bevisats sänka sina ägares stressnivåer. Att gosa med en katt

Femina

I tidskriften Femina publicerades en artikel som inleddes med texten "Hjärtat och immunsystemet stärks och du blir lyckligare. Det finns många anledningar att skaffa katt."

<http://www.femina.se/9-halsofordelar-med-att-aga-en-katt/>

2.1 Häst, människa och samhälle

DAGENS NYHETER.

Insidan
Hästerapi mot stress och ångest

Foto: Björn Wanhatalo

UPPDATERAD 2015-06-17 PUBLIKERAD 2015-06-17

Den första riderapien startades redan efter andra världskriget. I dag kan hästen ingå i behandling av bland annat ångest och stress.

FORSKNING & MEDICIN

Senaste numret
Om tidningen
Prenumerera
Tidigare nummer

INNEHÅLL NR 4 2004
Enkelt: Lätt läsningsmaterial
EU-projekt ska rädda medicinsk
Fler forskare blir arbetslösa
Husdjur modell för mänskliga sjukdomar
Kallformen: Ja till storsatsning på stamutveckling
Komplexitet jäkt på sjukdomsgener
Lätt att vara forskare i Sverige
Många tillämpningar för genetik
Samarbeta mer internationellt
Sveriges konkurrenskraft ska stärkas
Uppsala vänder negativ trend

Tema Genetik
Husdjur modell för mänskliga sjukdomar
Husdjuren blir allt viktigare som modeller för mänskliga sjukdomar och beteenden. De domesticerade djurens evolutionära utveckling har varit oerhört snabb och idag kan vilda och tama djur av samma art jämföras med varandra. Husdjuren ingår dessutom ofta i omfattande register som underlättar forskningen.
Husdjuren kommer att få en allt större plats i genforskningen när vi utfyller oss in i den postgenomiska eran. Det menar Leif Andersson, professor i funktionsgenetik vid Uppsala universitet och i husdjursgenetik vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU.
- Fler och fler ser potentialen i att använda husdjur. Husdjuren kommer att bli allt vanligare som modell för humana sjukdomar, menar han.
Unik möjlighet
En av anledningarna till det växande intresset för husdjur är enligt honom att dessa djur utgör en unik möjlighet att studera sambandet mellan gener och egenskaper eller mellan genotyp och fenotyp. Husdjuren domesticerades för omkring 10 000 år sedan och har sedan dess följt en snabb evolution eftersom människan gjort ett selektivt urval av djur med särskilda egenskaper.
- Men egentligen är ju t ex vår häna, som är framavlade för att lägga många ägg, samma art som djungelbjörnen i de subtropiska djunglarna. Men där är hon anpassad till helt andra förhållanden.
Leif Andersson menar att det nu är viktigt att rika in forskningen på multifaktoriella sjukdomar och där kan husdjuren bli viktiga studieobjekt.
- Den molekylära genetik har varit fantastisk för förståelsen av enkla, monogena sjukdomar som t ex cystisk fibros. Men det stora flertalet sjukdomar är multifaktoriella. Och att jämföra genomet för olika arter av husdjur kan vara ett alldeles utmärkt sätt att förstå variation i fenotyp.
Arbete med korsningar
Det övergripande syftet med husdjursgenetik är oftast att öka kunskapen om egenskaper som är av agrarisk betydelse. Men i vissa fall utgår husdjursgenetik också direkt från en tillämpning inom humanmedicin.
Ett exempel på det senare är de studier av autism och tyrocytt (sköldkörtelinflammation) som Leif Andersson nyligen startat i samarbete med forskare vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Kyckling har valts ut som modell för studerna eftersom både kycklingar och människor drabbas av liknande sjukdomar. För att ta reda på vilken mutation som kan ligga bakom sjukdomen kommer kycklingar som utvecklar sjukdomen att korsas med kycklingar som inte gör detta.
Samma metod användes när Leif Anderssons grupp upptäckte den mutation som gjort att tamsvinet över de senaste 50 åren fött allt mer kött och allt mindre fett. Mutationen beräknas en icke-kodande del av genen för tillväxthormon insulin like growth factor II, IGF II. Efter att vilda djur korsats med tama studerades avkomman med avseende på fenotyp och därefter gjordes en genetisk kartläggning.

vlt E-tidning

Start Nyheter Sport Familj Opinion Nöje & Kultur Näringsliv Alla

Maria provade hästen som terapeut

[delningar](#) [Del på facebook](#) [Del på twitter](#)

När Maria Axelsson dök rakt ned i en utmattningsdepression hoppades hon att någon skulle svinga med ett trollspö så att allt skulle bli bra igen.

Bild: Bettina Bäck

Maria Axelsson hade turen att få komma med i ett projekt som Försäkringskassan finansierade. Hästunderstödd terapi fungerade jättebra för henne, och blev starten på att söka mer hjälp.

Det blev hon själv som fick fatta tyglarna och lära sig att bestämma både fart och riktning.

Stiftelsen Hästforskning bildades 2004 av Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) i samverkan med AB Trav och Galopp (ATG), Agria Djurförsäkring och Stiftelsen Lantbruksforskning. Tack vare samverkan mellan hästnäringen och staten har Stiftelsen Hästforskning kunnat stödja flera viktiga projekt inriktade på såväl veterinärmedicinsk forskning som frågor kring hästens relationer till människa, samhälle och miljö. Sport, fritid och motion är de ändamål som hästarna främst föds upp för och används inom. Även för hälsa och rehabilitering inom humanvården får hästen som "terapeutiskt verktyg" allt större betydelse.

Under 2009 inledde Sverige och Norge ett samarbete gällande hästforskning. Avtal har slutits mellan stiftelsen och Norges Forskningsråd som bland annat ska initiera samverkansprojekt inom FoU mellan länderna.

Under hösten 2015 presenterades ett forskningsprogram som är kopplat till en strategiplan, framtagna gemensamt av svenska och norska intressenter. Det övergripande syftet med hästforskningen, skriver SHF, är först och främst att genom ny kunskap bidra till hästens välfärd och ett ökat värdeskapande samt utveckling för hela hästnäringen. Vidare skriver man att forskningsresultaten kan bidra till att hitta nya användningsområden inom hästsektorn och förbättra kunskapen och kvaliteten inom hästhållning samt förstärka relationen häst, människa och samhälle.

Stiftelsen Hästforsknings forskningsprogram beskriver prioriterade områden. Det ursprungliga forskningsprogrammet togs fram och beslutades av styrelsen 2006. Sedan dess har det reviderats tre gånger: 2009, 2013 och senast 2015.

Hästnäringens forsknings- och utvecklingsprogram är indelat i två programområden:

- Veterinärmedicin, husdjursvetenskap och teknikvetenskap
 - Hälsa och välfärd
 - Reproduktion
 - Utfodring, uppfödning och hästhållning
 - Teknikutveckling
- Samhällsvetenskap och humaniora
 - Hästens roll för människan
 - Hästens roll för samhället
 - Hästens roll för miljön

Stefan Johanson, ordförande i SHF samt vd för Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS), berättar om hästens förändrade roll i samhället och om stiftelsens satsning på mer forskning kring samhällsvetenskap och humaniora. Man bidrar stort ekonomiskt till forskning kring häst och har som målsättning att 40 % av anslagen ska gå till forskning inom humaniora år 2019. Man skriver på sin webbplats att forskning finansierad via stiftelsen kan "bidra till att hitta nya icke traditionella användningsområden inom hästsektorn, såsom hälsa/rehabilitering och omsorg för människan".

På kommande sidor presenteras ett axplock av examensarbeten, studier och forskning, såväl avslutad som pågående. Text och information är hämtade från Stiftelsen Hästforskning, Lantbruksforskning, Stiftelsen Hippocampus, SLU och ansvariga projektledares ansökningar och/eller slutrapporter.

2.1.1 Hästens roller i olika former av människovård

Ersta Sköndal högskola, projektansvarig Gunilla Silfverberg

Projektstatus: Avslutat

Projektet syftar till att utveckla ett utvärderingsinstrument för hästunderstödd terapi som tar hänsyn till både hästens och människans välfärd och värdighet. Genom detta instrument underlättas bedömningen av om verksamheten bidrar till ett gott liv för såväl hästen som människan. Om en verksamhet i sin struktur inte motarbetar någon av delarna i instrumentet, kan den sägas ha en viss etisk kvalitet. Om den dessutom gynnar flera delar, är den etiska kvalitén ännu högre. Utvärderingsmodellen kommer att vara lätt att applicera på olika typer av befintliga verksamheter och även att använda i planeringen av nya.

Sammanfattning av slutrapport:

Hästens roll i hästunderstödd terapi. I enlighet med Delphi-metod skickades frågeformulär ut till två expertgrupper, en bestående av internationella forskare och en av svenska certifierade ridterapeuter. Frågorna som skulle besvaras var dels vilken roll eller vilka roller experterna ansåg att hästen kunde ha i hästunderstödd terapi och vad som karaktäriserade denna/dessa roll(er), dels vilka egenskaper hos en häst som är önskvärda för hästunderstödd terapi. Svaren visade att hästen tillskrevs flera olika roller. Att skapa motivation verkade gälla generellt för hästunderstödd terapi. För terapi som syftar till att stärka fysiken stimulerar hästen rörelse. I psykoterapi fungerar hästen som en jag-stärkare eller isbrytare för personer som undviker mänsklig kontakt. Viktiga egenskaper hos hästen var en bra karaktär, ett lugnt temperament och att hästen tyckte om att vara med människor.

Populärvetenskaplig redovisning och övrig information om projektet finns här:
http://www.lantbruksforskning.se/projektbanken/hastens-roller-i-olika-former-av-manniskovard/?search=&pub_year=&category=forskningsprogram-hast&app_year=&page=3

2.1.2 Ridning, funktionsnedsättning och identitet. En studie av ridningens psykosociala betydelse för personer med funktionsnedsättningar

Huvudsökande: Pia Lundquist Wanneberg

Projektstatus: Avslutat

Sammanfattning av slutrapport:

Syftet med projektet var att undersöka ridningens inverkan på identitetsskapandet hos personer med funktionsnedsättningar. Studien är kvalitativ och bygger på semistrukturerade intervjuer med femton personer från femton till sextiofem år med olika typer av fysiska funktionsnedsättningar. Teoretisk utgår studien från identity theory, en socialpsykologisk teori vilken förstår identitet som en interaktion mellan individ och samhälle. Resultatet visar att informanterna antingen erhåller en ny identitet som ryttare eller att de återtar den ryttaridentitet de hade innan sjukdom eller olycksfall; ridningen erbjuder en återkoppling till livet innan och ridningen hjälper personerna fokusera på vad de kan och inte, vilket är vanligt i samhällets syn på denna grupp, på vad de inte kan. Resultatet visar således att ridning har en inverkan på identitetsskapandet hos personer med funktionsnedsättningar.

Fullständig slutrapport finns att ladda ner här:

http://www.lantbruksforskning.se/projektbanken/ridning-funktionsnedsattning-och-identitet-en-stud/?search=&pub_year=&category=forskningsprogram-hast&app_year=2011&page=1

2.1.3 Innflytelse fra hesteassistert terapi (HAT) på avhengighetsbehandling og dens effekter.

Oslo Universitetssykehus, Aker. Prosjektansvarig: Espen Arnevik.

Prosjektstatus: Avslutat

Sammanfattning av slutrapporten:

Dette prosjektet har som målsetning å analysere effekten av heste-assistert terapi (HAT) for unge rusavhengige pasienter henviset til Oslo Universitets Sykehus (OUS).

Resultatene fra prosjektet inbefatter en analyse av publiserte artikler, samt kvantitative og kvalitative studier av HAT for unge rusavhengige. Prosjektet inkluderer også video intervensjonsbehandling (VIT) som en ny metode i HAT. En randomisert klinisk studie (RCT) ble startet i 2013, og pågår fortsatt. En kost-nytte analyse vil bli gjort etter at RCT'en er fullført. Resultatene så langt har gitt positive, statistisk signifikante resultater og et rikt materiale av kvalitative data. Resultatene har blitt meget godt mottatt i internasjonale og nasjonale faglige fora og har fått omfattende omtale i media. En artikkel er under vurdering i et internasjonalt peer reviewed tidsskrift og 2 andre er i avsluttende fase før innsending. I tillegg planlegges flere artikler og fullføring av en PhD grad basert på prosjektet i 2015.

Populärvetenskaplig slutrapport och annan information finns här:

http://www.lantbruksforskning.se/projektbanken/innflytelse-fra-hesteassistert-terapi-hat-pa-avhen/?search=&pub_year=&category=forskningsprogram-hast&app_year=2010&page=1

Länk till artikel på webbsidan Hästsverige om projektet:
<http://www.hastsverige.se/Hastunderstodd-terapi.html#>

2.1.4 Hästen och människans välfärd och värdighet.

Ersta Sköndal högskola, projektansvarig Henrik Lerner

Projektstatus: Pågår

Projektet syftar till att utveckla ett utvärderingsinstrument för hästunderstödd terapi som tar hänsyn till både hästens och människans välfärd och värdighet. Genom detta instrument underlättas bedömningen av om verksamheten bidrar till ett gott liv för såväl hästen som människan. Om en verksamhet i sin struktur inte motarbetar någon av delarna i instrumentet, kan den sägas ha en viss etisk kvalitet. Om den dessutom gynnar flera delar, är den etiska kvalitén ännu högre. Utvärderingsmodellen kommer att vara lätt att applicera på olika typer av befintliga verksamheter och även att använda i planeringen av nya.

2.1.5 Hästen, hunden och den mänskliga hälsan

Ersta Sköndal Bräcke högskola, programmets koordinators Gunilla Silfverberg

Projektstatus: Pågår

Forskningsprogrammet omfattar sju olika projekt och beskrivs på ESHs webbsida:

Forskningsprogrammet har som övergripande mål att bidra till allsidig kunskap om hästens och hundens terapeutiska funktion och betydelse i olika delar av människovården. Det är tvärvetenskapligt och genomförs i samverkan med företrädare för biologi, filosofi, folkhälsovetenskap, socialt arbete vårdetik, vårdvetenskap och behandlande professioner. I programmet växelverkar filosofisk-etisk begreppsanalys med empiriska studier. Resultaten presenteras löpande i högskoleundervisning, forskarseminarier och externa föreläsningar. De kommer att publiceras i form av vetenskapliga artiklar, en antologi samt två doktorsavhandlingar.

Forskningsprogrammet "Hästen, hunden och den mänskliga hälsan" är tvärvetenskapligt och genomförs i samverkan med företrädare för biologi, filosofi, folkhälsovetenskap, idéhistoria, socialt arbete vårdetik, vårdvetenskap, och behandlande professioner. I programmet växelverkar filosofisk-etisk begreppsanalys med empiriska studier. Resultaten presenteras löpande i högskoleundervisning, forskarseminarier och externa föreläsningar. De kommer att publiceras i form av vetenskapliga artiklar, en antologi samt två doktorsavhandlingar.

Mer att läsa om programmet finns här:

<http://www.esh.se/forskning/vardetik-med-livsaskadningsvetenskap/forskningsprogrammet-hasten-hunden-och-den-manskliga-halsan.html>

Arbetsrapport i fulltext: <http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:369279/FULLTEXT01.pdf>

2.1.6 Ridterapi som behandlingsmetod för barn med autismspektrumstörning – en kvalitativ studie

Examensarbete från Karolinska Institutet, Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle.

Rapporten inleds med följande text:

Bakgrund: Autismspektrumstörningar karakteriseras av nedsättningar i förmågan till kommunikation, socialt samspel, fantasi samt motorik. Tidigare forskning har visat att det är gynnsamt att använda sig av djur vid behandling av barn med autismspektrumstörningar, trots detta har få studier gjorts för att undersöka ridterapi som en behandlingsmetod för barn med dessa typer av handikapp. Ridterapi har använts i hälsofrämjande syfte sedan lång tid tillbaka. Idag finns det mycket kliniskt erfarenhet gällande ridterapi, trots detta finns det en påtaglig brist på forskning inom området.

Syfte: Att beskriva hur ridterapi som behandlingsmetod för barn med autismspektrumstörningar uppfattas av deras föräldrar och assistenter.

Metod: Studien har en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Fyra föräldrar och en assistent intervjuades. Materialet analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys.

Resultat: Ridterapi upplevdes som en chans för de autistiska barnen att ha roligt och uppleva saker som annars var utom räckhåll för dem. Informanterna upplevde att barnen utvecklades fysiskt, socialt och psykologiskt. Resultaten belyser även några aspekter av terapin som informanterna upplevde som nödvändiga för att skapa en lyckad ridterapisession. Kostnaden och tillgängligheten diskuterades också.

Konklusion: Studiens resultat visar att ridterapi kan ge flera olika terapeutiska vinster för barn med autismspektrumstörningar.

Rapporten i sin helhet finns här: http://www.ridterapi-novalis.se/Weber_Westmoquette.pdf

2.1.7 Hästunderstödd terapi för barn med autism

Stiftelsen Hippocampus, ansvarig Pia Tillberg.

Ett treårigt projekt (2010-2013) som genomförts med ekonomiskt stöd från Allmänna Arvsfonden. I slutrapporten beskrivs projektet så här:

Det övergripande syftet för projektets två första år var att skapa verktyg för att underlätta införandet och bedrivandet av hästanknuten terapi/hästanknuten verksamhet för barn med en autismspektrumdiagnos. Projektet var tänkt att erbjuda dessa barn en verksamhet som ger möjlighet till utmaningar utifrån individens behov och möjligheter. Autism är vanligare än man tidigare trott och drabbar ca 1 på 150 barn. Autism är fyra gånger vanligare hos pojkar och förekommer i alla etniska och sociala grupper.

Personer med autism har stora svårigheter att bearbeta och förstå händelser och upplevelser så att de får en helhet och ett sammanhang. De har också bristande förmåga att leva sig in i andra människors tankar, känslor och behov. För många barn med autismspektrumdiagnos är fritidsaktiviteter en svår fråga att lösa. Det finns få

verksamheter som kan möta de speciella behov dessa barn har för att få en meningsfull och innehållsrik fritid.

Att rida och interagera med hästar kombinerar fysisk aktivering, kognitiva utmaningar, socialt samspel och psykologiska effekter. Nödvändigheten att kommunicera med hästen och relationen med hästen har en positiv påverkan på behandlingsmotivation och aktivt deltagande. Inslagen i behandlingen anpassas till patientens förutsättningar och rehabiliteringsmål. I hästunderstödd terapi berörs såväl fysiska, psykologiska, pedagogiska och sociala aspekter vilket skapar en inlärnings- och utvecklingsmiljö utifrån ett holistiskt perspektiv.

Slutrapporten finns att läsa här:

<http://stiftelsenhippocampus.se/onewebmedia/Slutrapport%20AA%20för%20publicering.pdf>

2.1.8 Hästar som terapi inom humanvården – hälsoeffekter och risker

Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala. Kandidatarbete av Daniela Andersson.

Rapporten inleds med följande sammanfattning:

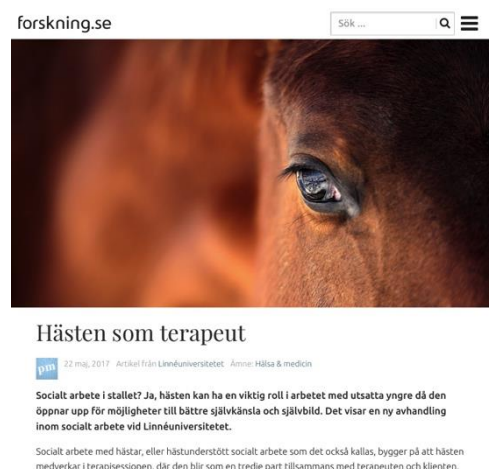
Hästar har funnits vid människans sida i över 6000 år och används sedan några decennier tillbaka inom humanvården i form av så kallad hästunderstödd terapi. Syftet med den här litteraturstudien är att redogöra för bakgrunden till att hästar kan användas till detta, vilka effekter som kan ses med fokus på behandling av barn med autism och äldre personer samt överskådligt ta upp vilka risker som finns associerade med terapiformen.

Hästar är känsliga för andra individers signaler och reagerar utifrån dessa vilket har visat sig användbart för att hjälpa människor att stärka sin självbild och tillit. Utöver den psykologiska aspekten av hästunderstödd terapi finns också den fysiska. Inom ridterapi drar man nytta av hästens rörelsemönster för att stärka bland annat muskelfunktion och balans hos människor med fysiska funktionsnedsättningar. Hästunderstödd terapi används idag inom ett flertal diagnoser så som cerebral pares, autism och Alzheimers sjukdom.

Studier har visat att hästunderstödd terapi har positiva effekter på barn med autism. Framför allt verkar det vara barnens sociala förmågor samt deras förmåga att integrera intryck som förbättras. Hästunderstödd terapi kan också användas framgångsrikt för att stärka äldre människors muskelfunktion och balanssinne och därmed minska risken att falla, en risk som för äldre är förknippad med ytterligare lidande på grund av följsjukdomar. För äldre med Alzheimers sjukdom kan hästunderstödd terapi vara en hjälp då det minskar förekomsten av negativa beteenden associerade med sjukdomen.

Arbetet i sin helhet kan läsas här:

http://stud.epsilon.slu.se/7842/11/andersson_d_150420.pdf

2.1.9 Hästen som resurs inom hälsa, vård, skola och omsorg

Stiftelsen Hippocampus, projektansvarig Pia Tillberg.

Projektstatus: Pågår

Stiftelsen Hippocampus beskriver projektet så här:

Projektet Hästen som resurs inom hälsa, vård, skola och omsorg syftar till att öka tillgängligheten till hästunderstödda insatser och friskvård. Målgrupp är barn, ungdomar och vuxna i livssituationer med behov av stöd och insatser inom hälsa, vård, skola och omsorg. Arbetet startade i augusti 2014 med finansiering av Allmänna Arvsfonden och drivs av Stiftelsen Hippocampus under en period av drygt två år. Projektet ska sprida kunskap om hästunderstödda insatser inom hälso- och sjukvård, skola och psykosocial omsorg. Det ska synliggöra forskning och praktiska verksamhetsexempel samt sammanföra offentliga, privata och ideella aktörer för att stimulera kunskapsutbyte och samverkan kring utvecklingsprocesser.

Mer information finns här:

http://stiftelsenhippocampus.se/onewebmedia/Projektinformation_Hästen%20som%20oresurs%202015.pdf

AFTONBLADET

NYHETER SPORT NÖJE KULTUR LEDARE DEBATT TV

Nyheter

Djurterapi ska hjälpa flyktingbarn

NYHETER fre 05 feb 2016

Uppemot hälften av alla flyktingbarn lider av posttraumatiskt stressyndrom. Nu hoppas man att djurterapi ska hjälpa dem att hitta nytt hopp inför framtiden.

– Kom ni får klappa. Var inte rädd.

Solen strålar ned över Hågelby gård, söder om Stockholm, inne i ett stenhus bredvid grusplanen står fem små barn och tittar på en cirkel runt en liten kanin.

– Hon är snäll, det är bara att klappa henne, säger Sofie Mikaelsson, som tillsammans med Malin Eriksson Stary ska vädja för att gruppen gårdens alla djur.

Terapi för flyktingbarn

svt

SVT PLAY
BARNKANALEN
BOLIBOMPA

SVT NYHETER
SVT SPORT
ÖPPET ARKIV

VÄDER TV-TABLÅ EROG

Sök på SVT

FRÅGA DOKTORN SVT1 Måndagar 18.45

Hästar – bra för både kropp och själ

Att bara befinna sig i ett stall är bra för både kropp och personlig utveckling för barn med diagnoser som autism. Foto: SVT

Att bara befinna sig i ett stall är bra för både kropp och personlig utveckling för barn med diagnoser som autism. På Ingarö utanför Stockholm har man i flera år jobbat med just detta. Fråga doktorn åkte dit.

Advokaten och författaren Thomas Bodström berättar i ett samtal med Suzan Axell om sin mamma Vanja och om hur det är när en nära anhörig drabbas av

Ridsport

Nyheter Tävlning Avel Blogg & debatt Hästliv Fakta Reportage
Annonsblocket Kontakt E-tidning Artikelarkiv
Sverige Världen

Foto: Lottaspictures/Humlamaden

Kunskap om hästunderstödd terapi på export till Kina

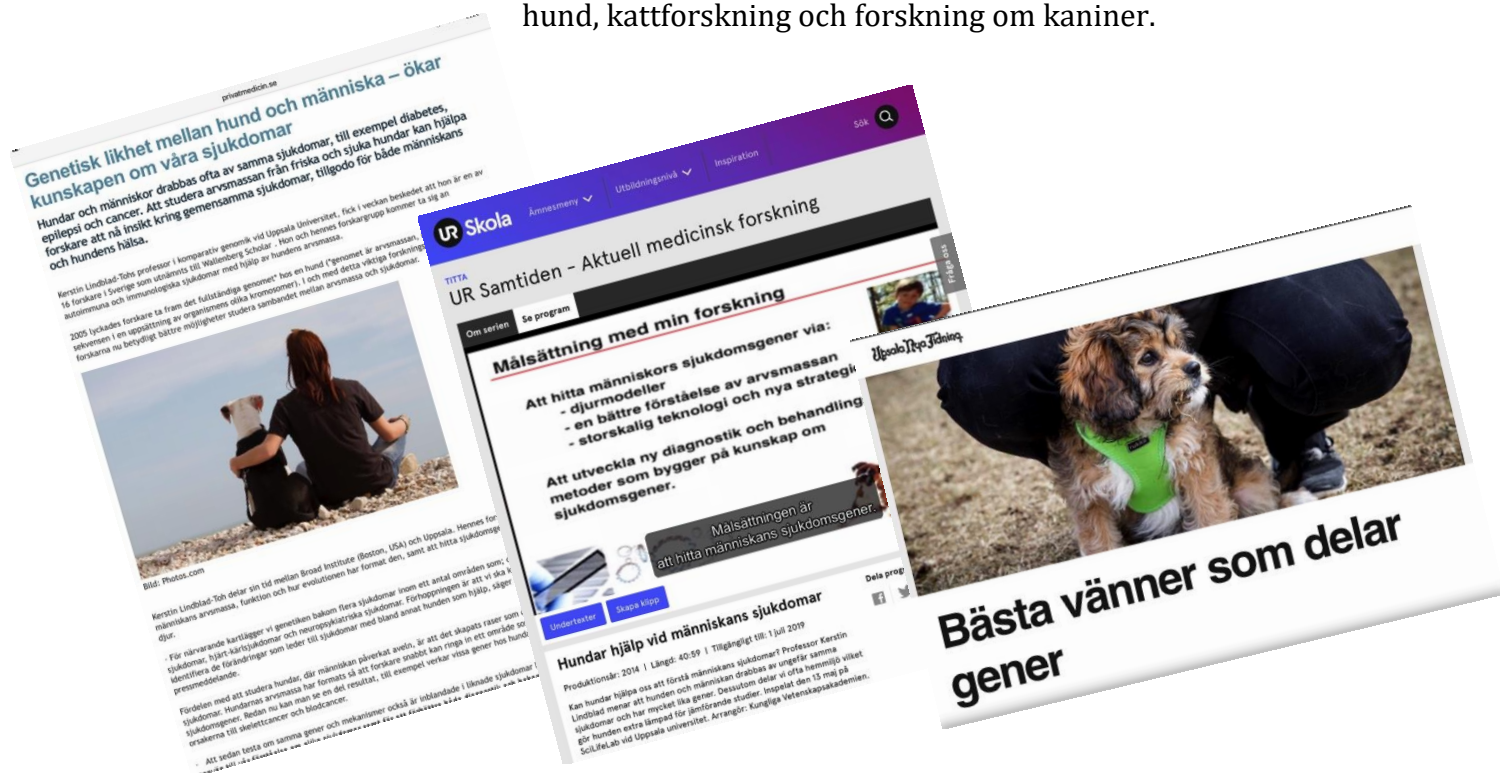
13 DECEMBER 2016

SVERIGE Svensk hästnäring har fått en ny exportgren. Det är kunskapen om hästunderstödd terapi som ska gå till Kina. Nu har en delegation kineser varit på ett lyckat studiebesök i Sverige.

Det är hos Lis-Lott Andersson, Humlamaden Rehab i Veberöd, som kineserna hämtar sin kunskap. Lis-Lott har drivit ridskola på Humlamaden i 25 år, och riktade sig tidigt

2.2 Hund, människa och samhälle

Allt mer forskning bedrivs kring hundars hälsa vilket gynnar oss människor på många sätt. Dels är det givetvis av största vikt att de djur som tjänstgör inom vård och omsorg är friska och välmående och dels upptäcker man allt fler sjukdomar som är gemensamma mellan människor och hundar. Hundar delar ju vår livsmiljö och drabbas av i stort sett samma sjukdomar som vi; cancer, diabetes, demens och hjärt-kärlsjukdomar. Mycket av hundforskningen finansieras ur olika forskningsfonder, varav Agria och Svenska Kennelklubben Forskningsfond årligen beviljar bidrag om 5 miljoner kronor i genomsnitt. Fonden finansierar även projekt som rör sambandet människa – hund, kattforskning och forskning om kaniner.

Pekka Olson, chefsveterinär hos Agria djurförsäkringar tillika ordförande i Svenska Kennelklubben, ledamot av Agria och SKK Forskningsfond samt vice ordförande i Hundstallet (för att nämna några uppdrag och befattningar) skriver om smådjursforskningen i Sverige:

Smådjursforskning

Agria Djurförsäkring (Agria) och Svenska Kennelklubben (SKK) beslutade 2008 inom ramen för sitt samarbete att samordna sina forskningsfonder för sällskapsdjur med gemensam administration, ett gemensamt forskningsråd för förslag till prioritering och fördelning av forskningsmedel samt en gemensam styrgrupp för ledning av samarbetet.

Agrias och SKKs forskningsfonder för sällskapsdjur har sedan 2010 en gemensam administration med kansli i Svenska Kennelklubbens lokaler samt ett gemensamt forskningsråd med externa representanter som bedömer ansökningarna. De fyra fonderna som på detta sätt samarbetar är Agrias Forskningsfond - avseende forskningsmedel för

smådjur, Bertil Lagerblads Forskningsfond, Stiftelsen Ulla Segerströms och Bertil Sted-Grens Fond och Svenska Kennelklubbens Forskningsfond.

Agrias Forskningsfond

Agrias Forskningsfond grundades 1938. Varje år avsätts 4 promille av den årliga premieintäkten från djurförsäkringsverksamheten till fonden. Anslagen fördelas proportionellt till premieintäkterna från respektive djurslag. Målet är att stödja den veterinärmedicinska forskningen samt forsknings- och utvecklingsprojekt rörande husdjur och husdjursskötsel liksom att ge stöd till utredningar och undersökningar som leder till skadeförebyggande åtgärder samt forskning för att förbättra hälsan för människor genom umgänge med djur. Avsättning till forskningsfonden görs också från Agrias filialer i Norge och Danmark.

Bertil Lagerblads Forskningsfond

Fondens ändamål är att främja forskning inom de områden som rör hund, i första hand inom veterinärmedicin, genetik och etologi men även forskning om hundens psykiska, sociala och ekonomiska betydelse för människan. Särskild uppmärksamhet ska därvid ägnas jakthundar. OBS! Fonden stödjer inte projekt som innebär användande av försökshundar.

Stiftelsen Ulla Segerströms och Bertil Sted-Grens Fond

Fonden har till ändamål att främja vetenskaplig forskning avseende hund. OBS! Fonden stödjer inte projekt som innebär användande av försökshundar.

Svenska Kennelklubbens Forskningsfond

Fondens ändamål är att främja forskning inom de områden som rör hund som till exempel veterinärmedicin, genetik och etologi, men även forskning om psykisk, social och ekonomisk betydelse samt hundens historiska och kulturella betydelse. Särskild uppmärksamhet ska läggas på hundens hälsa och möjligheter att i Sverige föda upp och hålla hund. OBS! Fonden stödjer inte projekt som innebär användande av försökshundar.

Syfte

Det gemensamma syftet för Agrias och SKKs forskningsfonder är att främja forskning om sällskapsdjur inom områden som veterinärmedicin, genetik och etologi men även om sällskapsdjurens psykiska, sociala och ekonomiska betydelse för människan och samhället. Målet är att forskningsresultaten ska komma till praktisk användning och ge bra förutsättningar för framgångsrikt avelsarbete, bättre djurhälsa och djurhållning. Dessutom är önskan att skapa ökad förståelse även hos den icke-djurägande allmänheten för hundens, kattens och de övriga sällskapsdjurens betydelse för att förbättra hälsan för människor genom umgänge med djur och för de positiva effekter detta har för den enskilda människan och för samhället.

För att underlätta för forskarna har fonden ett forskningsprogram som anger vad fonden tycker är angeläget att forska på.

Utfall

Sedan 2010 har i genomsnitt 47 ansökningar inkommit årligen till Agria SKK forskningsfond varav knappt hälften beviljas med anslag. I medeltal har cirka fem miljoner kronor betalats ut från fonden varje år. Av dessa medel går huvudparten till de forskare

som sökt anslag, men fonden finansierar också särskilda utvecklings- eller infrastrukturprojekt. Av de utvecklingsprojekt som fonden finansierar kan särskilt nämnas Agria Breed Profile, en sammanställning per ras av rasens vanligaste orsaker till sjukdom och död. Agria Breed Profile lämnas kostnadsfritt ut till ras- och specialklubbar anslutna till SKK. Sedan 2016 finns också Agria Breed Profile Cat för vissa kattraser. Fonden har också bidraget med medel för att utveckla ett nytt veterinärmedicinsk diagnosregister. En av de senare utvecklingsprojekt som fonden medfinansierat är bildandet av International Partnership for Dogs, IPFD och dess webbplats www.DogWellNet.com. Till infrastrukturensatsningar hör medfinansiering av en helgenomsekvenseringsmaskin och drift av biobank, båda vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Agria SKK har en gemensam webbplats för fonden, www.hundforskning.se, där även forskningsresultat kommuniceras kontinuerligt.

Text: Pekka Olson

Agria & Svenska Kennelklubben
FORSKNINGSFOND

HUND KATT PROJEKT ÅRSVIS OM FONDEN STÖD OSS! FÖR DIG SOM FORSKAR

Vill du lära dig mer om hund och katt? Det vill vi!

Varje år ger Agria och Svenska Kennelklubben Forskningsfond pengar till vetenskaplig forskning om sällskapsdjur. Här kan du läsa om de forskningsprojekt vi stödjer, om allt från diabetes hos katt till vårdhundens roll i barnsjukvården. Här samlar vi också intressanta forskningsrön från hela världen – så att du kan ta del av det senaste inom hund- och kattforskningen.

NYHETER

Prevention av allergi hos hund

19 jul 2017 En femtedel av alla hundar som går till veterinären i dag har någon form av hudproblem. Atopisk dermatit är relativt vanligt och ger kroniskt kliande hud- och öronbesvär. Immunsystemet överreagerar vilket ger upphov till inflammation och vävnadsskada.

Överdiagnostisering inom veterinärmedicin

I FOKUS

IPFD DogWellNet

DogWellNet är ett internationellt nätverk för alla inom hundvärlden. Här hittar du massor av information men det är mycket mer än ett Google för hundar!

Hundens hälsa i fokus

Läs mer om olika hälsoprogram och DNA-tester för hundar.

Fråga veterinären

Ställ din egen fråga eller hitta cirka 10 000 svar från veterinärer om djursjukdomar.

Provläs tidningen Hundsport Special!

Sök bland tusentals böcker och artiklar

2.3 Hundar i vård och omsorg

Hundar har blivit ett allt vanligare inslag i svensk vård och omsorg, vilket man kan läsa mer om i kapitlen 3 och 6. I kapitel 7 finns några exempel på hur det praktiska arbetet går till i några olika verksamheter.

Liksom i avsnittet om forskning kring häst och hästassisterad terapi, presenteras här ett axplock av rapporter, studier och aktuell forskning främst från svenska forskare och studenter.

2.3.1 Vårdhund i rehabilitering inom äldreomsorgen

Kommunförbundet DoU Västernorrland, författare Annelie Lundström och Madeleine Blusi.

Rapport 2012:11

I rapporten finns följande att läsa:

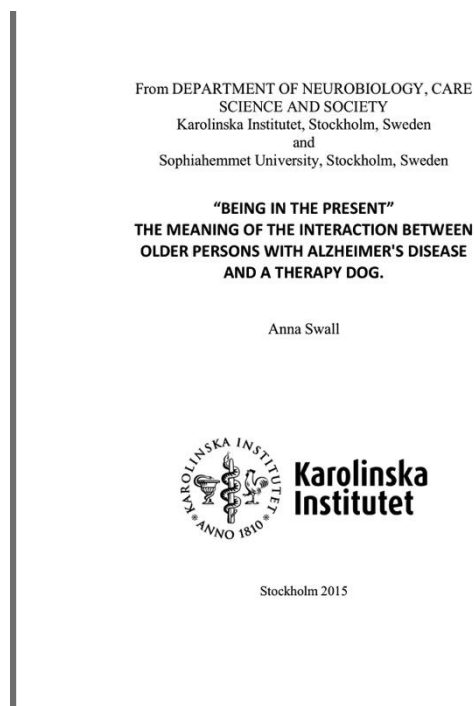
Studier har visat att hundar i vården inte bara kan ge en generell förbättring av patienternas hälsa utan även minskat medicinintag, färre läkarbesök och minskad social isolering (Hooker et al, 1993). Hundar ökar också förutsättningar för kommunikationen till exempel för personer med demensdiagnos (Norling, 2000). Hunden ställer inga krav på verbalisering, minne eller inlärning som vi människor gör. Att dagligen få träffa en hund påverkar hälsan positivt. När man klappar en hund minskar stressen som kan uppkomma i samband med krissituationer eller vid sorg. Känslan av ensamhet och depression minskar också. Många äldre upplever en förlust i samband med en flytt till ett särskilt boende. Det är påvisat att hunden kan hjälpa till vid dessa förändringar eller förluster (Knight & Edward, 2008).

Rapporten i sin helhet finns här: <http://www.fouvasternorrland.se/Filer/Vardhund-2012-Webbversion.pdf>

2.3.2 Hundar i äldre vården

Ett forskningsprojekt vid ITS Högskolan i Skövde i samarbete med SLU i Skara, Uppsala universitet och Skaraborgsinstitutet där man undersökt "hälsa och välbefinnande-effekter av interaktion med hund i äldre vården". Projektet pågick 2010-2013 och omfattade studier av vad välbefinnande antas betyda för personalen, hur man ser sig kunna uppnå det i verksamheten och vilka metoder och instrument man då använder. Medicinska mätmetoder, t ex mätning av kortisolhalter hos både äldre, personal och hundar användes och observationsstudier genomfördes. Lars-Erik Berg, Högskolan i Skövde som var huvudsökande för projektet skriver: *Vi har data kring vad personal tror sig kunna säga om hundars närvaro, liksom i några fall motsvarande uttalanden från boende. Likaså finns data från omfattande intervjuer med både personal och boende om vardagsrutiner i relation till välbefinnande.*

2.3.3 Being in the present. The meaning of the interaction between older persons with alzheimer's disease and a therapy dog.

År 2015 disputerade sjuksköterskan Anna Swall på temat "Hund i vården av äldre personer med demenssjukdom" och året därpå lämnade hon sin slutrapport av forskningsprojektet.

Anna Swall skriver: ^[1]_{SEP} *Närvaron av en vårdhund har visat sig vara till nytta när till exempel det gäller att öka välbefinnandet och minska symptom och beteenden grundat i demenssjukdom.*

Syftet med forskningsprojektet var att få en djupare förståelse för vårdhundens inflytande på personer med Alzheimers sjukdom.

- Stunderna med hunden ledde till att människor började prata om sig själva och livet, både i nutid och dåtid. Man distanserar sig från symptomen från sjukdomen och visar sig som en person som fungerar tillsammans med hunden, berättar Anna Swall.

Umgänget med vårdhunden gjorde att patienterna var mer närvarande, de mindes plötsligt saker och kunde berätta om olika händelser tidigare i livet men även närminnet stärktes och man kunde till exempel prata om tidigare möten med vårdhunden. Personer som i vanliga fall har svårt att prata, kunde uttrycka sig mycket väl verbalt tillsammans med hunden, delvis antagligen för att mötet med hunden är kravlöst. Anna Swall har vid flera tillfällen betonat att det är viktigt att hundar som kommer till äldreboenden är utbildade och kontrollerade. Att personalens hundar får gå omkring lösa på ett äldreboende, eller att besökare tar med hundar kan skapa rädsla hos personer med demenssjukdom. Det krävs att såväl hund som förare är särskilt utbildade.

Vårdhund på remiss erbjuds i ett flertal kommuner i Sverige. Träningen remitteras av till exempel sjuksköterska eller arbetsterapeut och är anpassad utifrån den enskilda personens behov.

Slutrapporten i sin helhet finns att läsa här: <http://manimalis.com/wp-content/uploads/2016/02/Thesis Anna Swall.pdf>

2.3.4 Djur på vårdhem i Sverige, Finland och Danmark

I de nordiska länderna finns många kulturella likheter. Frånsett en studie gjord i Norge, finns det inga uppgifter om hur vanligt det är med djur på särskilda boenden, men en nyligen publicerad studie har kartlagt förekomsten av djur på vårdhem i Sverige, Finland och Danmark. Resultaten är presenterade för projektets finansörer och vid Manimalisrapportens färdigställande pågick författandet av en vetenskaplig artikel. Projektet genomfördes i ett samarbete mellan universiteten i Köpenhamn, Århus och Helsingfors. Slutrapporten finns att läsa på Manimalis webbplats www.manimalis.com.

”Prevalence of resident and visiting animals in Nordic nursing homes” omfattar 240 särskilda boenden (94 i Danmark, 72 i Sverige och 74 i Finland) där det skiljer sig kraftigt mellan länderna när man jämför förekomsten av äldre som har sina sällskapsdjur boende hos sig; 63 % i Danmark, 50 % i Sverige och 15 % i Finland. När det gäller besökande djur (oklart dock om det är sociala tjänstehundar eller icke certifierade besökande djur) ligger alla tre jämförda länderna runt 90 %. Katter är vanligast förekommande ”bofasta” djur och bland besöksdjur ligger hund i topp.

2.3.5 Hundens betydelse inom arbetsterapi

En kandidatuppsats från Jönköpings Universitet, presenterat i maj 2016, med underrubrik ”Hur hundar kan främja och motivera till meningsfulla aktiviteter”. Syftet var att beskriva hur arbetsterapeuter arbetar i aktivitet med vård- och terapihund och den upplevda nyttan med detta. Elva arbetsterapeuter har intervjuats både via telefon och vid personliga möten. Slutsatsen är att *hunden kunde vara användbar i att motivera patienter till aktivitet samt att aktiviteter tillsammans med och för hunden kändes mer meningsfulla.*

Uppsatsen i fulltext <http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A950445&dswid=3029>

2.4 Hund och människa – nya forskningsrön

Hundar och andra sällskapsdjur inom vård och omsorg finns det allt mer forskning kring, både svensk och internationell, men det finns även forskning som handlar om andra relationer mellan djur och människor, till exempel djurens inverkan på människors hälsa, hunden som modell för människans sjukdomar eller hur stress påverkar oss och våra hundar.

2.4.1 Stress och livsstil – påverkas hundar och deras ägare lika?

Vid Linköpings universitet pågår för närvarande forskning med ovannämnda rubrik. Projektet ska pågå under två års tid, en första presentation av arbetet gjordes vid Manimalis konferens "Sällskapsdjur – en vedertagen hälsokur" i september 2017 och slutrapport beräknas till våren 2019. Professor Per Jensen är ansvarig för projektet som beskrivs så här:

Sällskapsdjuren lever tillsammans med människor och utsätts för i stort sett samma miljöpåverkan. Hundar har anpassat sig till människans sätt att leva vilket innebär att de kan drabbas av hälsoproblem och sjukdomar såsom övervikt, diabetes, allergier och cancer.

Stress är ett annat hälsoproblem som kan vara en av orsakerna till att vi mår sämre. Hittills har inga studier gjort över om långvarig stress påverkar hundar och deras ägare lika. I den här studien vill man undersöka om hundens och ägarens stressnivåer korrelerar och om det speglas i personligheten.

Löpande information om detta och andra forskningsprojekt finns att hämta på Agria och Svenska Kennelklubben Forskningsfonds webbplats www.hundforskning.se.

2.4.2 Hunden hjälper oss att finna sjukdomsgener

Vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har man studerat hur man genom hundforskningen kan förstå människans genetiska sjukdomar.

De vanligaste sjukdomarna som drabbar oss, drabbar även våra hundar; allergier, cancer, hjärt- och kärlsjukdomar samt välfärdssjukdomar som t ex diabetes. Vår genetiska uppsättning är nästan identisk med hundens, så sannolikheten att man hittar samma sjukdomsorsakande gen hos båda arterna är stor. Dessutom vistas hundar för det mesta i samma miljö som oss människor, får ungefär lika mycket (eller litet) motion och äter ofta samma typ av mat vilket har stor inverkan på sjukdomar som påverkas av miljöfaktorer.

Läs mer om projektet på SLUs webbsida:

<https://www.slu.se/institutioner/husdjursgenetik/hundgenetikgruppen/var-forskning/hunden-som-modell/>

Professor Kerstin Lindblad har föreläst om projektet, hennes föredrag finns här:

http://www.bioresurs.uu.se/bilagan/pdf/forelasning_Kerstin_Lindblad-Toh.pdf

2.4.3 Hundägande och hjärt- kärlhälsa

Löper hundägare minskad risk att drabbas av hjärtinfarkt och stroke? Forskare vid Uppsala universitet har undersökt sambandet mellan hundägande och risken att drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar. Genom att samla in och granska uppgifter från statistiska centralbyrån kunde forskarna se att hundägande faktiskt kan ha effekt när det gäller risken att drabbas av hjärt- och kärlsjukdom, även kallad kardiovaskulär risk. Vissa av resultaten kom som något av en överraskning för forskarteamet. Framförallt överraskades man av sambandet mellan att ha en hund och att återhämta sig efter en hjärtinfarkt eller stroke. Studien har ännu inte publicerats vetenskapligt, men information och en föreläsning om projektet finns här <https://www.skk.se/sv/Agria-SKK-Forskningsfond/hund/Hund-och-manniska/Hundagande-risk-for-hjart-och-karlsjukdom/>

2.4.4 Hundars inverkan på barns stress och kortisolnivåer

I maj 2017 publicerades forskningen "Effect of Pet Dogs on Children's Perceived Stress and Cortisol Stress Response" i tidskriften Social Development (<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sode.12203/full>)

Etthundra barn i åldrarna 7 till 12 år ingick i studien där de, i sällskap av sina hundar, fick genomgå ett antal stressframkallande moment och uppgifter. Barnen som aktivt sökte kontakt med hundarna och klappade och kelade med dem, uppvisade lägre nivåer av kortisol än de barn som ägnade mindre uppmärksamhet åt sina hundar.

Resultaten från studien stödjer tesen att hundar har positiv inverkan på barns sociala och emotionella utveckling och förmåga att hantera stress.

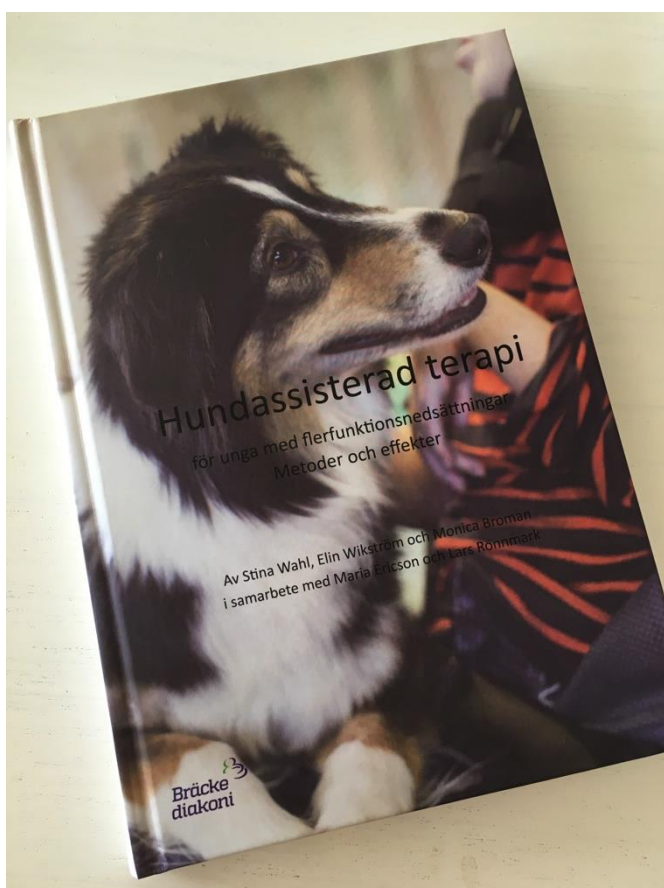
2.3.5 Hundassisterad träning för barn med funktionsnedsättningar

Under våren 2017 publicerade forskare vid Oregon State University en studie som visar att en hund kan fungera som samarbetspartner och stöd till barn med olika funktionsnedsättningar för att motivera dem till mer fysiska aktiviteter i vardagen.

"Family Dog-Assisted Adapted Physical Activity: A Case Study" publicerades i tidskriften Animal i april 2017. Avhandlingen finns här: <http://www.mdpi.com/2076-2615/7/5/35>

Artikelförfattarna nämner särskilt en fallstudie där en 10-årig pojke med cerebral pares, CP, blev markant mycket bättre i fråga om rörlighet, motorik och allmänt välbefinnande efter träning tillsammans med familjens hund.

Vid CP är rörelseförmågan påverkad vilket beror på att hjärnan fått en skada någon gång innan två års ålder, antingen före födseln, under förlossningen eller senare, skriver Vårdguiden 1177. Besvären som CP ger finns kvar hela livet men kan minska med tiden genom olika former av behandling och träning. Något som forskarna vid Oregon State University alltså bevisat kan förbättras med hjälp av hundassisterad träning.

Bräcke diakoni har gett ut boken "Hundassisterad terapi" om en studie genomförd vid Habiliteringen. I boken beskrivs arbetssättet för hundassisterad terapi, såväl för terapiteamet som för terapihundarna.

2.5 Människan och sällskapsdjuren

Det har gjorts olika studier om hund och hästar och deras inverkan på oss människor. Likaså finns i vård, omsorg och skola både katter och andra djur; höns, akvariefiskar, kaniner mm. Deras positiva inverkan på människor i olika skeden av livet är väl dokumenterad.

AFTONBLADET

NYHETER SPORT NÖJE KULTUR LEDARE DEBATT TV

Djur & natur

Äntligen glad!

Djurknepet som hjälper dig att bli lycklig

Foto: Shutterstock

HÄLSA tis 01 sep 2015

Allmänt deppig och låg? Går livet på tomgång eller maler oron som en jättekvavn i magtrakten? Höstbluesen kan få den bästa ur gängorna men lugn vi vet hur du glädjeboostar vardagen. Här är den nya, alternativa, vägen till inre lycka och balans!

Vi som någon gång har haft ett husdjur vet hur det känns att alltid mötas av glädje och ovillkorlig kärlek när man sätter nyckeln i låset. Är man ledsen och tycker att hela världen är emot en, så

Kalmar

SENASTE SPORT AFFÄRER LUNCH

Därför är husdjur bra för hälsan

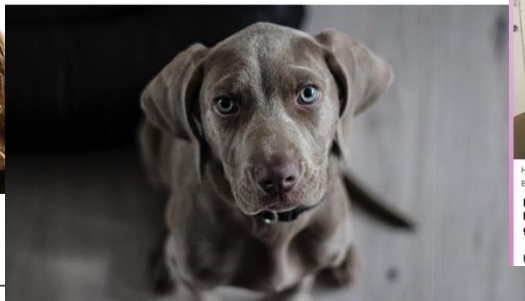
Upplever du att du känner dig tryggare med ett djur i närheten? Det är inte så konstigt. Forskare förklarar nu varför vi kan bli lugnare av att ha våra fyrbenta vänner i närheten.

Josefine Göransson
KL 08:56, 11 MARS, 2017

DELÄ PÅ FACEBOOK

DELÄ PÅ TWITTER

56

Ditt husdjur kan ha god inverkan på din hälsa. Foto: Pixabay

Läkaren Kerstin Uvnäs-Moberg menar att anledningen till att vi känner oss trygga och lugna i närheten av djur beror på våra hormoner. Hon forskar kring hormonet oxytocin som frigörs vid beröring.

Vid närmare titt visade det sig att nivån på hormonet steg hos både människor och hundar när de interagerar med varandra.

svenskesradio
Klartext
Nyheter på ett lite lugnare sätt och med enkla ord. Vardagar 18.55-19.00 i P4 + 20.55-21.00 i P1.
START ALLA AVSNITT OM... KONTAKT TEXTARKIV

Hönor kan hjälpa dementa personer

Publicerat torsdag 5 januari kl 13.01

"Det känns skönt att klappa hönsen", säger Dorothy Marsh
(3:18 min)

Här ser du 90-åriga Dorothy Marsh och 84-åriga Elsie Mooney. De bor på ett äldreboende i Storbritannien som har höns. Foto: Johan Bergendörff på Sveriges Radio.

Personer som har en demenssjukdom kan må bra av att träffa hönor. Det visar en undersökning som forskare i Storbritannien har gjort.

En av de dementa som har fått träffa höns är 90-åriga Dorothy Marsh.

2.5.1 Djurens inverkan på den äldre människans välbefinnande

Detta är en litteraturstudie genomförd som ett examensarbete i ämnet Vård, på uppdrag av Lovisa stad i Finland. Syftet med studien var att undersöka hur djur påverkar äldre människors välbefinnande och baserade sig på frågeställningarna 1) Hur påverkar djuren den äldre människans välbefinnande och 2) Hur kan man använda sig av djur för att uppnå välbefinnande hos äldre människor. Resultatet visade att djuren gör att människor känner sig mindre ensamma, mindre isolerade och får en högre livskvalitet. Hela studien finns att läsa här:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111007/Examensarbetet.pdf?sequence=1>

2.5.2 Kan en Terapikatt lugna människor med demenssjukdom?

Med stöd från Aleris forsknings- och utvecklingsfond har Eva Backlund, medicinskt ansvarig sjuksköterska, undersökt om en mekanisk katt kan ha samma inverkan på människor med olika former av demens, som ett levande djur. Anledningen till att hon valt att forska i detta säger hon är

- Jag tycker det är viktigt att ha djur i vården, berättar Eva. Vi vet att det är lugnande, bland annat vid autismsymtom, och att det är bra för minnet. Tyvärr kan det finnas problem med att ha riktiga djur på ett boende men jag vill se om Terapikatten kan ha liknande effekt som riktiga djur kan ha.

Artikel om projektet finns att läsa här: <https://www.aleris.se/Om/Om-Aleris/Forskning-och-utveckling/Terapikatter-i-demensvarden/>

2.5.3 Allergivänliga hundar och katter?

Åtskilliga studier har visat att det inte finns några raser som är "allergivänliga", vare sig det gäller hundar eller katter. Ändå tycks myten om dessa vara i princip omöjlig att ta död på. Forskare vid Karolinska Institutet i Solna har under ett flertal år forskat kring varför människor med allergi reagerar på vissa djur men inte på andra och man har kartlagt de allergen (allergiframkallande ämnen) som finns i djurens päls, hud och saliv. Det finns även teorier om att allergiker reagerar på ämnen som djuren bär med sig och alltså inte finns naturligt i päls eller saliv. Numera finns metoder för att mäta mängden allergen och än en gång har man funnit att det inte finns några rasspecifika egenskaper som skulle vara bättre eller sämre för allergiska personer. Allergennivåerna varierar mer mellan olika hundar än mellan olika raser. Forskningen är ett led i arbetet med att få fram ett vaccin mot allergi och bedrivs huvudsakligen vid Karolinska Institutet i samarbete med specialister, veterinärer och framstående forskare inom miljö och medicin.

Mer att läsa om verksamheten finns här <http://www.medi-tec.se/medi-tec/verksamhet-vision> och mer om forskningen finns bland annat här: <https://www.skk.se/sv/Agria-SKK-Forskningsfond/Katt/Katt-och-manniska/Finns-allergivanliga-katter/>

Allergivänliga hundar och katter – myt eller verklighet?

Anna Whiteman^{1,2}, Bo Karlstedt², Ömer Poyraz^{1,2}, Markus Back³, Guro Galvelin¹ och Hans Grönlund¹

Sammanfattning

Hundar och katter utsöndrar ett flertal olika allergener i päls, saliv och urin. Det finns inga allergenfria pålsdjur. Däremot varierar mängden och sammansättningen av allergen hos enskilda djur, även mellan individer av samma ras. Allergiska patienter uppvisar individuella allergiprofiler, d.v.s. reagerar på olika kombinationer av pålsdjursallergen. Därför kan allergiska personer reagera på vissa djur men behöver inte ha besvär av andra.

Introduktion

Enligt Statistiska centralbyrån finns det i Sverige närmare 800 000 hundar och 1,15 miljoner katter. Ca 5–15% av befolkningen har allergiska besvär orsakade av katt och/eller hund. Besvären orsakas av exponering för proteiner, s.k. allergener, i djurens päls, saliv och urin (Tabell 1). Ätta kattallergener har identifierats, varav Fel d 1 dominerar. Fel d 1 finns i saliven och sprids till pälsen då katten slickar sig. Från hund har sex allergen karakteriserats. Fyra av dessa är lipokaliner (Can f 1, 2, 4 och 6) som återfinns i päls och/eller saliv. Can f 5 produceras endast i urin hos okastrade hanthundar.

Vi har på genteknisk eller biokemisk väg producerat flertalet katt- och hundallergen och utvecklat standardiserade ELISA-analyser för mätning av enskilda hundallergen. En metod för provtagning av hundpäl (mjäll) och saliv har utarbetats. Allergisk sensibilisering mot enskilda hundallergen har mätts med IgE-analys i serum.

Studiens syfte

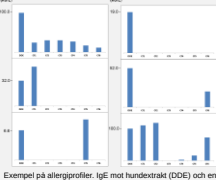
- Att kartlägga profiler och nivåer av enskilda allergen hos pålsdjur
- Att bestämma allergiska patienters allergiprofil mot enskilda pålsdjursallergen (data från hund presenteras)

Tabell 1 Karakteriserade allergen från katt (Fel d) och hund (Can f)

Allergen	Proteinstorlek	Källa	% sensibiliserad*
Fel d 1	Sekretoglobin	Saliv (päl)	80–95
Fel d 2	Albumin	Päl, serum, urin	20–25
Fel d 3	Cysteiner	Päl	10
Fel d 4	Lipokaliner	Saliv	63
Fel d 5	IgA	Saliv, serum	38
Fel d 6	IgM	Saliv, serum	38
Fel d 7	Lipokaliner	Saliv	38
Fel d 8	Lacton	Saliv	10
Can f 1	Lipokaliner	Päl, saliv	50–60
Can f 2	Lipokaliner	Saliv	30
Can f 3	Albumin	Päl, serum, urin	10–20
Can f 4	Lipokaliner	Saliv (päl)	35
Can f 5	Kallikrein	Urin	80
Can f 6	Lipokaliner	Saliv (päl)	40

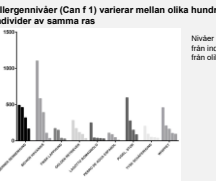
*Andel (%) individer av alla katt resp. hundallergier som har IgE mot angivet allergen

Allergiprofiler hos hundsensibiliserade individer varierar

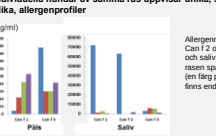
Exempel på allergiprofiler. IgE mot hundsträkt (DOE) och enskilda hundallergen (C1–6) mätt med immunoCAP serum-analys.

Allergennivåer (Can f 1) varierar mellan olika hundraser och mellan individer av samma ras

Nivåer av Can f 1 i päl från individuella hundar från olika raser.

Individuella hundar av samma ras uppvisar unika, sinsemellan olika, allergiprofiler

Allergennivåer av Can f 1, Can f 2 och Can f 3 i päl och saliv från fyra hundar av rasen spansk vatterhund (en tagg per individ). Can f 2 finns endast i saliven

2.6 Referenser och länkar

Hundens betydelse inom arbetsterapi: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:950445/FULLTEXT01.pdf>

Vårdhund inom rehabilitering inom äldreomsorgen: <http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:587403/FULLTEXT01.pdf>

Nytta med nöje. En utvärdering av två vårdhundsprojekt inom äldrevården i Uppsala kommun: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:428687/FULLTEXT01.pdf>

Barn, hund och natur i ett pedagogiskt perspektiv: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:927196/FULLTEXT01.pdf>

Hundens hälsofrämjande effekter inom vård och omsorg (Röda Korsets Högskola): <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:697482/FULLTEXT01.pdf>

Inte så mycket hund, jättemycket pedagogik. En studie av hundassisterad pedagogik i skolmiljö: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:854827/FULLTEXT01.pdf>

Djurterapiens inverkan på äldres hälsa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:934904/FULLTEXT01.pdf>

Att främja barns hälsa genom tillämpning av djurassisterad terapi: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1075364/FULLTEXT01.pdf>

Djur i Alzheimers- och demensvården:

<https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/11858/C-Uppsats%20-%20Djur%20i%20Alzheimers-%20och%20demensv%E5rden.pdf?sequence=2>

Hundar på äldreboende, studie från Malmö högskola:

<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Akesson%20Orlova.pdf>

Övriga länkar och referenser:

Waltham forskning: <https://www.waltham.com/waltham-research/hai-research/>

Stiftelsen hästforskning: www.hastforskning.se

Humlamaden Rehab AB (hästunderstödd terapi) <http://www.humlamaden.com>

Norsk Hestesenter: www.nhest.no

www.hastsverige.se

www.lantbruksforskning.se

www.stiftelsenhippocampus.se

www.slu.se/husdjursgenetik

www.hundforskning.se

www.medi-tec.se

3. Djur i människans tjänst

Innehåll:

3.1 Kvalitetssäkring av sociala tjänstehundar

3.2 I barnens tjänst

3.3 Assistanshundar

3.4 Sociala tjänstehundar

3.5 Hundar i kommuner och landsting

3.6 Tjänstehundar och samhällsnyttan

3.7 Katter, hundar och olika arbetsområden

3.8 Hästunderstödd terapi

3.9 Alla är vinnare

3.10 Ett urval av kommunal information om sociala tjänstehundar

3.11 Referenser och länkar

3. Djur i människans tjänst

Djur har under årtusenden bistått människan i olika situationer och sammanhang. Förutom oxar och hästar som dragdjur har hunden hjälpt oss att vakta, jaga och valla. Under senare år gör både hästar och hundar tjänst hos bland annat polisen och när det gäller införsel av otillåtna varor skulle Tullen stå sig slätt utan sina sökhundar. Hundens luktsinne överträffar vida människans och man kan träna en hund till att nosa fram i princip vad som helst. I de alltför välisolerade och dåligt ventilerade bostädernas spår har flera företag specialiserat sig på mögelsanering och för att inte missa någon angripen yta har man utbildat röt- och mögelhundar. Röthundar används även för att undersöka eventuella rötangrepp på stolpar, framför allt på lokala elnät och telefonstolpar informerar Svenska Kraftnät.

I och med den ökade förekomsten av vägglöss, finns numera specialutbildade lushundar. Försök görs även där hundar tränas att markera cancertumörer som kan vara svåra att upptäcka med traditionella metoder. Även antalet alarmerande servicehundar har ökat, både vad avser "diabeteshundar" och "epilepsihundar", de sistnämnda kan dock vara vanskliga att träna och utbilda då man i dagsläget inte helt säkert vet vad det är hundarna markerar för.

Manimalis har under årtionden arbetat för att djuren ska bli en accepterad och naturlig del av vårt samhälle. Vi mår bra av djur! Det är konstaterat ett flertal gånger i både svenska och internationella studier. Att klappa ett djur sänker blodtryck och puls, minskar ångest, ger ökad social förmåga och höjd smärtröskel. Djuren höjer vår livskvalitet, helt enkelt. "*Beröring ger goda relationer och minskad fientlighet*" skriver doktorn.com. Dessutom gör djuren att vi kommer i kontakt med andra människor och har man hund får man frisk luft och motion de 4-5 gånger man måste rasta sin hund.

För människor som befinner sig i olika krissituationer kan närheten av ett djur underlätta i terapi och göra att man lättare öppnar sig och kan slappna av. Det gäller även människor som drabbats av någon demenssjukdom. Regelbunden kontakt med djur ger många äldre människor en mer meningsfull tillvaro genom närhet och kroppsvärme.

Oavsett vårdsituation, terapiform och vilket slags djur som deltar i arbete med olika patientgrupper eller brukare är det av största vikt att såväl föraren/ägaren som hunden eller hästen är testad, tränad och utbildad för sina arbetsuppgifter. Lika viktigt är det att djurens bästa tillgodoses i form av vila, avskildhet och allmän omvårdnad.

Det finns i nuläget ett relativt stort antal utbildningsföretag som erbjuder olika former av utbildningar. Manimalis rekommenderar inget företag eller organisation framför någon annan, det är inte vår uppgift och vi har inga resurser att utföra någon form av kvalitetsgranskning. Att utbilda djur för arbete inom vård och omsorg tar tid och det gäller att djuren, innan någon utbildning påbörjas, omsorgsfullt testas för sina kommande arbetsuppgifter.

3.1 Kvalitetssäkring av sociala tjänstehundar

Efter många års arbete, ofta i motvind, är nu sociala tjänstehundar accepterade som bra komplement i vård och omsorg. Vi ser i princip dagligen goda exempel på hundar som stöd i olika former av terapi, läshundar för barn med läs- och skrivsvårigheter eller hundar som "bara" gör vardagen lite ljusare för människor i olika former av särskilda boenden.

- Det är en mycket positiv utveckling, säger Manimalis ordförande Ulla Björnehammar, och i Sverige har man äntligen fått upp ögonen för de storverk som våra vänner djuren kan åstadkomma! Men det krävs utbildade hundar och förare för att få kvalitet i arbetet.

Det vore bra om vi fick fler styrdokument för olika typer av sociala tjänstehundar. Det finns en standard för vårdhundar som SIS (Swedish Standards Institute) har fastställt, men den gäller endast för hundteam som skall arbeta med personer som har en hjärnskada eller inom äldreomsorg och demensvård. Är man utbildad och examinerad enligt den, så vet ju beställaren vad man får. Det är ett slags kvalitetssäkring. Men när det gäller andra hundar, till exempel terapihundar, läshundar, besökshundar och så vidare så finns ännu ingen motsvarande standard.

Manimalis råd är att vara noggrann i valet av utbildningsföretag eftersom innehållet i utbildningen och kvaliteten mellan företagen varierar. Det innebär att den kommun eller privata aktör som vill anlita ett hundteam kan få svårt att avgöra om föraren har rätt kompetens att möta människor med olika typer av funktionsnedsättningar eller sjukdomar, eller om hunden är tillräckligt utbildad och tränad för att kunna hantera alla situationer som kan uppstå under en terapisession, en svensklektion för tredjeklassare eller ett besök på ett demensboende.

När det gäller hundteam som ska jobba med barn är det viktigt med extra lämplighetstester, främst av två skäl: säkerheten för barnen och djurskyddsaspekten. Både hunden och föraren måste tycka om barn! Många gånger kanske man glömmer att fråga hunden om den vill vara där, vissa hundar kanske behöver träna mer och en del kanske inte är lämpliga alls.

En annan viktig komponent är att den som utbildar bör ha praktisk erfarenhet av att arbeta med hunden i vård, skola och omsorg. Det är ett hantverk som tar tid att lära sig. Den som vill kosta på sig en utbildning ska kunna lita på att utbildningen är gedigen, att företaget har både kompetens och erfarenhet.

Givetvis finns det mindre seriösa aktörer i alla branscher där det finns pengar. Och att utbilda en social tjänstehund är inte gratis. Rådet till alla som vill börja jobba med hundar inom vård och omsorg är att noggrant kontrollera de företag som erbjuder utbildning. Hur länge har företaget haft verksamhet, vad ingår i utbildningen, finns någon uppföljning, vidareutbildning eller back-up när utbildningen är avslutad? Och som alltid, om något låter för bra för att vara sant, så är det antagligen det. Bra utbildning tar tid och kostar pengar och för väl fungerande sociala tjänstehundsteam finns ingen quick-fix.

3.2 I barnens tjänst

Hemmets START RECEPT RESOR HÄLSA

Studie: Därför är det bra att växa upp med hund eller katt

Att växa upp i ett hem där det finns en katt eller hund är riktigt bra för ett barns hälsa. Det visar en studie från University of Alberta, Canada.

IDA GUSTAFSSON
2 MAJ, 2017

 Dela

Att tidigt umgås med djur har sina fördelar, visar forskning. Bild: IBL

Studien visar att bebisar som, både som foster under tiden i magen samt tre-fyra månader efter förlossningen, har dubbelt så många av de födelaktiga magbakterierna

torsdag 3 augusti 2017 Om oss Prenumeration Logga in

Special Nest

Neuropsykiatri i fokus

Sök

Globalt Sverige Forskning Metoder Landsting Lagstöd Skola Hjälpmedel

Aktiviteter Liv & Hem

Stressreducerande att ha hund

Stress i samband med att ett barn i en familj har autism minskar om familjen skaffar en hund, enligt en brittisk studie.

Enligt en ny studie vid University of Lincoln, Storbritannien har hundar positiva effekter på samspelet mellan föräldrar och barn.

- Föräldrar till barn med autism kan uppleva ökad ångest och stress, och nu har vi starka vetenskapliga bevis för att husdjur kan ha positiva effekter på dessa problem, säger studiens huvudförfattare och menar att familjer med ett autistiskt barn bör överväga djurägande som ett sätt att förbättra familjens harmoni.

Projektet riktar särskilt in sig på hur hundar påverkar familjer med barn som har autism.

- Forskare har tidigare fokuserat på de positiva effekterna assistanshundar kan ha på barnets välbefinnande, men våra resultat visar att äga en hund avsevärt förbättrar funktionen av hela familjen.

Resultaten publicerades i American Journal of Veterinary Behavior.

   95

© 2016-07-26 10:00

Kategorier:

 FORSKNING

 LIV & HEM

De senaste årtiondena har det presenterats mängder av forskning och studier som visar att barn som växer upp med djur blir mindre stressade, lär sig tolka kroppsspråk bättre, utvecklar tidigt sina vårdande egenskaper och generellt har högre livskvalitet än barn som inte växer upp tillsammans med djur.

Dessutom, har det visat sig, att larmen om allergi mot djur och de tidigare rekommendationerna att blivande föräldrar ska göra sig av med sina husdjur, saknar förankring. Det bästa skyddet mot att utveckla allergi mot till exempel hundar och katter, är att växa upp på en bondgård med djur. (Läs intervjun med professor Agnes Wold i kapitel 7.)

För barn med olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar finns en mängd olika övningar tillsammans med ett hundteam som har positiv inverkan på barnen både psykiskt och fysiskt. Några exempel finns här i Manimalisrapporten, men även några läsvärda länkar: <http://www.specialnest.se/skola/hundeffekten-ar-haftig>

I Italien har en studie genomförts med skolbarn som har svårt att känna igen och tolka känslor såsom ilska, sorg och ensamhet och fick delta i ett djurassisterat program. Barnen tränades att se och tolka olika känslor samt att beskriva dem. (Lorenzo Pergolini, Pet Village Cooperativa Sociale, Italien.)

En nyligen publicerad studie kring barn och djur visar att hundar har positiv inverkan på vuxna människors ångest, övervikt och mentala hälsa. Detsamma gäller för barn.

När barn blir sjuka och i behov av sjukhusvård och olika medicinska behandlingar, kan närheten av en specialutbildad hund underlätta och till och med upplevas som smärtlindrande. Läs mer om terapihunden Moltas som arbetar vid Astrid Lindgrens barnsjukhus i Solna, kapitel 6. En annan studie visade att distraktion är en framgångsrik strategi för att hantera smärta, rädsla och oro (Laura Vagnoli, University of Balearic Island, Mallorca).

Vid Högskolan i Gävle, Akademin för hälsa och arbetsliv, genomfördes en studie år 2015 med titeln "Sällskapsdjurs påverkan av barn med autismspektrumtillstånd" med målsättningen att *beskriva hur sällskapsdjur påverkar samt upplevs påverka barn med autismspektrumtillstånd. Dessutom var syftet att beskriva hur barnets familj upplever påverkan av sällskapsdjur*. Studien är ett examensarbete (15 p) inom sjuksköterskeprogrammet och den korta slutsatsen blev att djurunderstödda interventioner har visat ge positiv påverkan hos barn med autismspektrumtillstånd, samt har hjälpt hela familjen till en mer hållbar vardag. Hela studien finns att läsa här: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:815776/FULLTEXT01.pdf>

Barn med olika former av autism har ofta svårt med ögonkontakt. En pilotstudie från Child Psychiatry Service Centre i Brest, Frankrike visar att de här barnen däremot ser hundar i ögonen, men inte andra människor (Marine Grandgeorge m fl).

Vid Linnéuniversitetet har ett treårigt projekt genomförts med barn och bokhundar. Det är ett pedagogiskt utvecklingsprojekt med rubriken "Bokhunden och Astrid Lindgren" med målsättningen att föra samman barn med litteratur och att använda hunden som ett pedagogiskt verktyg för detta. Projektet fokuserade i första hand på barn mellan 6 och 13 år men riktade sig egentligen till alla barn, och handlade om att barnen läser högt för en hund. Hunden upplevs ofta av barnet som en kravlös och icke-dömande lyssnare, vilket kan leda till att hunden har en lugnande effekt i en situation som för många barn är stressande. Projektet genomfördes under perioden 2013-2016 i samarbete mellan Linnéuniversitetet, Dyslexiförbundet i nordvästra Skåne och skolor i Åstorps och Falkenbergs kommuner och finansierades med åtta miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden.

Forskningsrapporten finns att beställa här: <http://lnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A907649&dswid=-2389#sthash.4elqr4fd.dpbs>

NEWSLETTER

MEDICALNEWS TODAY

LOGIN

ADVERTISEMENT

Children with pets have less stress

By Yvette Brazier | Published Sunday 29 November 2015

f t

A pet dog may protect your child from childhood anxiety, according to research published by the Centers for Disease Control and Prevention.

Childhood mental illness and [obesity](#) are significant public health concerns in the US. Since they start in childhood, preventive and early intervention approaches are needed.

Pet dogs have been linked with health benefits for adults, as promoted by the US Public Health Service (USPHS).

In Australia and the UK, dog ownership has been linked with increased physical activity among children aged 5-12 years and healthier body mass index (BMI) in those aged 5-6 years, due to walking and active play.

Dogs follow human communication cues.

3.3 Assistanshundar

Som nämndes i inledningen har antalet hundar i människans tjänst ökat markant sedan förra Manimalis-rapporten. Kategorin Assistanshundar omfattar alla hundar som utbildats till att hjälpa sin förare som har en eller flera fysiska funktionsnedsättningar eller kronisk sjukdom. Assistanshundar är numera klassade som handikapphjälpmedel och det finns möjlighet att dels få ekonomiskt bidrag för inköp och utbildning av hunden och dels att, inom ramen för handikappersättningen, få bidrag för veterinärkostnader, försäkring, mat etc. För ledarhundar, som är den vanligaste assistanshunden, gäller ett separat regelverk där Synskadades Riksförbund äger hunden och den som är blind får disponera den så länge det finns behov. För övriga assistanshundar (i dagsläget servicehundar för personer med rörelsenedsättning, signalhundar för personer med hörselnedsättning och alarmerande hundar för personer med diabetes eller epilepsi) gäller att det är brukaren som köper och äger hunden samt utbildas av certifierad instruktör. Dessa assistanshundar ska godkännas vid en examination efter avslutad utbildning och genomgår därefter ett prov årligen.

I många andra länder finns assistanshundar även för en rad psykiska och neuropsykiatriska diagnoser, såsom till exempel ADHD, autismsyndrom, PTSD och panikångest och i framtiden kan vi förvänta oss ett flertal diagnoser där en hund skulle kunna vara ett utmärkt hjälpmedel. Dock krävs att den som har hund som hjälpmedel också kan ta hand om den på ett bra sätt. Ge den motion, mat och god omvårdnad i enlighet med Djurskyddslagen och kommunernas lokala ordningsstadgar.

LOKALTIDNINGEN

Lokala Ny

En servicehund utbildas i 12-18 månader efter ägarens specifika behov. För Eva Christiansson är det bedrift att, trots sin sjukdom, ha lyckats träna Raffe till en certifierad servicehund. Foto: Anna Fröjd

Servicehunden är en stor trygghet

ANNA FRÖJD

MALMÖ. Servicehunden innebär en stor trygghet för Malmöns Eva Christiansson. Raffe är både hennes assistent och bästa vän. Han bryr sig inte om att någon stirrar och en tappad sak är ett tillfälle till belöning för honom.

För knappt 15 år sedan drabbades Husiebon Eva Christiansson av nervsjukdomen MS, multipel skleros. Då var hon 24 år gammal och just i färd med att avsluta sin lärautbildning. Sjukdomen, som kommer i skov, har successivt gjort vardagen svårare för henne.

– Den påverkar mig i allt. Mina ben fungerar lite men de fungerar dåligt. Sjukdomen gör mig trött och jag orkar oftast bara en aktivitet per dag, säger Eva Christiansson.

Det tog tid för henne att acceptera sjukdomen och de nya begränsningarna hon upplevde i vardagen. De första två åren vägrade hon rullstol. Trots att det gjorde henne trött envisades hon med att gå med kryckor.

– Jag ville vara som jag alltid hade varit. Det är ett stort steg att säga ja till rullstol.

När hon träffade sin blivande man började han trycka på för att hon trots allt skulle acc hjälpmedel. Då skulle hon bli rörligare och ha mer energi till deras gemensamma aktivitet.

– Jag ville inte sätta mig ner, men det är det bästa jag har gjort, säger Eva Christiansson. Trots sin sjukdom har Eva Christiansson alltid haft hund. När hon för drygt tre år sedan med att skaffa sin tredje hund insåg hon att en stor hund, som hon tidigare haft, skulle Valet föll i stället på en dvärgschanuzer, som hon menar är en stor hund i en liten kropp valpkursen uppmuntrade läraren henne att utbilda hunden till servicehund.

Nu är Raffe hennes personliga assistent. Han plockar upp saker hon tappat eller har s rullstolen, han säger till henne när hon behöver vila och om något skulle hända henne Skulle det hända ute på promenad skulle han leta upp en person, krasa den på foten uppmärksamhet och sedan leda personen till Eva.

– Det är en stor trygghet att ha honom med, han går alltid i beredskap.

ASSISTANSHU

Alarmerande sen tränas på att signa med diabetes eller blodsocker är hög om ett anfall är på

Signalhund kan h hörselskadade ge på ljud. Till exemp ringar eller om nåk

Ledarhund hjälpe förare att röra sig i

Servicehund hjäl med rörelsehinder annat tränas att bli dörrar.

Källa: soshund.se

sverigesradio

Malmöhus

START P4 PROGRAM A-Ö TABLÅ LÄTLISTOR ARKIV OM... TIPSA!

Lösans servicehund ökar trygghet

Publicerat torsdag 19 februari 2015 kl 06:34

Vid mattes sida dygnet runt (1:55 min)

Hunden Dennis kan nassa sig till högt och lågt blodsocker. Foto: Katarina Sundberg/SR

En service- och signalhund hjälper personer med funktionsnedsättning, men kan också innebära stora besparingar för samhället. Det visar en färsk utredning från Socialstyrelsen.

Kristina Isaksson har diabetes. Hennes hund Dennis är en alarmerande servicehund och tränad att känna på Kristinas utandningsdoft när blodsockret går upp eller ner.

DAGENS NYHETER.

Prenumerera Logga in

Insidan

Solo känner när mattes blodsocker blir för lågt

Yvonne Gunnarsson, 61 med Solo. Han är en fyraårig labrador som är assistanshund för diabetiker, utbildad i Borlänge av Marie Fogelquist. Foto: Fredrik Funck

PUBLIKERAD 2015-10-19

Hundens unika förmåga att samspela och läsa av människan gör att den kan användas inom sjukvården. Insidan har träffat labradoren Solo som varnar diabetessjuka Yvonne Gunnarsson när

3.4 Sociala tjänstehundar

Till skillnad från assistanshundar, som ju är utbildade att hjälpa en enda brukare, finns sociala tjänstehundar. Det kan vara vårdhundar, terapihundar, läshundar, besökshundar eller någon annan benämning på hundar som tillsammans med sin förare utbildats för olika arbetsuppgifter och arbetar med flera olika brukare.

Internationellt sett används mer övergripande benämningar på det som vi benämner som sociala tjänstehundar; man är mer inriktad på inom vilken typ av verksamhet djuren tjänstgör. Man talar om djurassisterad aktivitet, djurassisterad terapi och djurassisterad pedagogik. Internationella riktlinjer och beskrivningar finns hos IAHAIO, där Manimalis är medlem sedan många år. Här är länk till definitioner och guidelines, "White paper on Animal Assisted Interventions" <http://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/>.

Vårdhundar har en förare som har utbildning inom vård, socialt behandlingsarbete, skola eller omsorg på lägst gymnasieskolans nivå och tjänstgör inom äldreomsorgen. Det kan vara terapisessioner för personer med olika typer av demens, fysisk träning eller annan verksamhet på ordination av läkare eller terapeut. Certifiering av vårdhundar sker enligt SIS Standard SS 8760000:2013.

Terapihundar arbetar på liknande sätt som vårdhundar men utan krav på att föraren ska vara vårdutbildad. Terapihundsteam tjänstgör inom andra verksamheter än äldreomsorgen, till exempel med barn och ungdomar med en eller flera funktionsnedsättningar eller på särskilda boenden med olika målgrupper.

Läshundar/Skolhundar har grundutbildning som vård- eller terapihund med vidareutbildning till läshund som hjälper barn med läs-, inlärnings- och skrivsvårigheter medan skolhunden utbildas för att vara behjälplig i skolan för elever med andra behov än enbart läs- och skrivsvårigheter. Läshunden sitter bredvid barnet och lyssnar, utan att kritisera eller kommentera, när barnet läser. Ett flertal projekt har visat att barn som får lästräning tillsammans med hund, inte bara förbättrar sin läskunnighet, utan även förbättrar skolarbetet generellt.

Läshund beskrevs i Språktidningen 2012-10-15 som "Veckans nyord" med förklaringen: "Ett sätt att öka läslusten kan vara att kalla på en *läshund*. Denna typ av *terapihund* sprider en trygghet som förbättrar koncentrationen."

Besökshundar är den enklaste nivån av utbildning inom området sociala tjänstehundar. Många går vidare med utbildning till terapihundsteam. Besökshundar tjänstgör ofta tillsammans med sin förare på särskilda boenden för att ha en lugnande inverkan, skapa trivsel och ge upphov till samtalsämnen.

Det finns en rad andra benämningar på sociala tjänstehundar, t ex fadderhund, skolhund, pedagoghund, trösthund etc. Gemensamt för dem att de tillsammans med sin förare jobbar mot tredje person. Antalet sociala tjänstehundar ökar konstant och deras arbetsområden vidgas ständigt.

Årets sociala tjänstehund

Utmärkelsen Årets sociala tjänstehund har delats ut av Svenska Kennelklubben i samarbete med Agria djurförsäkring sedan 2014. Det kan vara en utbildad assistanshund, vårdhund eller terapihund. SKK skriver på sin webbsida: *Den hund som kan vinna Årets sociala tjänstehund ska antingen vara en utbildad assistanshund, alltså en hund som används som hjälpmedel för en enskild förare. Assistanshundar kan vara ledar-, service-, signal-, diabetes- och epilepsihundar.*

Hunden kan också vara en utbildad vårdhund eller terapihund, som till skillnad från assistanshunden arbetar med många olika människor tillsammans med sin förare.

År 2016 tilldelades utmärkelsen boxern Hilda som är diplomerad vårdhund. Hon arbetar tillsammans med sin ägare Mia Boivie på äldreboenden och inom assistans och socialpsykiatri i Uppsala kommun Vård & omsorg. Det är en multikompetent hund som arbetar med såväl vuxna med schizofreni som barn med autism.

Länk till Vård & omsorg i Uppsala: <http://vardochomsorg.uppsala.se/vardhund/?hide-cookie-alert=Stäng>

Stabila Hilda är bästa vårdhunden

Boxern Hilda, fem år, har utsetts till Årets sociala tjänstehund 2016. Foto: Johan Frick-Meijer

Svenska Kennelklubben (SKK) har utsett femåriga boxern Hilda till Årets sociala tjänstehund 2016. Hilda jobbar i Uppsala och kommer att prisas på Stockholms hundmässa.

Tillsammans med sin förare Mia Boivie jobbar Hilda i Uppsala kommun med att hjälpa vuxna och barn att övervinna svårigheter och problem.

Hilda, som är en diplomerad vårdhund, har en bredd i sitt arbete som imponerat på juryn. Hon jobbar med allt från vuxna som drabbats av exempelvis stroke till barn som har neuropsykiatriska diagnoser som autism. Inom psykiatri jobbar hon med personer som lider av schizofreni, skriver SKK i ett pressmeddelande.

”Det som gör Hilda så fantastisk är att hon är multikompetent och kan möta alla sorters människor och fungera i alla situationer”, säger hennes förare Mia Boivie.

3.5 Hundar i kommuner och landsting

Som nämns på flera ställen i Manimalisrapporten har antalet sociala tjänstehundar ökat både i antal och i geografisk spridning. Många artiklar har skrivits, TV-inslag visats och radioprogram rapporterat om hundar – och för all del även katter och andra djur – som tjänstgör inom kommuner och landsting.

Socialstyrelsen har utfärdat riktlinjer för vad som gäller för djur i vård och omsorg och för att försöka få en bild över hur många hundar som på ett eller annat sätt har uppdrag tillsammans med sina förare inom vård, skola och omsorg, genomförde Manimalis en enkät hösten 2016.

Enkäten var mycket kortfattad och gick ut till landets kommuner och landsting. Samtliga 290 kommuner tillfrågades, av dessa har knappt hälften (128) svarat att inom vården finns 38 hundar, inom skola nio hundar och inom omsorgen 112 hundar. Vad som ska betraktas som vård respektive omsorg varierar, men vi kan konstatera att hösten 2017 fanns (såvitt vi vet) minst 159 hundar i tjänst. Dessa hundar, varav de flesta är utbildade eller under utbildning, finns i 44 kommuner.

Frågorna vi ställde var "Hur många hundar har ni i tjänst inom vård, skola och omsorg?" samt "Hur många av dessa har utbildning, certifiering och/eller examination som vårdhund, terapihund, läshund eller liknande?"

Vi är väl medvetna om att man inom kommuner och landsting har hög arbetsbörda, därav den mycket kortfattade enkäten (se nedan). Det var trist att få svar omgående som "Vi har ingen möjlighet att besvara enkäten" (Borlänge) eller "Kan tyvärr ej besvara enkäten" (Tyresö) och ännu mer trist att mer än hälften av de tillfrågade kommunerna över huvud taget inte svarade.

Till landets kommuner och landsting

Stockholm i november 2016

Sociala tjänstehundar

Alla bedömare tycks vara eniga; antalet sociala tjänstehundar ökar inom vård, omsorg och skola. Organisationen Manimalis (www.manimalis.com) genomför nu en uppdatering av Manimalisrapporten med information och statistik om sällskapsdjur i Sverige. Som en del i rapporten ska vi presentera olika sociala tjänstehundar. Ingen tycks i dag veta hur många som arbetar med hund inom vård, skola och omsorg. Manimalis har fått frågor från bl a SCB, Socialstyrelsen och Kommunal och alla tycks vara eniga om att de sociala tjänstehundarna ökar i antal, dock har ingen gjort någon djupare analys.

Vi vore därför tacksamma för er hjälp att få fram statistik över nuläget. Det går utmärkt att svara direkt i detta dokument och skicka per e-post till avsändaren (info@heimlen.com) eller printa och skicka med vanlig post till: Lena Heimlén, Nybodagatan 3, 171 42 Solna (Manimalis utredare).

Manimalis tackar på förhand för er medverkan!

Kommun/landsting:

Antal hundar i tjänst inom:

Vård:

Skola:

Omsorg:

Av ovannämnda sociala tjänstehundar har ekipage utbildning, certifiering och/eller examination som vårdhund, terapihund, läshund eller liknande.

Kommentarer:

.....
.....
.....

De flesta kommuner har någon eller några enstaka hundteam i tjänst. Några som utmärker sig är t ex Borås med fem hundar samt en under utbildning, Helsingborg med 12 hundar (dock inga utbildade sociala tjänstehundar; det är volontärer som utbildats i SBK), Kinna har 10 hundar och även läshundar som gör enstaka insatser på bibliotek, Malmö har 17 hundar (varav 8 är utbildade vårdhundar), Mölnlycke har 7 (alla utbildade), Norsjö 6 (samtliga utbildade), Nynäshamn 8, Stockholm 7, Vaxholm 8 och Växjö 6. Tabell med samtliga svar finns i slutet av detta kapitel (3:5).

På den positiva sidan kan nämnas att flera kommuner svarade att utöver de tjänstgörande hundarna har man katter i särskilda boenden, "skolhundar" under utbildning, utbildade hundar som i varierande omfattning gör besök i olika kommunala verksamheter samt att det finns hästar (både stora och små) i bland annat Huddinge kommun.

Bland landets 21 landsting och regioner är det tio som besvarat enkäten, som var densamma som den som skickades till kommunerna. Endast ett landsting – Region Östergötland – har sex hundar och två förare i tjänst på sina sjukhus. Manimalis har dock kännedom om hundar både i Stockholms och i Uppsala län, något som inte framkommer i enkätsvaren. Tabell över svaren från landets landsting och regioner finns i slutet av detta kapitel (3:5).

All besöksverksamhet med djur ska anmälas till respektive länsstyrelse, så för att få ytterligare information om den här typen av verksamhet i Sverige, skrev vi även till samtliga 21 länsstyrelser. Alla utom Stockholm och Örebro har svarat. Svaren varierar och spretar rejält eftersom man har lite olika system för hur man lagrar de anmälningar som kommer in. Vissa länsstyrelser sorterar på olika typer av djurslag och/eller verksamheter medan andra bara kan uppge antalet anmälningar utan att redogöra för om det är 4H-gårdar, lantbruk som tar emot regelbundna studiebesök eller om det är handelsträdgårdar, särskolor, LSS-boenden eller äldreomsorg som avses. Ska man försöka tolka svaren kommer man fram till att det finns drygt 100 vård-/terapihundar i tjänst.

Kommuner och landsting med information om djur i vård och omsorg:

Ett flertal kommuner har riktlinjer för vad som gäller för djur inom vård, omsorg och skola oavsett om det gäller egna hundar som människor i särskilda boenden vill ha, eller om det gäller vård- och terapihundar. Under 3.10 "Referenser och länkar" finns ett urval av den information som presenteras i kommunerna.

Här är sammanställning över **Sveriges kommuner och deras svar**. Kommuner med tomma kolumner över antal hundar har valt att inte besvara enkäten:

Kommun	Svar: Vård	Skola	Omsorg	Summa
ALAFORS			0	0
ALINGSÅS				0
ALVESTA	0	0	0	0
ANEBY				0
ARBOGA				0
ARJEPLOG	0	0	0	0
ARLÖV				0
ARVIDSJAUR	3			3
ARVIKA				0
ASKERSUND				0
AVESTA			3	3
BENGTSFORS				0
BERGSJÖ		0		0
BJURHOLM				0
BJUV				0
BODEN				0
BOLLEBYGD				0
BOLLNÄS				0
BORGHOLM	0		0	0
BORLÄNGE				0
BORÅS		1	4	5
BOXHOLM				0
BROBY				0
BROMÖLLA	1		1	2
BRÄCKE	0	0	0	0
BÅLSTA				0
BÅSTAD				0
CHARLOTTENBERG	0	0	0	0
DEGERFORS	1			1
DJURSHOLM				0
DOROTEA				0
ED	0	0	0	0
EDSBYN		0		0
EKERÖ			2	2
EKSJÖ	0		0	0
EMMABODA	0	0	0	0
ENKÖPING	0		0	0
ESKILSTUNA	2	0		2
ESLÖV		0		0

FAGERSTA				0
FALKENBERG				0
FALKÖPING		0		0
FALUN				0
FILIPSTAD				0
FINSPÅNG	1			1
FJUGESTA	0		1	1
FLEN				0
FORSHAGA				0
FÄRGELANDA	0	0	0	0
GAGNEF				0
GISLAVED	0	0	0	0
GNESTA				0
GNOSJÖ				0
GRUMS	0	0	0	0
GRÄSTORP				0
GUSTAVSBERG	0		4	4
GÄLLIVARE				0
GÄVLE				0
GÖTEBORG				0
GÖTENE				0
HABO	0	0	0	0
HAGFORS				0
HALLSBERG	0	0	0	0
HALLSTAHAMMAR	0			0
HALMSTAD				0
HAMMARSTRAND				0
HANINGE		0		0
HAPARANDA				0
HEBY				0
HEDEMORA				0
HELSINGBORG	1		12	13
HENÅN				0
HERRLJUNGA				0
HJO	0	0	0	0
HOFORS				0
HOVA	0	0	0	0
HUDDINGE			2	2
HUDIKSVALL				0
HULTSFRED				0
HYLTEBRUK	0	0	0	0
HÄLLEFORS	0	0	0	0
HÄRNÖSAND			2	2
HÄSSLEHOLM		0		0
HÖGANÄS				0
HÖGSBY				0

HÖRBY	0		0	0
HÖÖR	0			0
JOKKMOKK				0
JÄRFÄLLA				0
JÄRPEN				0
JÖNKÖPING	1	0	7	8
KALIX				0
KALMAR		0	0	0
KARLSBORG				0
KARLSHAMN		0		0
KARLSKOGA	0			0
KARLSKRONA		0		0
KARLSTAD	1	0		1
KATRINEHOLM				0
KIL				0
KINNA	5		5	10
KIRUNA				0
KISA				0
KLIPPAN				0
KNIVSTA	0	0	1	1
KOPPARBERG				0
KRAMFORS		0		0
KRISTIANSTAD				0
KRISTINEHAMN			1	1
KROKOM	0			0
KUMLA				0
KUNGSBACKA	0			0
KUNGSHAMN	0			0
KUNGSÄNGEN				0
KUNGSÖR				0
KUNGÄLV				0
KÄVLINGE				0
KÖPING	0		0	0
LAHOLM				0
LANDSKRONA				0
LAXÅ				0
LEKSAND				0
LERUM				0
LESSEBO				0
LIDINGÖ	1	0	1	2
LIDKÖPING				0
LILLA EDET				0
LINDESBERG			0	0
LINKÖPING		0	2	2
LJUNGBY				0
LJUSDAL	0	0	0	0

LOMMA				0
LUDVIKA	0		0	0
LULEÅ	0	3	0	3
LUND				0
LYCKSELE				0
LYSEKIL	0	0	0	0
MALMÖ	6		11	17
MALUNG				0
MALÅ				0
MARIESTAD				0
MARKARYD				0
MELLERUD				0
MJÖLBY			1	1
MORA		0		0
MOTALA			0	0
MULLSJÖ	0	0	0	0
MUNKEDAL				0
MUNKFORS				0
MÄRSTA	0			0
MÖLNDAL	1		1	2
MÖLNLYCKE	5	1	1	7
MÖNSTERÅS				0
MÖRBYLÅNGA				0
NACKA				0
NORA				0
NORBERG				0
NORDMALING				0
NORRKÖPING	0		0	0
NORRTÄLJE			5	5
NORSJÖ	6	0	0	6
NOSSEBRO				0
NYBRO	0		0	0
NYKVARN	0	0	0	0
NYKÖPING				0
NYNÄSHAMN	0	0	8	8
NÄSSJÖ				0
OCKELBO	0	0	0	0
OLOFSTRÖM				0
ORSA				0
OSBY			1	1
OSKARSHAMN		0		0
OXELÖSUND	0	0	0	0
PAJALA				0
PARTILLE			2	2
PERSTORP				0
PITEÅ			0	0

ROBERTSFORS				0
RONNEBY	0		0	0
RÄTTVIK	0	0	0	0
RÖNNINGE				0
SALA				0
SANDVIKEN				0
SIMRISHAMN				0
SJÖBO				0
SKARA			0	0
SKELLEFTEÅ			1	1
SKILLINGARYD		0		0
SKINNSKATTEBERG				0
SKOGHALL				0
SKURUP				0
SKUTSKÄR				0
SKÄRHAMN				0
SKÖVDE	0	0	0	0
SMEDJEBACKEN	0		2	2
SOLLEFTEÅ				0
SOLLENTUNA				0
SOLNA			2	2
SORSELE	0	0	0	0
STAFFANSTORP		0		0
STENUNGSUND				0
STOCKHOLM		0	3	3
Stockholm/Botkyrka	0	0	0	0
Stockholm/Bromma		0	0	0
Stockholm/Farsta			0	0
Stockholm/Hässelby	2			2
Stockholm/Johanneshov			1	1
Stockholm/Kungsholmen	1			1
Stockholm/Skarpnäck	0	0	0	0
Stockholm/Östermalm			3	3
STORFORS				0
STORUMAN				0
STRÄNGNÄS				0
STRÖMSTAD	0	0	0	0
STRÖMSUND	0	0	0	0
SUNDBYBERG			1	1
SUNDSVALL	0		0	0
SUNNE				0
SURAHAMMAR				0
SVALÖV				0
SVEDALA				0
SVEG	0	0	0	0
SVENLJUNGA				0

SVENSTAVIK				0
SÄFFLE				0
SÄTER	0	0	1	1
SÄVSJÖ				0
SÖDERHAMN	0		0	0
SÖDERKÖPING				0
SÖDERTÄLJE		2		2
SÖLVESBORG				0
TANUMSHEDE	0	0	0	0
TIBRO	0	0	0	0
TIDAHOLM				0
TIERP				0
TIMRÅ		0		0
TINGSRYD				0
TOMELILLA				0
TORSBY			0	0
TORSÅS				0
TRANEMO	0		1	1
TRANÅS				0
TRELLEBORG	0		0	0
TROLLHÄTTAN				0
TROSA				0
TUMBA				0
TYRESÖ				0
TÄBY				0
TÖREBODA				0
UDDEVALLA	0			0
ULRICEHAMN				0
UMEÅ				0
UPPLANDS VÄSBY			1	1
UPPSALA		1		1
VADSTENA	0	0	0	0
VALDEMARSVIK				0
VALLENTUNA	0	0	0	0
VANSBRO				0
VARA	0			0
VARBERG		1		1
VAXHOLM			8	8
VELLINGE	0	0	0	0
VETLANDA				0
VILHELMINA	0	0	0	0
VIMMERBY	0	0	0	0
VINDELN				0
VINGÅKER				0
VISBY				0
VÅRGÅRDA	0		0	0

VÄNERSBORG	0		0	0
VÄNNÄS			3	3
VÄRNAMO	0		0	0
VÄSTERVIK				0
VÄSTERÅS	0	0	0	0
VÄXJÖ		0	6	6
YDRE				0
YSTAD				0
ÅKERSBERGA				0
ÅMÅL				0
ÅNGE				0
ÅRJÄNG				0
ÅSEDA				0
ÅSELE				0
ÅSTORP				0
ÅTVIDABERG	0	0	0	0
ÄLMHULT	0	0	0	0
ÄLVDALEN	0	0	0	0
ÄLVSBYN	0	0	0	0
ÄNGELHOLM				0
ÖCKERÖ				0
ÖDESHÖG	0	0	0	0
ÖREBRO				0
ÖRKELLJUNGA	0		1	1
ÖRNSKÖLDSVIK		0		0
ÖSTERSUND				0
ÖSTHAMMAR				0
ÖVERKALIX				0
ÖVERTORNEÅ				0
SUMMA	38	9	112	159

Här är svaren från Sveriges landsting och regioner:

Landsting/region	Svar Vård	Skola	Omsorg	Summa	NOT: Exam:
Landstinget Blekinge				0	
Landstinget Dalarna				0	
Landstinget i Kalmar län	0			0	
Landstinget i Uppsala län				0	
Landstinget i Värmland	0			0	
Landstinget Sörmland	0	0	0	0	
Landstinget Västernorrland	0			0	"Vi känner inte till någon sådan verksamhet"
Landstinget Västmanland				0	
Norrbottnens läns landsting	0			0	
Region Gotland				0	
Region Gävleborg	0			0	"Finns inga enligt regionens divisionschefer"
Region Halland				0	
Region Jämtland Härjedalen				0	
Region Jönköpings län	0	0		0	"Det finns inga sociala tjänstehundar inom länet"
Region Kronoberg				0	
Region Skåne				0	
Region Örebro län	0			0	"Har inte varit aktuellt på något av våra sjukhus eller VC"
Region Östergötland	6			6	6 2 förare och 6 hundar
Stockholms läns landsting	0			0	"Lägger ingen aktiv beställning på vårdhundar, känne"
Västerbottnens läns landsting				0	
Västra Götalandsregionen	0			0	"Det är i kommunerna som upphandlar"
SUMMA:				6	6

3.6 Tjänstehundar och samhällsnyttan

Traditionella tjänstehundar såsom polishundar, narkotikasökhundar, räddningshundar med flera är sedan länge accepterade och uppskattade i vårt samhälle. Vem har inte läst om tullens beslag av vapen och narkotika, varav mycket troligen inte hade hittats utan hundens insatser. Detsamma gäller spår vid brottsplatser, människor som gått vilse och jakt på kriminella som tack vare förtjänstfullt och tråget arbete av polishundförare och deras hundar hittas och säkras, återbördas till sina anhöriga eller häktas. Anställda inom polis, tull och kriminalvård som arbetar tillsammans med utbildade hundar uppgår till drygt 800 personer.

Utöver dessa anställda hundar finns ett hundratal räddningshundförare som kallas in av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) vid jordbävningar och andra naturkatastrofer runt om i världen. År 1988 gjordes den första internationella insatsen där MSB på mycket kort tid fick ihop en styrka med personal, material och räddningshundar, trots att man helt saknade beredskap för internationella hjälpinsatser. Första konkreta insatsen skedde i december 1988 i den sovjetiska delrepubliken Armenien där en textilfabrik delvis raserats vid en omfattande jordbävning bestående av tre skalv. Sedan dess har verksamheten växt; förarna är inte anställda av MSB utan utbildar sig och sina hundar på frivillig basis.

Dessutom finns väktare med hund, likhundar, röthundar, lushundar och arbetsområdena där hundar är till stor nytta blir allt fler. Antalet saneringar för vägglöss ökar näst intill lavinartat och hundarna är till stor hjälp när det gäller att söka rätt på dessa skadedjur. Länk till information om Anticimex specialtränade hundar finns under 3.10 Referenser och länkar.

Eftersöksekipage består av en förare och en hund som utbildats för att spåra skadat klövvilt och stora rovdjur. En eftersökshund är tränad till att i lina följa spår av skadat vilt och måste enligt lagen finnas tillgänglig (dvs vara på skottplatsen inom två timmar) vid all klövviltjakt. Hundens spårformåga och lämplighet för eftersök testas vid viltspårprov. Många godkända hundar gör ett mycket viktigt arbete då de används vid eftersök vid till exempel viltolyckor längs våra vägar. Man uppskattar att det i nuläget finns omkring 5 500 jägare med ca 10 500 hundar som är anslutna till Nationella Viltolycksrådet där Polisen är huvudman. Dessa eftersöksekipage används vid omkring 50 000 viltolyckor varje år.

Tullen beslagtar årligen stora mängder narkotika och dopningsmedel och samhällsnyttan av de drygt 10 000 beslag som gjordes 2016 beräknar Tullverket till 1 437 miljoner kronor. Årets narkotikasökhund 2016, springer spanieln Billy medverkade i 65 narkotikabeslag

tillsammans med sin förare Anders Mårtenson. Den beräknade samhällsnyttan uppgår till mer än 119 miljoner kronor.

Årets narkotikasökhund 2016. Foto: Anders Roos

Den svenska polisen har cirka 450 hundar i sin tjänst. Hundens uppgift inom polisväsendet är att rädda liv, förbättra utredningsresultat samt att jobba mot lokala problem. Polisen delar upp sina hundar i två huvudkategorier: Patrullhund och Sökhund. En enskild hund kan ha olika uppgifter.

Inom gruppen sökhundar finns en mängd olika specialfunktioner som polisen använder hunden till, till exempel att finna sprängämnen, bomber, narkotika, vapen, pengar, brännbara vätskor, avlidna personer eller att i samband med brottsplatsundersökningar användas för att finna och säkra bevis av olika slag. Polisen har därutöver specialtränade insatshundar för de uppgifter som den verksamheten kräver. Polishundar genomför årligen omkring 25 000 tjänsteuppdrag.

Årets polishund utses av en jury med representanter från Polisen, Polisens Hundförarförbund och Svenska Kennelklubben. Juryn lyfter bland annat fram patrullens bredd, idoghet och taktiska arbetssätt samt förmågan att vara på rätt plats vid rätt tidpunkt. År 2016 tilldelades tyska schäferhunden Grym priset tillsammans med sin förare Per "Pelle" Eriksson med motiveringen:

"Patrullen har genom sitt arbete medverkat till att öka medborgarnas trygghet genom att bidra till att fler brott klaras upp och att förebygga brott. Ett urval av patrullens insatser är att ha räddat livet på flera personer, spårat upp gärningsmän, markerat vapen, stöldgods samt en stor mängd narkotika."

Årets polishund 2016, tyska schäferhunden Grym. Foto: Sebastian Holmgren

3.7 Katter, hundar och olika arbetsområden

På en del äldreboenden finns katter. Det kan vara en "utekatt" som kommer och går eller någon av de boende som tagit med sig sin katt vid inflyttning. Oavsett vilket, brukar de vara ett positivt inslag i vardagen för de boende och i viss mån även för de anställda. Arbetsplatser där det finns djur har som regel lägre personalomsättning, lägre sjukfrånvaro och högre trivsel.

Det finns ett flertal projekt där man tagit hjälp av katter i terapi med barn med olika grader av autism. Enligt forskning från bl a Tufts University i Massachusetts, USA och Centre Hospitalier Regional Universitaire de Brest i Frankrike får barn med autism som sätts i kontakt med djur, en ökad användning av språk och förbättrad social förmåga. Det gäller även friska barn; bandet mellan dem och djuren kan göra inlärningsprocessen mer bekväm och rolig och djuren ger ett känslomässigt stöd och trygghet i och med att de inte kommenterar eller kritiserar det barnen gör.

I Pennsylvania, USA drivs projektet Book Buddies där barn läser högt för upphittade, omhändertagna katter på ett katthem.

<http://www.boredpanda.com/reading-children-shelter-cats-book-buddies/>

<https://www.berksarl.org/programs/book-buddies/#sthash.xbm0IYqH.dpbs>

Andra liknande projekt med samma namn – Book Buddies – finns bland annat vid bibliotek i Ontario, Kanada (<http://www.windsorpubliclibrary.com/?portfolio=book-buddy>) och i North Carolina, USA (<https://orgsync.com/79982/chapter> för att nämna några exempel. I Sverige finns ett ständigt växande antal utbildade läs- och bokhundar som barnen får träna tillsammans med, antingen i skolan eller på biblioteket.

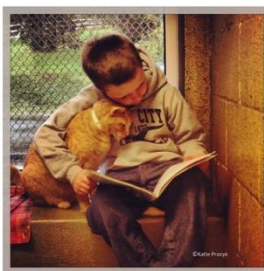

Select Page

Book Buddies

Donate

Book Buddies is available to children anytime during our regular business hours.

Program Overview Children in grades 1-8 who are able to read at any level are invited to the shelter to read to the cat in our adoption room. The program will help children improve their reading skills while also helping the shelter animals by providing socialization and human interaction. Cats find the rhythmic sound of a voice very comforting and soothing.

The Book Buddies Program was implemented by then-ARL Program Coordinator, Kristi Rodriguez. Her son, Sean, who's a 10 year old 5th grader, served as an inspiration for the program. He struggled with reading at school and so

she brought him in to read to the cats and he loved it so much, he asked to come back. She knew if her son liked reading to the cats, then other children would as well. The program officially began in August 2013 and since then, Sean has shown remarkable improvement in his reading and now often reads to their dogs at home.

Sean's story is similar to those of many other children who have participated in Book Buddies. The program has grown within our community and is taken advantage of by home-schooled children, Brownie Troops, parents who want to expose their children to animals, parents of autistic children and many more.

According to studies performed by researchers at Tufts University...

- "Pets can be considered a source of support"
- "Human-animal interaction can make the learning process more comfortable and enjoyable for children"
- "Autistic children who were put in contact with an animal demonstrated increased use of language and had improved social interactions while with the animal"

LT

E-tidning

Start Nyheter Sport Familj Opinion Nöje & Kultur Näringsliv Alla avdelningar

DEBATT 28 oktober 2016

Läshundar gynnar barns utveckling

1 delningar

Dela på facebook

Dela på twitter

DEBATT En fyrbent pälsboll som skapar ett lugn hos eleverna kan betyda så otroligt mycket för kunskapsutvecklingen. Det är vad en läshund gör, att hjälpa barn med svårigheter att lyckas i skolan.

Fanny, 8 år, läser med läshunden Cocos.
Bild: ADAM IHSE / TT

Det är därför jag tycker att vi i Södertälje kommun borde införskaffa läshundar. I Sverige, ett av världens mest utvecklade länder, tycker jag inte att det ska vara någon snack om saken.

De senaste åren har Södertäljes skolor köpt in datorer för att

Mer läsning

LEDARE Klockan klämtar för våra externa handelsplatser

INGÅNDARE Idiotiskt att inte ge ungdomarna arbetsledning

DEBATT Jägarna är samhällets nyckelspelare

ANNONS

3.8 Hästunderstödd terapi

De senaste 20 åren har intresset för hästunderstödd terapi, även kallad ridterapi, ökat och används inom flera verksamhetsområden. Det finns en del svensk forskning inom området (se kapitel 2) och ännu mer internationellt.

Sedan en tid tillbaka finns vid riksanstalten Strömsholm en utbildning inom ramen för Hästsportens Folkhögskola, en utbildning som tagits fram i ett samarbete mellan Svenska Ridsportförbundet, Hästnäringens Nationella Stiftelse och Organisationen för Hästunderstödda Insatser (OHI). Utbildningen är avsedd att ge olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvård, socionomer och specialpedagoger verktyg för att använda hästar i hälsofrämjande arbete.

Strömsholm beskriver utbildningen så här:

Utbildningens syfte är att ge deltagarna kunskap om och kompetens att använda hästar och dess miljö som terapeutisk/pedagogisk resurs inom hälso- och sjukvård, socialt arbete och skola.

Mer information om utbildningens innehåll och mål finns här:

<https://stromsholm.com/utbildning/tillaggsutbildning-hastunderstodda-insatser-inriktning-terapi-specialpedagogik/>

Från att mest ha varit inriktad på träning för personer med fysiska funktionsnedsättningar och sjukdomar blir det allt vanligare med hästunderstödd terapi för exempelvis ungdomar med ätstörningar som anorexi och bulimi eller som komplement i behandling av människor med olika missbruksproblem. Flera studier visar på mycket goda resultat, till exempel projektet "Inflytande av hästassisterad terapi på behandlingsmetoder och dess effekter" vid Oslo universitetssjukhus med Ann Kern-Godal som ansvarig forskare.

Forskning kring hästunderstödd terapi och rehabilitering finns beskriven under kapitel 2.1 Häst, människa och samhälle.

Distanskurser

TILLÄGGSUTBILDNING I HÄSTUNDERSTÖDDA INSATSER – INRIKTNING TERAPI & SPECIALPEDAGOGIK

Utbildningens syfte är att ge deltagarna kunskap om och kompetens att använda hästar och dess miljö som terapeutisk/pedagogisk resurs inom hälso- och sjukvård, socialt arbete och skola. Utbildningen vänder sig till yrkesverksamma personer inom nämnda områden. Utbildningen kan utgöra ett delmoment inför certifiering inom hästunderstödd terapi/pedagogik utarbetad av OHI, Organisationen för Hästunderstödda Insatser.

- Övergripande mål
- Innehåll
- Frågor och svar
- Ansökan
- Kontaktperson

ÄR DU EN AV DE

<https://stromsholm.com/utbildning/tillaggsutbildning-hastunderstodda-insatser-inriktning-terapi-specialpedagogik/> 2017-08-03 15:18
Sida 2 av 7

3.9 Alla är vinnare

Det talas ofta om "win-win-situationer", det vill säga tillfällen då alla inblandade kan dra nytta av det man gör. Inom området "human – animal interactions" finns ett flertal sådana projekt. Tidigare nämnda läsprojekt där barn läser för katter på katthem är ett sådant. Barnen utvecklar sina läs- och skrivförmågor, katterna blir socialiserade och lättare att placera ut i familjer.

Andra win-win-situationer är alla de projekt där dömda fångar tränar hundar. I USA finns denna typ av aktiviteter på ett flertal fängelser. De intagna tränar upphittade hundar från olika *shelters*, antingen för att kunna placeras ut till nya ägare som sällskapshundar eller för att tjänstgöra som assistanshund, terapihund eller liknande. Träningen ger internerna en meningsfull tillvaro och hundarna går en bättre framtid till mötes hos en familj.

About us: Paws for Progress CIC

Introduction

Rebecca Leonardi (a PhD student at the University of Stirling) has developed Paws for Progress, the UK's first prison-based dog training programme, in collaboration with the Scottish Prison Service (SPS) and the University of Stirling.

Development began in July 2009 and, after extensive research, consultation and training, the project got underway in HM YOI Polmont in August 2011.

During the pilot phase (August – December 2011), the intervention and research design continued to be developed in response to the needs of the participating young people and dogs, and feedback from participants, staff and management teams.

This responsiveness to need and feedback has continued to be a key factor, influencing our development as a service provider:

- In partnership with Fife College, Paws for Progress has pioneered the student led approach to learning, contextualising education within topics which are both relevant and enjoyable to our students.
- Similarly, Paws for Progress was an early adopter of peer mentoring, providing both peer support for our new students and opportunities for our continuing students to progress and advance their skills further.

Paws for Progress plays a unique and independent role, working strategically and operationally to co-ordinate input across multiple disciplines and manage relationships with three key partners (SPS, the University of Stirling and Fife College) and many more supporting organisations (currently 13 – see 'About Paws in Polmont').

De långsiktiga effekterna av den här typen av verksamhet finns redovisade i ett skotskt projekt. Internerna tränade hittehundar i 10-veckorsperioder och man varvade teori och praktik. Trots ganska dåliga förutsättningar (75 % hade aldrig haft ett vanligt jobb, 63 % hade inte gått ut grundskolan och 93 % hade någon form av missbruk) och att tidigare misslyckade försök att få de intagna att delta i någon form av utbildning under sin fängelsetid, blev resultaten över förväntan. Så gott som alla deltagare var nöjda med både utbildning och sina egna insatser. De fick bättre ordförråd, bättre grammatik och generellt en mer positiv inställning till utbildning. Dessutom blev de bättre på att samarbeta och kom närmare sina familjemedlemmar både under och efter projektet. Ett år efter att projektet avslutats levde 82 % av deltagarna "vanliga liv" ute i samhället och $\frac{3}{4}$ av dem var engagerade i någon form av produktiv aktivitet (arbete, utbildning, volontärsjobb eller liknande).

Läs mer om Paws for progress och projektet här:

<https://pawsforprogress.com/about-paws-in-hm-yoi-polmont/>

<https://pawsforprogress.com/about-us-paws-for-progress-cic/>

3.10 Här är ett urval av informationen som ges ut i kommunerna om sociala tjänstehundar:

Eskestuna: <https://www.eskestuna.se/omsorg-och-stod/aldreomsorg-och-senior/sjukvard-hemsjukvard/om-demens/hund-i-varden.html>

Örkelljunga:

<http://www.orkelljunga.se/download/18.35eb7a031537ead7bb65b1/1458743067277/Anvisning+Hundar+i+vård+och+omsorg.pdf>

Landstinget Sörmland:

<http://www.landstingetsormland.se/PageFiles/5637/Djur%20i%20vården-%20kommunal%20vård%20och%20omsorg%20-%20Landstinget%20Sörmland%20version%202.pdf>

Härryda:

<http://www.harryda.se/omsorgochhjalp/aldre/hundenivarden.4.58ac52a713a5c801848800011594.html>

Tyresö: http://www.tyreso.se/Omsorg_socialt-stod/Aldre/Medicinskt-ansvarig-skoterska/Riktlinjer-for-halso--och-sjukvard/Avfallshantering/

Västra Götalandsregionen: <https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Fakta-och-rad/Mer-om/Vovvar-med-ratt-att-varda/>

Uppsala: <http://vardochomsorg.uppsala.se/vardhund/>

Västervik: <https://www.vastervik.se/Omsorg-stod-och-hjalp/Sjukvard-och-tandvard/vardhund-pa-remiss/>

Osby: <http://www.osby.se/nyhetslista/hundar-med-ratt-att-varda/>

Härnösand:

<https://www.harnosand.se/stodochoomsorg/aldreomsorg/vardhundsteam.4.67867b1d15525c9704daabec.html>

Hässelholm: <http://www.hasselholm.se/nyheter/alla-nyheter/nyheter/2017-03-20-hundprojekt-pa-hemgarden-i-tyringe.html>

Partille: <https://www.partille.se/arbete--foretagande/upphandling--inkop/for-utforare-inom-hemtjanst/riktlinjer-for-vard--omsorg/sallskapsdjur/>

Nyköping: <http://nykoping.se/Kommun--politik/Nyhetsarkiv/aldre-nyheter/Nykopings-vardhund/>

Danderyd:

<http://www.danderyd.se/Aldreomsorg/Annebergsgarden/Nyheter/vardhund/>

Örnsköldsvik:

<http://www.ornskoldsvik.se/omsorgochhjalp/boenden/hundteamet.4.3481072614831558245cbc81.html>

Arvidsjaur: <http://www.arvidsjaur.se/sv/omsorg/nyheter-inom-omsorg/vardhunden/>

Orsa: <http://www.orsa.se/default.asp?PageID=492&NewsID=253>

Hällefors:

<https://www.hellefors.se/download/18.366caf32145d862933ea14/1448581191608/Informationsblad+3+2014.pdf>

Sölvesborg: <http://www.solvesborg.se/9085>

3.11 Referenser och länkar

Kerstin Uvnäs-Moberg som skrivit böckerna "Lugn och beröring" och "Närhetens hormon". Kerstin är professor i fysiologi och en av världens främsta experter på signalsubstansen oxytocin och dess effekter

Skolan för pedagogiska tjänstehundar, Helsingborg. Hundteam för barn med autism.

Svenska Terapihundskolan www.terapihundskolan.se

Svenska Terapihundsinstitutet www.svenskaterapihundsinstitutet.se

Vårdhundskolan www.vardhundskolan.se

Assistanshundar: <http://www.brukshundklubben.se/assistanshund/>

<http://www.specialnest.se/forskning>

Klipp från Lärarförbundets tidning Förskolan: <http://forskolan.se/djur-far-oss-att-ma-bra/>

Länk till Medical News Today: Children with pets have less stress
<http://www.medicalnewstoday.com/articles/303276.php>

Centre Hospitalier Regional Universitaire de Brest i Frankrike

Colorado: <http://www.newsner.com/en-morddomd-fange-tranade-hunden-i-cellen-nu-forandrar-han-autistiska-barns-liv-fullstandigt/om/djur-2>

Fulton County Jail, Atlanta <http://metro.co.uk/2015/11/07/prisoners-have-been-given-dogs-for-cell-mates-and-the-results-are-beautiful-5486148/>

California state prison, Los Angeles county: <http://time.com/3681321/dogs-in-prison/>

DAWGS in prison: <http://www.dawgsinprison.com/index.cfm/m/1/Home/>

Paws for life, artikel i Huffington Post: http://www.huffingtonpost.com/dr-patricia-fitzgerald/who-rescued-who-shelter-dogs-and-prison-inmates-give-each-other-a-new-leash-on-life_b_5760042.html

Pups in prison, Australien: <http://www.assisteddogs.org.au/pages/pups-in-prison.html>

Prison PUP Partnership, Massachusetts: <https://www.neads.org/training-placement/prison-pup-partnership>

4 Paws for ability, Ohio: <http://4pawsforability.org/mission-pawsible/>

Hästen gör nytta inom terapin: <http://www.hastsverige.se/Hastunderstodd-terapi.html#>

Svensk Räddningshundförarförening <http://www.srhf.se>

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap www.msb.se

Anticimex information om specialtränade hundar <https://www.anticimex.com/sv-SE/nyhetsrum/2017/saneringar-av-vaggloss-okar-nu-anvands-specialtranade-hundar/>

www.tullverket.se

www.polisen.se

Svenska Kraftnät: www.svk.se

www.vattenfall.se

4. Antalet sällskapsdjur i Sverige

Innehåll:

4.1 Tidigare undersökningar från SCB

4.2 Rykande färsk undersökning från Novus

4.3 Effekterna av att antalet mindre sällskapsdjur minskar

4.4 Referenser och länkar

4. Antalet sällskapsdjur i Sverige

All statistik ska tas med en nypa salt; det finns inga exakta uppgifter på hur många katter och hundar som finns i Sverige och att försöka uppskatta antalet djur är en grannlaga uppgift. Det är visserligen lag på att id-märka och ägarregistrera sin hund, men långt ifrån alla hundägare gör detta. Antalet id-märkta katter ökar konstant, men inte heller här finns något heltäckande register att tillgå.

SIFO gjorde 1998 en undersökning om antalet sällskapsdjur och liknande statistik togs fram 2006 och 2012 av Statistiska Centralbyrån (SCB) på uppdrag från bland andra Agria Djurförsäkringar, Svenska Kennelklubben och Royal Canin. Under våren 2017 har företaget Novus genomfört en omfattande undersökning, även denna på uppdrag av Agria, Royal Canin och SKK. Manimalis har fått ta del av informationen och presenterar lite längre fram i kapitlet rykande färsk statistik.

4.1 Undersökningar från SCB (2006 och 2012)

Antalet hundar har varit relativt konstant i Sverige under de senaste fyrtio åren, mellan 700 000 och 800 000. Uppgifterna om antalet katter är dock mer osäkra, men de två senaste undersökningarna om svenska folkets innehav av sällskapsdjur som SCB gjort 2006 och 2012 pekar på att antalet katter i svenska hushåll (SCB räknade att någon som tog hand om och/eller ägde katten) har minskat från drygt 1,2 miljoner till ca 1,1. Trenden är dock tydlig; att kattägare i allt större utsträckning väljer att ha allt större omsorg om sin katt genom att försäkra, vaccinera, id-märka och kastrera katten till exempel. Till antalet katter ska sedan läggas kanske 100 000 – 250 000 hem- och ägarlösa katter. Av dessa är det inte mer än 10 000 – 25 000 som landets katthem klarar av att omplacera.

SCB räknade i sin undersökning att Sverige har 4 423 000 hushåll. Av dessa uppgav 406 000 att de hade hund, 578 000 katt och 167 000 både hund och katt. Det finns alltså hund och/eller katt i ungefär vart fjärde hushåll.

Andra mindre sällskapsdjur som t ex marsvin, kanin, hamster och burfåglar har minskat kraftigt mellan åren 2006 och 2012, från att ha funnits i omkring en kvarts miljon hushåll till drygt 165 000. Hushåll med akvariefiskar är inte medräknade.

Cirka 30 % av svenska hushåll har ett eller flera sällskapsdjur. 70 % av alla Sveriges hundar och katter bor i hushåll utan barn. Att barnhushållen i allt mindre grad har sällskapsdjur är en tydlig trend och antalet barnhushåll med hund eller katt har minskat med 5 % sedan mätningen 2006.

När det gäller andra tamdjur såsom kor och hästar, gör Jordbruksverket regelbundet räkning av hur många djur som finns, var de finns samt gör jämförelser mot tidigare undersökningar. Den senaste räkningen gjordes 2016 och presenterades i februari 2017. Antalet hästar har minskat något sedan 2010 och uppgår till 355 500, minskningen med 2 % är dock inte statistiskt säkerställd. Flest hästar finns i Skåne och Västra Götaland, som tillsammans har en tredjedel av landets hästar. 76 % av alla hästar finns inom större tätorter eller i tätortsnära områden. 183 000 hästar finns på landets ridskolor.

4.2 Rykande färsk undersökning från Novus

I augusti 2017 presenterades ny statistik, framtagen av Novus på uppdrag av Agria Djurförsäkring, Royal Canin och Svenska Kennelklubben. Antalet hundar och katter ligger ungefär i nivå med tidigare undersökningar. Några exakta siffror fanns inte att tillgå vid denna rapportens tryckning, men den digitala versionen kommer att uppdateras löpande och kan hämtas på Manimalis webbplats.

Här är några intressanta fakta:

- Drygt nio av tio hundar är ägarregistrerade i SKK/Djur-ID eller hos Jordbruksverket.
- Sex av tio katter är id-märkta och nästan hälften av dem är ägarregistrerade.
- Nio av tio hundar är försäkrade, liksom nästan hälften av alla katter.
- 85 % av alla hundar och 72 % av katterna äter torrfoder.
- Hälften av all hundmat köps i zoobutiker, medan det mesta av kattmaten köps i mataffären. 12 % av hund- och kattmat köps via internet.
- Nästan 80 % av alla hundar är rashundar (varav 68 % med stamtavla från SKK).
- Drygt 80 % av katterna är huskatter ("bondkatter" dvs ej raskatter).

4.3 Effekterna av att antalet mindre sällskapsdjur minskar

Fördelarna för barn att växa upp med djur är många, vilket visas i forskning från hela världen. Det torde numera även vara allmänt känt att en uppväxt med djur minskar risken för allergier, även om missuppfattningen om det motsatta har varit mycket svår att ta kål på. Under många år rekommenderade svenska mödravårdscentraler att blivande föräldrar skulle göra sig av med eventuella husdjur, för att på så sätt minska risken att barnet skulle utveckla allergi. Dessa råd har man numera frångått då man efter omfattande forskning kommit fram till bland annat att barn som växer upp på lantgård med djur har minst risk att drabbas av allergi. Läs gärna intervjun med professor Agnes Wold i kapitel 7.

4.4 Referenser och länkar

SCB-rapporten från 2012 finns på Manimalis websida www.manimalis.com.

www.skk.se

www.agria.se

www.royalcanin.se

www.novus.se

www.scb.se

5. Ekonomi

Innehåll:

5.1 Sällskapsdjur – sparar pengar och resurser åt samhället

5.2 Antalet sällskapsdjur i Sverige

5.3 Sällskapsdjurens påverkan på samhällsekonomin

5.3.1 Antalet yrkesverksamma

5.3.2 Forskningsprojekt SLU, våren 2017

5.3.3 Uppfödning av hundar och katter

5.3.4 Fritidsaktiviteter med hund och katt

5.3.5 Foderförsäljning

5.3.6 Tillbehör

5.3.7 Försäkringar

5.3.8 Djursjukvård och läkemedel

5.3.9 Omvårdnad, friskvård och inackordering

5.3.10 Svårberäknade värden av hund och katt

5.3.11 Det totala värdet av sällskapsdjur

5.4 Referenser och länkar

5. Ekonomi

Att djuren bidrar till samhällsekonomin är ett känt faktum. En nyligen genomförd studie vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) presenterar nya siffror, dock är rapporten inte publicerad vid Manimalisrapportens tryckning men kommer att finnas tillgänglig senare under 2017 via SLU. Referenser: *Hoffmann R, Lokrantz M, Lagerkvist CJ, Hagberg Gustavsson M, Ström Holst B 2017. Värdet av hundar och katter i Sverige. SLU-Framtidens djur, natur och hälsas rapportserie 2017:1, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.*

5.1 Sällskapsdjur – sparar pengar och resurser åt samhället

Att djurägare i genomsnitt är friskare än icke djurägare finns det mycket belägg för. Att djuräandet dessutom kan räknas som en samhällsekonomisk besparing finns det också studier som visar. Varför skulle annars vissa amerikanska försäkringsbolag räkna djuräande som en friskfaktor och reducera försäkringspremien, till exempel?

En inte helt färsk studie, men som ofta hänvisas till, kommer från ett projekt genomfört i ett samarbete mellan Melbourne university och DIW i Berlin och är en av flera som visar på de samhällsekonomiska vinsterna samt givetvis vinsterna i förbättrad hälsa för den enskilda individen. Människor med djur har signifikant lägre nivåer av triglycerider och kolesterol samt lägre blodtryck. Djurägare har färre läkarbesök, brukar mindre mängd läkemedel, har mindre sömnbesvär och mindre förekomst av hjärtbesvär. Enbart det mindre antalet läkarbesök visas i studien, lågt räknat, låg på en årlig besparing på 143 miljoner kronor. Tillkommer sedan alla miljoner samhället sparar på lägre kostnader för mediciner och sjukhusvård. Studier i Kanada och Kina visar på liknande trender.

<http://www.vardhundskolan.se/Filer/headey-grabka%202003.pdf>

Kort sagt: Färre antal läkarbesök, färre vård dagar och mindre antal sjukdagar gör att djurägare belastar den offentliga ekonomin i mindre utsträckning än andra människor.

5.2 Antalet sällskapsdjur i Sverige

Under våren 2017 har en omfattande undersökning genomförts av företaget Novus på uppdrag av Agria Djurförsäkring, Royal Canin och Svenska Kennelklubben där man bland annat räknat antalet sällskapsdjur men även ställt frågor kring människors förhållande till djur. En presentation av undersökningen finns under kapitel 4.

5.3 Sällskapsdjurens påverkan på samhällsekonomin

Vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, har ett forskningsprojekt pågått under en treårsperiod. Målsättningen med projektet har varit att kartlägga djurens betydelse för samhällsekonomin. Hur mycket omsätter djurbranschen? Hur många människor arbetar yrkesmässigt med djur? Hur många företag har sin huvudsakliga inkomst från djurbranschen? Detta är några av frågorna som besvaras i den utredning som Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) låtit göra. Den första kartläggningen gjordes 2012 och en uppdaterad rapport publicerades 2016. Båda finns att hämta på www.djuryn.se. Det forskarteamet vid SLU gjort är att uppskatta det samhällsekonomiska värdet av

djurbranschen och man kan konstatera att såväl arbetstillfällena som samhällsekonomin gynnas av att branschen är stor och i ständig tillväxt och utveckling.

5.3.1 Antalet yrkesverksamma

Antalet yrkesverksamma i djurbranschen uppskattas till ca 20 000 personer i omkring 7 000 företag. Det är en ökning med drygt 30 % på fem år. (Vilken annan bransch har samma utveckling? Byggbranschen, möjligen.) Det finns fler försäkringsbolag och fler företag som erbjuder olika former av utbildning, både av förare och hundar, liksom ett ökat antal företag som erbjuder olika typer av service och omvårdnad. För att ta ett exempel så köper svenska hundägare idag hunddagisplatser för nästan en miljard kronor (1 000 000 000) om året!

Därutöver finns tiotusentals människor som arbetar med djur som bisyssla eller ren hobbyverksamhet, till exempel instruktörer, klubbfunktionärer och ungefär 14 000 hunduppfödare och det finns uppskattningsvis omkring 5 500 jägare och 10 500 hundar som är involverade i eftersöksarbete av vilt i Sverige.

DYN har delat in företagen i tre kategorier: administrativa tjänster, praktiskt arbete och yrken där man arbetar både teoretiskt och praktiskt med och för djur. I rent administrativa yrken såsom försäkringsbolag, djurorganisationer, mediabranschen och liknande arbetar omkring 800 personer. I praktiskt arbete har man räknat in dem som arbetar inom djursjukvården, inom friskvård, omvårdnad och rehabilitering samt till exempel djurparker, inackordering och alla de som jobbar med djur i samhällets tjänst och uppskattar antalet företag till omkring 5 500 med sammanlagt drygt 16 000 personer. Zoo-fackhandeln, tillbehörsbutiker, utbildningsföretag, länsstyrelser och andra liknande företag som arbetar såväl praktiskt som teoretiskt med och för djur uppgår till omkring 1 200 företag med totalt drygt 3 500 yrkesverksamma.

Trenden med sociala tjänstehundar ökar (vårdhundar, terapihundar, besökshundar, läshundar osv), begrepp som var relativt okända för fem sex år sedan. Sociala tjänstehundsteam finns idag anställda både inom kommuner och landsting samt inom olika privata verksamheter i vård, skola och omsorg.

När det gäller andra typer av tjänstehundar har marknaden breddats vartefter man sett ett ökat behov av tjänster som man kan erbjuda med hjälp av utbildade hundar. Det gäller till exempel röt- och mögelhundar, olika väktartjänster med hund men även så kallade lushundar som anlitas av Anticimex som följd av de allt mer vanligt förekommande vägglössen.

5.3.2 Forskningsprojekt Sveriges lantbruksuniversitet, våren 2017

Det samhällsekonomiska värdet av djurbranschen har undersökts i en nyligen presenterad forskningsrapport från Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. I slutrapporten skriver forskarna:

Hundar och katter har en direkt påverkan på samhällsekonomin genom den ekonomiska aktivitet som djurens, djurägarnas och andra människors behov skapar. Dessa ekonomiska aktiviteter påverkar omsättning, skatteintäkter och sysselsättning i ekonomin och bidrar till bruttonationalprodukten (BNP).

Man konstaterar att vi i Sverige spenderar avsevärda belopp på våra sällskapsdjur och att dessa utgifter framöver kommer att öka. År 2014 spenderade svenska hushåll omkring 11,4 miljarder kronor på sällskapsdjur, varav knappt 7,3 miljarder på husdjur, djurmat och tillbehör samt drygt 4,1 miljarder på veterinära och andra tjänster. Sedan dess har utgifterna ökat markant (drygt 25 % på fem år och mer än 80 % mellan 2005 och 2014).

Forskarna skriver dock i sin rapport att det inte har varit möjligt utifrån den officiella statistiken att identifiera konsumtionen av alla varor och tjänster relaterade till sällskapsdjur, då det i de flesta fall inte gått att särskilja varor och tjänster till sällskapsdjur eller specifika djurslag eftersom den statistik som SCB för, inte är tillräckligt detaljerad. Detsamma gäller för utrikeshandelsstatistiken. Vissa varor och tjänster, t ex försäkringar, är troligen inte särskilt vanligt förekommande för handel med utlandet medan utredarna uppskattar att det omvända kan gälla för exempelvis tillbehör.

5.3.3 Uppfödning av hund och katt

Enligt SLUs rapport omsätter uppfödningsverksamhet av hundar mellan 600 och 825 miljoner kronor per år. Detta baseras på antalet registrerade hundar i Svenska Kennelklubben, hundar registrerade i Jordbruksverkets ägarregister samt intervjuer. När det gäller uppfödning och försäljning av katter har man räknat samman uppgifter från SVERAK och olika omplaceringsverksamheter, samt personliga intervjuer. Räknar man snittpriset för en katt och multiplicerar med det uppskattade antalet nya katter i Sverige kommer man fram till att kattuppfödning omsätter omkring 105-115 miljoner kronor.

Uppfödning av hundar och katter i Sverige omsätter uppskattningsvis 700 – 900 miljoner kronor årligen

Hushållens utgifter för inköp av djur, foder och tillbehör uppgick 2014 till 7 300 miljoner kronor.

I forskningsrapporten från SLU skriver utredarna att "*bidraget till ekonomin uppskattas till 100 – 200 miljoner kronor*".

5.3.4 Fritidsaktiviteter med hund och katt

Många djurägare har en aktiv fritid tillsammans med sin hund eller katt. När det gäller hundägare uppgår 46 % att de tränar någon hundsport och 31 % att de tävlar. När det gäller kattägare är det vanligast med utställningsverksamhet. Många hundägare går kurs tillsammans med sin hund. Det kan vara valpkurs eller utbildning i någon tävlingsgren, alternativt utbildning till social tjänstehund.

Forskarna vid SLU har genom sammanställning av tillgänglig statistik samt enkätundersökningar beräknat att kurs- och tävlingsverksamheten omsätter omkring 200-220 miljoner kronor. Till detta kommer arrangörers och deltagares kostnader för mat, boende och resor.

5.3.5 Foderförsäljning

Dagligvaru- och detaljhandel står för 91 % av försäljningen av foder till sällskapsdjur. Övrig försäljning sker via veterinärkliniker och distansförsäljning. Marknaden för hundfoder omsatte 2015 1 660 miljoner kronor och kattfoder 2 600 miljoner. Sverige exporterade hund- och kattfoder för omkring 789 miljoner kronor år 2015.

I Sverige finns ca 30 företag som framställer foder till sällskapsdjur och sysselsätter 256 löneanställda helårsarbeten (2014).

Sammanfattningsvis omsatte fodermarknaden 4 214 miljoner kronor år 2015 och hade drygt 1 400 anställda helårsarbeten.

5.3.6 Tillbehör

Detaljhandeln för tillbehör till sällskapsdjur (koppel, halsband, leksaker, burar, sand, fodertillskott etc) består av ett flertal små företag och några få stora kedjor. Kedjorna Arken Zoo och Djurmagazinet gick samman 2013 och bildade Zoo Support som omsätter 800 miljoner kronor. Dogman är det marknadsledande varumärket inom tillbehör med 32 % marknadsandel. Tillbehör i alla försäljningskanaler omsatte 1 570 miljoner kronor 2015. Någon statistik per djurslag har inte varit möjlig att få fram. Utredarna räknar med att bidraget till samhällsekonomin uppgår till 553 miljoner.

5.3.7 Försäkringar

Katter försäkras i allt högre utsträckning i och med att kattens status nu börjar närma sig hundens. Försäkringsgraden är visserligen fortfarande relativt låg; 36 %, jämfört med hundarnas 80 %, men ökar ständigt enligt branschen.

Det finns ett tiotal bolag som erbjuder djurförsäkringar och enligt bolagens uppgifter sysselsätter försäkringar till hund och katt ungefär 270 helårsarbeten. Agria har störst marknadsandel på omkring 50 % därefter kommer Folksam med ca 20 % och Sveland 12 % och If med omkring 10 %.

Premieinkomsten för husdjursförsäkringar uppgick år 2015 till 3 282 miljoner kronor. Hund- och kattförsäkringar uppskattas uppgå till cirka 2 500 miljoner kronor.

5.3.8 Djursjukvård och läkemedel

SLA Svensk Djursjukvård är djursjukvårdens arbetsgivare- och branschorganisation med 145 anslutna djursjukvårdsföretag på 211 platser i landet (enligt branschrapporten från 2016). Dessa står för ca 80 % av marknaden och har tillsammans 3 500 anställda och 3,08 miljarder kronor i omsättning. De företag som inte är medlemmar har en årlig omsättning på drygt 500 miljoner kronor, enligt SLUs rapport och distriktsveterinärerna omsatte totalt 441 miljoner kronor varav sällskapsdjur stod för ungefär 198 miljoner.

Enligt rapporten från SLU uppskattas djursjukvården för hund och katt omsätta 3 700 – 3 800 miljoner kronor årligen och sysselsätter 2 600 – 2 700 helårsarbeten. Bidraget till samhällsekonomin uppskattas till cirka 2 400 – 2 500 miljoner kronor.

Läkemedel till hund och katt utgörs av såväl receptfria som förskrivna läkemedel samt preparat som ges vid behandling inom djursjukvården. I SLUs rapport har man med hjälp av olika beräkningar kommit fram till att försäljning av läkemedel till hund och katt uppgår till cirka 495 - 535 miljoner kronor.

5.3.9 Omvårdnad, friskvård och inackordering

Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) uppskattar antalet människor som arbetar med omvårdnad och inackordering till knappt 6 000. I dessa kategorier ingår företag som erbjuder trimning, klippning, bad, rastning och liknande samt hundfrisörer, hunddagis, katt- och hundpensionat.

Inom friskvård och rehabilitering har antalet företag och yrkesverksamma fördubblats på fem år och de som erbjuder massage, naprapati, hundsim, kiropraktik och liknande uppgår till omkring 400 personer.

Enligt SLUs beräkningar omsätter omvårdnad, friskvård och inackordering årligen omkring 2 080 till 2 300 miljoner kronor. Bidraget till samhällsekonomin beräknas till mellan 1 400 och 1 600 miljoner.

5.3.10 Svårberäknade värden av hund och katt

Köp av varor och tjänster är relativt enkelt att beräkna, även om det i officiell statistik oftast inte klart framgår vilka varor och tjänster som är direkt kopplade till sällskapsdjur, vare sig det gäller tillbehör, sjukvård eller yrkesgrupper och företag.

Utöver dessa beräkningar känns det angeläget att få fram forskning kring de mer indirekta effekterna på samhällsekonomin som sällskapsdjur har; främst då hundar inom vård och omsorg samt på senare år även inom skolvärlden. Sociala tjänstehundar blir allt vanligare inom både äldreomsorg och i olika former av terapi och aktiviteter. Detsamma gäller häst i olika former av behandling, terapi och rehabilitering av såväl fysiska som psykiska och neuropsykiatriska tillstånd och sjukdomar.

Sällskap tas ofta upp som den främsta fördelen med att ha hund eller katt, skriver SLU i sin rapport. Andra fördelar som nämns är psykisk hälsa och välbefinnande, glädje, underhållning, trygghet och säkerhet. Detta gäller såväl djurägare som människor som har djurägare i sin närhet, exempelvis en granne till någon som har antingen en sällskaplig hund (minskar känslan av isolering) eller en vakthund (känsla av trygghet). Djuräggande, och då främst hundäggande, främjar fysisk hälsa och träning och allt fler studier tyder på att ha en hund ökar sannolikheten för att uppnå den nivå av fysisk aktivitet som ger hälsofördelar. *De potentiella fysiska hälsofördelarna med att ha hund eller katt är enligt litteraturen omfattande*, skriver SLU i sin rapport.

Hur man i kronor ska kunna mäta ovannämnda värden är svårt. För de flesta av de funktioner som katter och hundar fyller finns varken marknadsvärde eller en tydligt kostnad vilket till viss del även gäller djurassisterade aktiviteter, terapi och pedagogik. I ett pågående forskningsprojekt vid Sveriges lantbruksuniversitet samarbetar forskare inom ekonomi, veterinärmedicin och husdjursvetenskap för att utveckla metoder som kan användas för att tydliggöra hundars och katters totala ekonomiska värde. Målsättningen är att få fram en ekonomisk modell för att kunna ge en klarare bild av den ekonomiska nytta som är effekten av att människor har hundar och katter.

5.3.11 Det totala ekonomiska värdet av sällskapsdjur

Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) uppskattade 2011 att djurbranschen omsatte omkring 10 miljarder kronor. Den nyligen presenterade rapporten från SLU har beräknat att svenska djurägare spenderar runt 15 miljarder kronor på djurmat, tillbehör, sjukvård, försäkringar, inackordering, omvårdnad, friskvård samt kurs- och tävlingsverksamhet, enligt de senaste mätningarna. Man uppskattar att detta bidrar med mer än 6,6 miljarder till samhällsekonomin och att sysselsättningen som genereras överstiger 8 000 anställda helårsarbeten.

I sitt slutord skriver SLU att det krävs ytterligare studier för att få en mer fullständig bild av det samhällsekonomiska värdet, exempelvis vill man beräkna de värden som genereras hos svenska underleverantörer, värdet av de tjänster som arbetande djur erbjuder samt resor, kost och logi som tillkommer vid olika djurrelaterade aktiviteter och som inte har beräknats i nämnda studie.

Vad gäller det samhällsekonomiska värdet av att människor har sällskapsdjur, har detta inte lagts in i den rapport som SLU presenterat. Det gäller värdet av att djurägare gör färre läkarbesök, har mindre behov av exempelvis personlig assistans och hemtjänst och det ekonomiska värdet av att djurägare generellt har bättre hälsa såväl fysiskt som psykiskt. Hjälpmedelsinstitutet beräknade att de människor med funktionsnedsättning och/eller kronisk sjukdom som har assistanshund kostar samhället mindre än människor som inte har assistanshund. Värdet av sociala tjänstehundar; till exempel terapihundar, vårdhundar, läshundar, besökshundar etc, har man inte gjort några samhällsekonomiska beräkningar av. Däremot vet man, efter ett flertal studier såväl svenska som internationella, att människor som regelbundet umgås med djur, generellt mår bättre vilket torde gynna samhällsekonomin på flera plan. Detta behöver dock identifieras och mätas för att kunna avgöra det totala ekonomiska värdet av framför allt hundar och katter.

5.4 Referenser och länkar

DYN-rapporten 2011

DYN-rapporten 2016

SLA Svensk Djursjukvård branschrapport 2016

Svenska Kennelklubben verksamhetsberättelse 2015-2016

Hoffman R, Lokranz M, Lagerkvist CJ, Hagberg Gustavsson M, Ström Holst B 2017. Värdet av hundar och katter i Sverige. SLU-Framtidens djur, natur och hälsas rapportserie 2017:1, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

6. Att arbeta med sällskapsdjur

Innehåll:

6.1 Att arbeta tillsammans med djuren

6.2 Fakta från branschen

- 6.2.1 Hund, hundägande och hundsport SKK
- 6.2.2 Djursjukvård – i ständig förändring. VEM?
- 6.2.3 Zoofackhandeln
- 6.2.4 Djurförsäkringar
- 6.2.5 Djurfoder
- 6.2.6 Djurläkemedel. Ceva – mer än bara läkemedel

6.3 First Vet och andra digitala tjänster

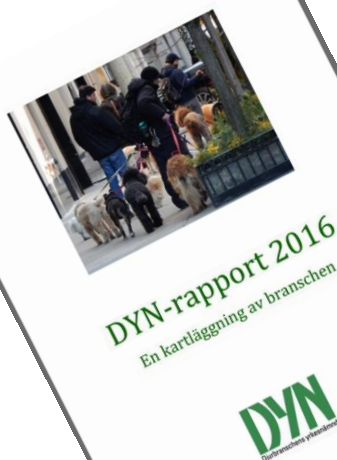
6.4 VOOV – Veterinär Omsorg Om Våldsutsatta

6.5 Regelverk, certifieringar, utbildning mm

6.6 Referenser och länkar

6.7 Information om NPFA – Nordic Petfood Association

6. Att arbeta med sällskapsdjur

Sällskapsdjursbranschen växer kraftigt på olika sätt och antalet företag och yrkesverksamma har ökat med drygt 30 % på fem år, visar en rapport från Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN).

För att ta ett exempel så köper svenska hundägare idag hunddagisplatser för mångmiljonbelopp varje år.

Totalt beräknas mellan 25 000 och

30 000 hundar idag ha en dagisplats på något av landets 1 000 hunddagis. Årskostnaden för en

hund är omkring 30 000 kronor, vilket innebär

att svenska hundägare köper dagisplatser för nästan en miljard kronor om året!

En bransch som ökat i både omsättning och anställda är djursjukvården. I Svensk Djursjukvårds branschrapport 2016 kan man läsa att branschen omsätter 3,08 miljarder kronor, har 3 500 anställda och 1,39 miljoner patientbesök (baserat på statistik från 2015). Omsättningen ökade med 7,9 % under januari – mars 2016 jämfört med samma period år 2015. Djursjukvården är en av de branscher som genomgått en kraftig konsolidering under de senaste åren. Svensk veterinärvård ägs idag till 60 % av de två koncernerna AniCura och Evidensia som båda startades 2011.

En annan bransch som genomgått stora förändringar är zoofackhandeln, där en stor del sedan 2015 ägs av det finska företaget Musti ja Mirri. Kedjebildningar har ökat och de fristående handlarna tenderar att minska i antal. Möjligheten att göra inköp över internet har slagit mot zoofackhandeln, inte minst när det gäller djurfoder som numera går att köpa från andra EU-länder som har lägre priser och lägre momssatser än Sverige. En tydlig trend är också att allt fler zoobutiker erbjuder olika tjänster såsom veterinär, trimning och annan vård och omvårdnad.

På motsvarande sätt har fodertillverkningsindustrin under tidigare decennium koncentrerats till allt större multinationella företag med nationella säljkontor. Mars äger Pedigree, Whiskas med flera samt Royal Canin. Vi har Nestlé som bland annat äger varumärkena Purina, ProPlan, Pussy och Friskies. Och det tidigare största svenska djurfoderföretaget Doggy är numera utlandsägt.

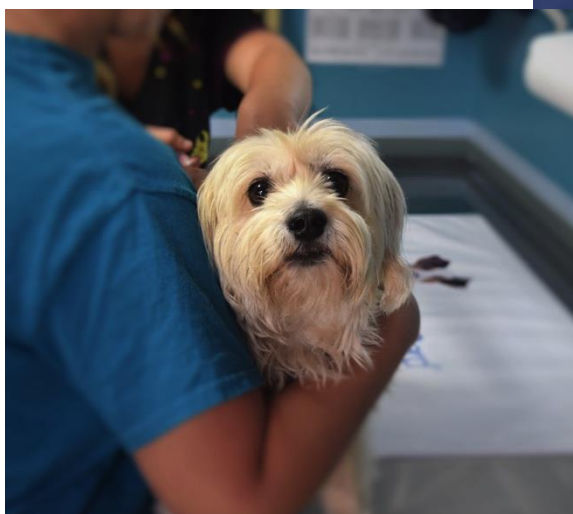
Antalet försäkrade sällskapsdjur ökar, trots att antalet djur tycks minska något. Det är framför allt försäkringsgraden hos katt som ligger bakom; katters status höjs ständigt och närmar sig nu hundens, även om det är en bra bit kvar tills dessa båda husdjur ligger på samma nivå.

Förutom ovan nämnda multinationella företag och koncerner, är de flesta företagen i djurbranschen en- eller fåmansföretag som säljer olika typer av tjänster till framför allt

hundägare. Det är träning, trimning, friskvård, rehabilitering och annan omvårdnad som ökat markant. En annan delbransch som vuxit är utbildning av assistanshundar och olika typer av sociala tjänstehundar.

Att arbeta med och för sällskapsdjur är en växande bransch och svenska djurägare köper i allt större utsträckning varor och tjänster, utbildning av hundägare har genomgått en stor förändring och man köper allt fler hundrelaterade tjänster från privata företag. Svenska Brukshundklubben (SBK) har förlorat nästan två tredjedelar av sina valpkurselever under de senaste tio åren, skriver tidningen Hundsport (nr 7-8/2017), sannolikt för att *"företagarna har starkare incitament än SBKs instruktörer att anpassa och utveckla utbildningarna efter hundägarnas önskemål"*.

Enligt de senaste beräkningarna från DYN (2015) finns idag omkring 7 000 företag med drygt 20 000 yrkesverksamma personer som arbetar med och för sällskapsdjur, inräknat såväl administrativ som praktiskt arbetande människor. Därutöver finns tiotusentals människor som arbetar med djur som bisyssla eller ren hobbyverksamhet, t ex instruktörer, klubbfunktionärer och ca 12 000 hunduppfödare.

6.1 Att arbeta tillsammans med djuren

Att arbeta med sällskapsdjur innebär också att ha djuren som arbetskamrater. Utöver rena tjänstehundar (polis, tull, försvaret etc) och tjänstgörande hästar (ridande polis, hovstallet m fl) finns ett stort antal yrkesverksamma människor som arbetar i team tillsammans med häst eller hund i olika former av terapi, träning och rehabilitering. Beskrivning av olika typer av sociala tjänstehundar finns i kapitel 3.

Det finns i nuläget ingen nationell standard eller certifiering för personer som arbetar tillsammans med djur. Däremot finns en vårdhundstandard fastställd av Swedish Standards Institute (SIS) och Socialstyrelsens riktlinjer för arbete med djur inom vård och omsorg.

För dem som vill arbeta med hästunderstödd terapi, HUI, har Jordbruksverket tagit fram certifieringskriterier. De finns att hämta här:

<https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001748/1370041225790/Hästanknuten+bilaga%2B4%2Bkriterier.pdf>

Det finns även rekommendationer och information att hämta på Vårdguiden www.1177.se.

Vid Ersta Sköndal Bräcke högskola finns ett flertal utbildningar på högskolenivå, t ex "Hästen som terapeutisk resurs", 7,5 hp. Skolan beskriver utbildningen så här:

Kursen Hästen som terapeutisk resurs riktar sig till dig som vill ha fördjupad kunskap om hästunderstödd terapi.

I kursen kommer du att studera människa-djurrelationen utifrån etik-, hälso- och livskvalitetsperspektiv. Du kommer att lära dig att förklara teoretiskt grundade ställningstaganden för hästen som terapeutisk resurs och urskilja hästens olika specifika roller i skilda former av terapier och behandlingar. Du kommer även att få bättre färdigheter för att kunna avgöra när det är lämpligt att använda hästen som terapeutisk resurs i ditt arbete.

Under kursens gång får du även möjlighet att kritiskt reflektera över användning av hästen i olika former av terapier och behandlingar och även bearbeta den egna terapeutiska rollen, då hästen medverkar.

SIS "Vårdhundsteam inom äldreomsorg, demensvård och rehabilitering för vuxna efter förvärvat hjärnskada - Krav på utbildning"

<http://www.sis.se/halso-och-sjukvard/medicin-allmant/sis-tk-551>

http://e2.relationbrand.com/sis/Halso_sjukvardsnytt/Web-HS413vardhund/mail.html

6.2 Fakta från branschen

Manimalis arbete sker delvis på ideell basis, men kostnaderna för bland annat denna rapport bekostas av några hängivna sponsorer. Här är deras syn på företagandet och deras respektive bransch i allmänhet.

6.2.1 Hund, hundäggande och hundsport

Antalet hundar i Sverige har varit konstant de senaste 40 åren; omkring 800 000. Novus undersökning 2017 bland svenska hund- och kattägare visar att drygt 7 av 10 hundar har en stamtavla från SKK. Samma undersökning visar att 94 % av hundarna är födda i landet och hundägarna har till drygt 80 % köpt hunden från en uppfödare, omkring 15 % är omplacering och då främst från en nära anhörig eller vän och cirka 5 % av hundarna har ägaren fött upp själv.

I likhet med många andra föreningar i landet så har även medlemsantalet i SKK sjunkit från strax över 300 000 medlemmar 2008 till omkring 280 000 idag (2017). SKK registrerade 2016 mer än 50 000 valpar fördelade på drygt 10 000 valpkullar. Utöver dessa registrerades omkring 3 500 importhundar, varav drygt hälften kom från något annat nordiskt land.

Intresset för att delta i någon av SKKs olika tävlingar, prov, utställningar och andra aktiviteter fortsätter att vara stort och med stigande deltagarantal. Totalt arrangeras inom SKK-organisationen 7 500 årliga tävlingar med nästan 350 000 starter. De verksamheter som ökat mest de senaste tio åren är olika tävlingsformer som t ex agility, nose work mm.

6.2.2 Djursjukvård

Djursjukvård är en helt igenom privat finansierad verksamhet. Branschen genomgår ständiga förändringar och de senaste åren har två större koncerner gått in på den svenska marknaden och äger nu drygt 60 % av kliniker och djursjukhus i Sverige; AniCura och Evidensia (båda sponsrar Manimalis).

SLA – Svensk Djursjukvård är djursjukvårdsföretagens arbetsgivare- och branschorganisation. Medlemmarna är 145 djursjukvårdsföretag på 211 platser i Sverige med totalt 3 500 anställda och tillsammans utgör man 80 % av den svenska djursjukvårdsmarknaden. Enligt den senaste branschrapporten har organisationens medlemmar 1,39 miljoner patientbesök och omsätter 3,08 miljarder kronor per år (siffror från 2015). I rapporten ingår samtliga djurslag, inte enbart sällskapsdjur.

AniCura skriver:

"Under de senaste åren har flera djursjukhus och djurkliniker i Sverige och utomlands valt att gå samman för att med gemensamma resurser skapa en bättre djursjukvård. AniCura bildades 2011 som den första sammanslagningen av djursjukhus i Norden. Idag har företaget fler än 3 000 anställda i sju europeiska länder, och behandlar över en och en halv miljon patienter varje år. AniCuras ambition är att erbjuda högsta möjliga veterinärmedicinska kvalitet och företaget investerar varje år betydande medel i kompetensutveckling, forskning och medicinsk utrustning. 2015 bildades AniCuras Forskningsfond som varje år delar ut medel till ett flertal veterinärmedicinska

forskningsprojekt, och 2016 publicerade företaget branschens första kvalitetsrapport om patientsäkerhet och vårdkvalitet.”

På Evidensias webbplats inleds företagspresentationen med ”Allt från vaccination till operation” och beskriver sin verksamhet:

”Evidensia startade 2012 när några av Sveriges äldsta och främsta djursjukhus gick samman. Idag består Evidensia av cirka 170 djursjukhus och kliniker i Sverige, Finland, Norge, Danmark, Tyskland, Schweiz och Nederländerna. Evidensia har drygt 2 600 anställda som tar emot över 1 miljon patientbesök per år – hundar, katter, smådjur, exotiska djur och hästar.”

6.2.3 Zoofackhandeln

Som nämndes i kapitlets inledning, har kedjebildningar ökat i branschen och de fristående handlarna har minskat i antal. Framför allt mindre butiker har svårt att konkurrera med internethandeln som gör det möjligt att köpa bland annat djurfoder från EU-länder med lägre momssatser. Enligt Zoohandlarnas Riksförbund, Zoorf, har vissa leverantörer tagit fasta på detta och utformat gemensamma regler för hela Europa.

- *Vi hoppas på att fler tillverkare vill titta på detta och utjämna konkurrensvillkoren, framförallt på fodersidan men även tillbehör. Eftersom kedjebildningar och internethandeln ökar ställer det större krav på fristående handlare att fortsätta hålla en hög service- och kunskapsnivå gentemot sina kunder. Det är också de fristående handlarna som i störst utsträckning i dag säljer sällskapsdjur i olika former. I dag ser vi fler renodlade hund- och kattbutiker, där man medvetet valt bort andra typer av sällskapsdjur säger Zoorf via Maria Qvarnström.*

6.2.4 Djurförsäkringar

Allt fler djurägare försäkrar sina sällskapsdjur. Största ökningen de senaste åren har skett på katt vars status stadigt höjs både vad gäller sjukvård, omvårdnad, ID-märkning och försäkring. Det finns ett flertal djurförsäkringsbolag i Sverige där Agria Djurförsäkring har omkring 50 % av marknaden, Folksam ca 20 % marknadsandel och Sveland Djurförsäkringar och If har omkring 10 % vardera, övriga bolag delar på resterande andel. Agria och Sveland bidrar ekonomiskt till Manimalis verksamhet.

Agria Djurförsäkring är ett helägt dotterbolag till Länsförsäkringar och finns även i Norge, Danmark, Finland och Storbritannien. I Sverige är verksamheten uppbyggd kring affärsområdena Sällskapsdjur och Häst/Lantbruk. Agria avsätter en del av premieintäkten till veterinärmedicinsk forskning samt även till forskning kring förhållandet människor – djur, bland annat via Agria och Svenska Kennelklubben Forskningsfond, som står att läsa mer om i kapitel 2 Forskning.

Sveland är ett ömsesidigt försäkringsbolag, vilket innebär att det är försäkringstagarna som äger företaget. Man har drygt 100 anställda, alla med ett stort djurintresse och –kunnande.

- *Som djurägare har vi ett stort ansvar att se till att våra djur mår bra och har ett gott liv. Vi erbjuder hela spektrat av skydd – från ren olycksfall- till Maximalförsäkring och vi försäkrar allt från smådjur som hamstrar till internationella tävlingshästar. För oss är det viktigt att alla djur ska ha samma möjlighet till god veterinärvård och därför erbjuder vi t ex samma skydd för blandraser som för rasrena djur. I år har dessutom vår försäkring Hund Maximal rankats som konsumenternas.se bästa hundförsäkring i Sverige, säger Svelands VD Annette Henriksson.*

6.2.5 Djurfoder

Svenska djurägare köper mat till sina djur för 4,6 miljarder kronor om året. I Sverige finns ett fåtal mindre företag som tillverkar foder som främst säljs inom dagligvaruhandeln och zoobutiker. Den största andelen djurfoder tillverkas utomlands för multinationella företag med nationella säljkontor i Sverige. Specialfoder säljs oftast på veterinärkliniker och djursjukhus.

De foderföretag som sponsrar Manimalis är Doggy och Royal Canin.

Nordic Petfood Association (NPFA) är en frivillig branschförening för tillverkare och importörer av beredd djurmat i Sverige, Danmark, Norge och Finland. Föreningen har som målsättning att bevaka för branschen gemensamma intressen som näringsriktig, säker både för djur och djurägare och korrekt marknadsförd djurmat samt att verka för ökat djuräggande.

NPFA är medlem i FEDIAF – Europas branschförening för djurmat. Medlemmar i NPFA och andra Europeiska branschföreningar tar fram riktlinjer för ansvarsfull produktutveckling, tillverkning och marknadsföring av djurmat.

Vad NPFA står för – organisationens "objectives" finns som bilaga i detta kapitel, efter 6.6 Referenser och länkar.

Statistik och fakta om den europeiska djurfoderindustrin finns i pdf-format på Manimalis webbplats, "The European Pet Food Industry, Facts & Figures 2016".

Rapporten finns att hämta här:

<http://www.fediaf.org/who-we-are/facts-and-figures.html>

6.2.6 Djurläkemedel. Ceva – mer än bara läkemedel

Jordbruksverket redovisar årligen försäljning av läkemedel till djur. Rapporten för 2016 visar att försäljningen av smärtstillande och antiinflammatoriska läkemedel till djur har ökat jämfört med 2015, medan försäljningen av så kallade bredspektrumantibiotika minskar. Antibiotikaanvändningen är ett stort problem inom livsmedelsindustrin med resistenta bakterier hos såväl människor som djur till följd. Försäljningen av smärtstillande och antiinflammatoriska läkemedel till sällskapsdjur har ökat successivt sedan 2005.

- *Vi tror att medvetenheten om betydelsen av smärtlindring och inflammationshämning i behandlingen av djur har ökat de senaste åren, säger Kinfe Girma på avdelningen för djurskydd och hälsa i ett pressmeddelande.*

Ceva Animal Health AB är ett globalt djurläkemedelsbolag med fokus på forskning och produktutveckling inom det veterinärmedicinska området. Ceva finns i 42 länder och har totalt 3 500 anställda över hela världen. Viktiga produktområden är djurbeteende, infektioner, kardiologi, dermatologi och smärtbehandling. Genom förebyggande djurhälsovård bidrar man till ett hållbart lantbruk och säkerställer mat till flera miljarder människor, skriver Ceva i sin företagspresentation, och fortsätter:

"Vi arbetar för att bekämpa zoonoser och minska risken för pandemier. Idag vet vi att över 75 % av de infektioner som drabbar oss människor kommer från djur och fåglar. Zoonoser, som man kallar det, är det som driver oss att utveckla läkemedel för att bekämpa fågelinfluensa, brucellos och Q-feber.

Vi vill också ta tillvara en harmonisk relation mellan djurägare och djur i dagens stressade samhälle. Djuren ger oss människor möjlighet till att känna trygghet, få närhet och kärlek. Det finns oändliga exempel på vilket fantastiskt arbete de gör på skolor, vid rehabilitering, på LSS boende, äldreboende mm."

Företaget har också samarbeten med bland andra Matilda Ström som arbetar med sociala tjänstehundar i olika verksamheter inom Malmö kommun och med Humlamaden Rehab AB som arbetar med hästunderstödd terapi.

Matilda Ström
Foto: Ceva Animal Health AB

6.3 First Vet och andra digitala tjänster

Veterinärkonsultation via internet, hur funkar det? Tjänsten FirstVet lanserades i juli 2016 är, enkelt uttryckt, en digital veterinärklinik. Man träffar en veterinär, tandläkare, hundpsykolog, kattspecialist, sjukgymnast eller etolog via sin dator, surfplatta eller mobil vilket i synnerhet underlättar för djurägare som antingen bor långt från djurklinik eller –sjukhus och/eller har svårt att hitta tider för ett personligt besök. FirstVet kan vara ett smidigt förstaval i vissa situationer.

Under dessa videomöten kan en legitimerad veterinär ge tips och råd samt göra en första bedömning av djurets tillstånd och ibland ställa diagnos direkt. Behöver djuret ytterligare vård, remitteras det vidare till en klinik i ägarens närhet.

Relativt vanliga åkommor som man kan få hjälp med är:

- mag- och tarmbesvär
- hudbesvär
- sårvård
- ögon- och öronbesvär
- urinvägsbesvär

Man kan också få allmänna råd om rehabilitering, tandvård och beteendeproblem.

Djurägaren registrerar sig på FirstVets hemsida eller app och kan sedan boka tid för videobesök, oftast kan man hitta en ledig tid inom några timmar. Har man tecknat djurförsäkring hos Sveland ingår tre kostnadsfria videomöten på 10-15 minuter per år.

- Under de senaste åren har vi sett en ökning av veterinärvårdskostnader och en ökad djuromsorg i Sverige. Som försäkringsbolag är det viktigt att vi tar vårt ansvar och bemöter våra kunders behov av ökad tillgänglighet och kostnadseffektiva försäkringar, säger Anette Henriksson, VD på Sveland Djurförsäkringar.

De vanligaste ärendena har gällt mage/tarm, hud/päls/öron, stukning/hältor, könsorgan samt klor och ögon. 20 % har remitterats till en fysisk veterinärklinik.

Försäkringsbolaget Agria erbjuder telefonrådgivning och har en databas "Fråga veterinären" där man samlat tiotusen frågor och svar om sjukdomar, skador och annat om hund och katt och där djurägare även kan ställa egna frågor. Agria har även telefonveterinärer, en tjänst som presenteras som "sjukvårdsupplysning för ditt djur" där legitimerade veterinärer svarar på akuta frågor under kvällar och helger. Tjänsten är kostnadsfri för Agrias kunder, övriga betalar 250 kronor.

De flesta djurförsäkringsbolag erbjuder ett eller flera kostnadsfria videobesök hos FirstVet.

I den allt mer digitaliserade världen finns bland annat **Hundkartan** där man kartlagt landet med målet att underlätta för hundägare att till exempel hitta hundpensionat, hundvänliga ställen, trim, kennlar, webbutiker, friskvård, butiker med mera. Adress till webbplatsen: www.hundkartan.se

Sajten **MORRR** var ett försök till prisjämförande tjänster; hundägare skulle på ett enkelt sätt kunna jämföra exempelvis olika behandlingar och undersökningar hos veterinär. MORRR har nyligen dock dragit sig ur Sverige-marknaden.

Företaget **Hundförsäkring** jämför villkor och priser från olika försäkringsbolag: www.hund-forsakring.se. Motsvarande tjänst finns för hästförsäkringar på sajten <http://www.jamfordjurforsakring.se/hastforsakringar/>, där man även kan jämföra försäkringar för hund och katt <http://www.jamfordjurforsakring.se>. Pris för olika kattförsäkringar finns även på www.bastakattforsakringen.se för att nämna några exempel.

6.4 VOOV – Veterinär Omsorg Om Vårdsutsatta

Organisationen VOOV (Veterinär Omtanke Om Vårdsutsatta) är också relativt nystartad. Det började med att veterinärer och veterinärstuderande i Uppsala startade föreningen 2009 och 2011 startade man ett projekt med stöd av Arvsfonden för att sprida information om projektet nationellt. Det finns flera studier som visar att våldsutsatta kvinnor i alltför hög utsträckning stannar i en destruktiv och våldsam reaktion eftersom de flesta skyddade boenden inte tar emot djur. VOOV förmedlar därför tillfälliga jourhem, genom de organisationer som möter och hjälper våldsutsatta, när djurägaren befinner sig i ett skyddat boende. VOOV är idag ett nationellt riksförbund med åtta anslutna

VOOV
veterinär omtanke om våldsutsatta

Hem Behöver du hjälp? Måter du våldsutsatta? Om VOOV Kontakt VOOV i landet Stöd oss Aktuellt Länkar
Samarbete och samordning Hjälp VOOV genom shopping

Hem
Att lämna en våldsam relation ska inte innebära att någon måste lämna sin bästa vän bakom sig...

De flesta skyddade boenden i Sverige saknar eller har mycket begränsade möjligheter för våldsutsatta att ta med sig sitt husdjur, ofta på grund av allergier. VOOV förmedlar därför, genom de organisationer som möter och hjälper våldsutsatta, tillfälliga jourhem åt djuren när djurägaren befinner sig i skyddat boende. Riksförbundet VOOV – Veterinär Omtanke Om Vårdsutsatta – har anslutna lokalföreningar runt om i landet som i sin tur tar hand om jourhemsplasseringarna. Kontakten med VOOV förmedlas via socialtjänst, polis, kvinnojour och brottsofferjour.

VOOV, Veterinär Omtanke Om Vårdsutsatta är en ideell partipolitiskt och religiöst obunden organisation i Sverige som är organiserad i ett Riksförbund och Lokalorganisationer. Alla engagerade inom VOOV arbetar helt ideellt. Alla bidrag går direkt till verksamheten.

Engagera dig du också!

Läs mer; för dig som...

- ...vill ha vidare kontakt med föreningen, se hänvisningar under flikarna **Kontakt** och **VOOV i landet**.
- ...behöver hjälp av VOOV.
- ...möter våldsutsatta i ditt yrke eller i andra sammanhang.
- ...vill ta del av vårt tryckmaterial.
- ...vill läsa om **aktuella saker som händer** (observera att vi inte skriver om placeringar. Dessa är konfidentiella).
- ...vill **läsa om oss i andra media** där vi medverkar.

Vår verksamhet är under ombyggnad och vi hoppas ni har förtrogenhet med eventuella fel. Anketter bringa hälsningar för gärna skickat till oss ansat@vov.se

In English

Aktuellt

- Informationsmöte inför nygottat VOOV Stockholm!
- Ge bort en glass till VOOV!
- Ge oss ställande uppgifter!
- Internationella frivilliga!
- VOOV har mött

VOOV - Vårdförbundet

Gilla sida

lokalföreningar som tar hand om jourhemsplaceringarna. Kontakten med VOOV förmedlas via socialtjänst, polis, kvinnojour och brottsofferjour.

<https://voovhem.wordpress.com>

6.5 Regelverk, certifieringar, utbildning mm

Hästunderstödd terapi – kriterier för certifiering av terapeuter

<https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001748/1370041225790/Hästanknuten+bilaga%2B4%2Bkriterier.pdf>

Hundar i vård och omsorg – vägledning till gällande regelverk, kan köpas via

Socialstyrelsens sida: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-8-7>

Hundar i vård och omsorg – vägledning till praktiskt arbete:

<http://www.svf.se/sv/Forbundet/Nyheter/Hundar-i-var-d-och-omsorg/>

Jordbruksverkets regler för besöksverksamhet:

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/sjukdomarochsmittskydd/bestam-melseromhygien/hygienreglerforbesoksverksamhet.4.2ae27f0513e7888ce2280007865.html>

Svensk standard för vårdhundsteam:

<https://www.sis.se/contentassets/84c93e1968984d27a0cf2a2cc9bcdd1d/ss-87600002013.pdf>

6.6 Referenser och länkar:

<http://svenskdjursjukvard.se/branschfakta/>

DYN-rapporten 2016 finns att hämta bl a här www.djurn.se

<https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001748/1370041225790/Hästanknuten+bilaga%2B4%2Bkriterier.pdf>

<https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Fakta-och-rad/Behandlingar/Behandling-med-hjalp-av-hast-och-ridning/>

Vårdhundar för äldre i särskilt boende:

<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Socialstyrelsen%20Vardhund%20for.pdf>

Hund med rätt att vårda:

<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Hund%20med%20ratt.pdf>

Hundar i vård och omsorg – vägledning till praktiskt arbete:

<http://www.svf.se/Documents/Annonser/hundar%20i%20vård%20o%20omsorg%20-%20webb.pdf>

Vårdhund – tänk på det här. Artikel från Vårdförbundet i tidningen Vård i Fokus

<https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2015/februari/vardhund---tank-pa-det-har/>

Veterinär på internet: www.firstvet.com

<https://evidensia.se>

<http://www.anicura.se>

<http://svenskdjursjukvard.se>

www.agria.se

www.sveland.se

www.skk.se

www.ceva.nu

www.zoorf.org

www.doggy.se

www.royalcanin.se

www.imazo.se

6.7 Information om NPFA

THE 10 MAIN OBJECTIVES OF THE NORDIC PET FOOD ASSOCIATION ARE:

To work for that trade interests are taken into consideration in questions that are of interest for the trade in general, more particularly regarding contacts with official authorities such as The Agriculture Department or The Consumer Department.

To work for increased knowledge about the pet food trade as a serious and conscious industry trade.

To emphasize increased understanding for keeping dogs and cats as well as other pets, in the Nordic countries and to contribute in solving problems connected to pet ownership.

To collect and provide facts that are relevant to the pet food trade business areas, and to use the information as reference material (e g upon inquiries from authorities and media).

To develop industry norms, marketing guidelines and relevant policies and point out deviations from these.

To encourage an environmentally friendly "best practice" regarding sources of purchase, production, packaging, distribution and waste handling.

To support, co-ordinate and function as information center in cases of crisis.

To work for international co-operation within the pet food trade, between companies as well as authorities.

To act as an open discussion forum in trade related questions that might affect the trade as a whole, or major parts of it. The Association does not deal with questions or agreements that might mean limitations or regulations for separate member companies' competition situation. Conflicts between member companies regarding actions that might conflict against the Program Declaration of the Association should not be published unless the NPFA has given the opportunity to mediate between the parties.

To work for harmonization of EU legislation through the membership of FEDIAF, and against any trade barriers.

To promote responsible pet ownership

7. Intervjuer och goda exempel

Innehåll:

7.1 Astrid Lindgrens barnsjukhus

7.2 Fältassistenterna i Älvsjö

7.3 Barnhabiliteringen i Halmstad

7.4 Hundassisterad terapi för unga med flerfunktionsnedsättningar

7.5 Skolakvariet

7.6 "Hundpatrullen" på Ekerö

7.7 Körkort på kanin

7.8 Ett vinnande fängelsekoncept

7.9 Ridterapi – hästunderstödd behandling

7.10 "Pälsallergi är bara nys" intervju med professor Agnes Wold

7.11 Referenser och länkar

7. Intervjuer och goda exempel

Förutom forskning, studier och olika projekt med djur inom skola, vård och omsorg nationellt och internationellt finns ett flertal goda exempel att hämta information, inspiration och tips från. Manimalis har intervjuat ett antal personer som med erfarenhet och trovärdighet kan uttala sig om djuräggande och olika aktiviteter med djuranknytning på ett personligt och/eller professionellt plan.

Den övervägande andelen djurassisterad verksamhet är den som bedrivs tillsammans med hund av förklarliga skäl. Hunden har genom årtusenden anpassat sig till människan och har lätt att lära och fortlöpande rapporteras om nya områden där hundar är till stor nytta för oss människor. Katter är mindre benägna att låta sig styras men gör ändå stor nytta inte minst inom äldreomsorgen. Det pågår också forskning om hur katter kan underlätta vardagen för barn med autism och inlärningssvårigheter bland annat.

Utöver hundar och katter används hästar inom olika terapier. Tidigare mest till träning för personer med medfödd eller förvärvad hjärnskada, strokepatienter eller trafikskadade. Numera finns andra områden där hästar gör nytta, exempelvis för personer med anorexi eller olika former av depression.

Barn mår bra av att växa upp med djur, men djurägandet av framför allt mindre sällskapsdjur, minskar enligt statistiken. Det finns dock ett flertal projekt med målsättning att lära barn om djur och i Manimalisrapporten beskriver vi några av dem: Körkort för kanin och körkort för katt (Sveriges 4H) och Skolakvariet (Zoorf).

På kommande sidor kan ni läsa om ett antal goda exempel, samt en intervju med professor Agnes Wold.

Foto: Anette Jirbäck

7.1 Astrid Lindgrens barnsjukhus och terapihunden Moltas

Moltas är en diplomerad terapihund som arbetar tillsammans med sin ägare/förare Anette Jirbäck en gång i veckan i hemsjukvården på Astrid Lindgrens barnsjukhus /SABH Sjukhusansluten Avancerad Barnsjukvård i hemmet. Moltas uppgift är att finnas till som stöd, motivation, uppmuntran, aktivitet och avledning samt att öka välbefinnandet och livskvaliteten för de allra svårast sjuka barnen. Alla Moltas besök dokumenteras i barnets journal.

- Moltas träffar många av våra onkologbarn till deras stora glädje, berättar Anette. Vid våra träffar får de något annat än sjukdom att tänka på och de glömmar ofta bort sin smärta för en stund. För föräldrarna betyder det också väldigt mycket att få se sitt barn skratta och vara glad.

Hur går ett besök till? Vad gör man vanligtvis? Anette berättar:

- I samråd med fysioterapeuten kan vi öva på saker som t.ex. balans och motorik genom att göra saker tillsammans med hunden som är roliga. Under en antibiotikainfusion på en timme kan vi spela spel och umgås med hunden och då tycker barnen att tiden går jättefort.

Det förekommer också att man går ut på promenader tillsammans med Anette och Moltas vilket ger lite ny energi. Det är skillnad mellan att åka rullstol själv och åka tillsammans med Moltas. Många av de palliativa barnen följer teamet kontinuerligt en gång i veckan och besöken är efterlängtade av såväl föräldrar och syskon som patienten. En hund ställer inte några krav och anpassar sig efter vad patienten orkar, ibland orkar barnen bara ligga i sängen och är då nöjda med hans sällskap. Moltas har också varit med på efterlevandesamtal och "det svåra samtalet" på familjens önskan.

Barnen leker också "doktor" med hunden och bearbetar på så sätt sina egna upplevelser. Flera av de små barnen tycker det är jätteroligt att mata hunden och att se den dricka vilket resulterar i att de också provar själva; många barn slutar att äta till följd av behandlingar.

- En tonårsflicka utan verbal kommunikation vill att Moltas vid varje besök skulle spela död, hon ville se honom ligga på sidan och sova lugnt och skönt. Kanske var det hennes sett att bearbeta sin ångest/oro? I hennes familj pratade man inte om döden, säger Anette.

Moltas och Anette arbetar också på Lilla Erstagården (barnhospice) och besöker dem i genomsnitt en gång varannan vecka. Under vår och sommar besöker de också lekterapi på innergården vid sjukhuset vilket är mycket uppskattat av både barn och föräldrar.

KAROLINSKA
UNIVERSITETSSJUKHUSETS MAGASIN

TEMA AKTUELLT BLOGG PODCAST ARKIVET OM OSS

Moltas – en hjälpsam tass i vården

När medicinerna inte räcker till, doktorn har gått till nästa rum och huvudet är fullt av tankar. Då finns det inget bättre än att få stoppa in näsan i pälsen på en fyrbent, lurvig varelse vars högsta önskan är att få hjälpa till att vårda sjuka barn. Möt Moltas – Karolinska's egen terapihund.

TEXT OCH FOTO: CARIN TELLSTRÖM

Den omgärdade gården utanför lekterapi i nya sjukhusbyggnaden på Karolinska Universitetssjukhuset i Solna, är full med leksaker. Cyklar, trampbilar, spel, bollar och gungor. Men i dag är leksakerna övergivna, trots att många

TERAPIHUNDEN MOLTAS

Terapihunden träffas för att vara stilla och lugna i alla situationer, och trycka njuta av uppmärksamheten.

Utbildningen för att bli terapihund, med polyteknisk utbildning i hundhund som Moltas har, tar totalt 1,5 år.

Moltas är med vid barnens sida utan att ställa krav. Besöket på Lekterapien består pågått i 40-60 minuter, vilket är lugnet för Moltas eftersom jobbet kräver stor koncentration med att vara stilla, lugn och att kunna lyssna. Att dessutom träffa många nya barn på en och samma dag bidrar också till att han blir trött.

Moltas besök på Karolinska Universitetssjukhusets lekterapi, som sker både i Huddinge och Solna under totalt tio tillfällen i sommar, har gjort möjliga tack vare bidrag från stiftelsen Astrid Lindgrens

7.2 Fältassistenterna i Älvsjö

En helt vanlig, lite grå torsdag i Älvsjö söder om Stockholm. I Sjöängsskolan, en kommunal grundskola med drygt 700 elever, har de yngsta gått hem. I de äldre elevernas uppehållsrum är det tomt, trots att skoldagen nyss slutat för de flesta. De långa korridorerna med sina sedvanliga skåp och klädkrokar är tysta sånär som på en liten klunga som försöker komma överens om vart man ska gå och läsa läxorna. I F-huset, som inrymmer fritids och cafeteria, råder däremot full aktivitet. Ett gäng ska baka kladdkaka, vispa grädde och skrattar målbrottsskratt. I rummet intill med biljardbord, fotbollsspel och några bekväma soffor är det fullt av ungdomar. Det är ju torsdag. Och det betyder att Vilja och Bubblan är på besök.

”Från och med den 19/1 är fältassistenter i Älvsjö fulltaliga” skriver skolan på sin hemsida, vilket innebär att förutom fyra fältassistenter som arbetar med ungdomarna framför allt i högstadiet, finns nu även två sociala tjänstehundar. ”De är lugna och väluppföstrade och tvättas regelbundet med särskilt schampo för att minimera allergier” skriver skolan.

Hundar i skolan? Hur funkar det?

- Ja du, svarar hundföraren Cia Lilja, jag har jobbat som familjeterapeut i bland annat Enskede-Årsta-Vantör och har precis bytt arbetsplats. Jobbar nu i socialtjänstens uppsökande verksamhet vilket innebär att vi arbetar både uppsökande utomhus och med riktad verksamhet mot skolor och rektor på Sjöängsskolan hade hört talas om mina hundar och vilket stöd de varit i familjeterapin så det är delvis på hennes initiativ vi är här.

Enhetschefen vid avdelningen barn och ungdom i Älvsjö stadsdelsförvaltning, Synnöve Schulz-Brüssel, har tidigare jobbat med Cia, Vilja och Bubblan och säger att hon har mycket goda erfarenheter av det arbete de gör.

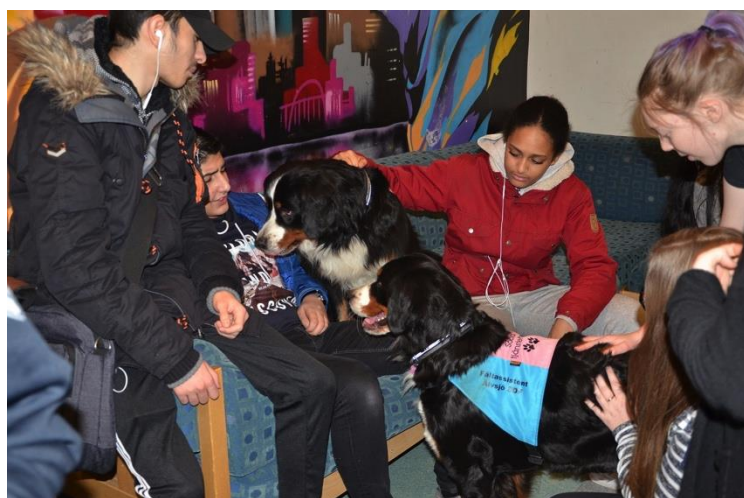
- Vad glad jag blir att detta uppmärksammas, säger hon. Vi jobbade tillsammans i Enskede-Årsta-Vantör tidigare och när en öppning kom att erbjuda Cia en tjänst här så tog jag den! Politikerna har varit positiva och vi har fått gott gehör för de åtgärder som måste till för att göra det möjligt, även om det återstår en del saker vi måste lösa.

Cia och hundarna nattvandrar två kvällar i veckan och varannan helg och jobbar både med gruppverksamhet och individuella stödsamtal. Kommunen har relativt hög andel ungdomar med invandrarbakgrund vilket ibland skapar motsättningar på grund av kulturella och religiösa skillnader. Här förekommer viss gängbildning och man har problem med mobbning och i samtal med ungdomarna blir hundarna ett samtalsämne och något man kan samlas kring. Och trots att det finns både hundrädda och allergiska

barn i skolan, är det hittills ingen som har haft något att invända mot att hundarna finns här.

- Rektorn skickade ut mail till alla lärare och föräldrar och såvitt jag vet var det bara två lärare som var tveksamma, men de har accepterat att vi är här nu. Politikerna och tjänstemännen i kommunen har också ställt sig positiva så allt har gått bra, över förväntan, säger Cia.

Hundarna är välkomna i skolans alla lokaler, utom i köket. Kommunen har bekostat all utrustning till hundarna och byggt om en lokal där Cia, Vilja och Bubblan kan ha lite mer enskilda samtal. På torsdagsträffarna kommer 30-40 elever och då blir det inte så mycket utrymme för djupare samtal utan mer klappa och krama, träna olika tricks och kanske sitta och mysa medan man förhör varandra på läxorna. Och till och med en hundradd kille brukar komma dit, även om han håller sig på avstånd och mest sitter och ritar av hundarna. En annan kille berättar:

Du vet jag var jätterädd för hundar förut, jag blev biten av en hund hemma i Syrien. Men dom här två vet du, jättesnälla! säger han och ger Vilja en jättekram.

Hon tål det; hon är utbildad för att klara av många situationer som en otränad hund skulle rygga för.

Cia tror att hundarnas vänliga, nallebjörnslika utseende bidrar till att underlätta kontakterna med barnen. Älvsjö ligger högt vad gäller psykisk ohälsa bland ungdomar, i likhet med många andra stadsdelar i Stockholm. Och våldsbrotten och handeln med droger har ökat markant, uppger både polisen och de boende framför allt runt centrum.

- Vi ska snart starta ett projekt där vi ska prata med både mobbare och de mobbade och försöka få dem att prata med varandra och därmed minska otryggheten i skolan. Hundarna kan vara det som får ungdomarna att börja prata, det kanske låter märkligt men i många sammanhang gör en hund att man slappnar av, man kanske börjar samtalet med att prata via hunden.

Cia berättar om barn med posttraumatiskt stressyndrom, självskadebeteende och annan psykisk ohälsa som hon och Vilja har träffat genom åren. Barn och ungdomar som mer eller mindre bedömts som "hopplösa fall" men som kunnat påbörja läkningsprocesser efter terapisamtal med hundteamet. För de är ett team, Cia och hennes berner sennen-hundar.

- Ja visst, det räcker inte att jag är utbildad terapeut och tar med mig en hund. Hunden måste vara testad, utbildad och certifierad för att det ska funka. Och funka för alla inblandade. Hundarna måste kunna koppla av mellan arbetspassen, jag måste kunna läsa av dem och framför allt är det mitt ansvar att de mår bra.

Varje onsdag mellan 14.00 och 16.00 är fältassistenter på Johan Skytteskolans café. Det har varit någon enstaka elev som ifrågasatt varför hundarna ska vara i skolan, men nöjt sig med den information och förklaringar som lämnats om hundarnas närvaro. På det stora hela har hundarnas närvaro uppskattats av både elever och personal på båda skolorna.

- Vi arbetar både ostrukturerat mot stora ungdomsgrupper likväl som individuellt med insatser för enskilda elever, berättar Cia. Just nu har vi ett uppdrag att arbeta med en grupp som har en pågående konflikt med andra ungdomar. Tanken är att vi tillsammans med hundarna ska hitta en acceptabel nivå mellan dem. Vi har börjat jobba med den ena gruppen och är i startskedet med den andra.

Hundteamet jobbar även uppsökande utomhus på platser där ungdomar befinner sig; torg, parker, ungdomsgården, stationen... De deltar även vid skoldisko och andra kvällsaktiviteter. Cia och hundarnas arbete har uppmärksammats i media och efter en artikel i lokaltidningen Mitt i har flera föräldrar hört av sig och vill träffa teamet för att få hjälp med barn som inte mår så bra. Fältassistenter har haft två temakvällar om lagar och relationer på boendet för ensamkommande ungdomar i Älvsjö och varje måndag kollar de om det finns några ungdomar som vill följa med till Ungdomens hus. De har fullt upp, med andra ord.

Har de några tips och råd till andra kommuner som vill starta liknande verksamhet? Synnöve Schulz-Brüssel från Älvsjö stadsdelsförvaltning:

Förankra beslutet innan anställningen hos de arbetsgivare hundarna ska vistas hos. Jag pratade, innan anställningen, med de skolor som vi bedömde att hundarna skulle vistas i.

Förankra i ledningen och de som ansvarar för kontorslokalen hundarna ska vistas i. Ofta behöver man anpassa vilket rum hundarna kan vistas i. Här har vi valt att göra om ett källarutrymme.

I denna förankringsprocess är det bra om personerna du pratar med får bra kunskap om vad det innebär att ha terapihundar i verksamheten.

I mitt fall så hade jag en passande tjänst där hundarna naturligt kunde komma in. I de fall en tjänst måste skapas är det bra att ta med praktisk information om terapihundar i skrivelsen till politikerna. Det är även bra att göra en uppdragsbeskrivning med tydlig målsättning och ta med goda exempel. Gör gärna studiebesök hos någon arbetsplats med likande verksamhet.

Tänk på att en riskbedömning med handlingsplan måste göras med skyddsombudet innan hundarna kan få tillgång till lokalerna på arbetsplatsen.

7.3 Barnhabiliteringen i Halmstad

Pernilla Lewander arbetar sedan 16 år på habiliteringen i Halmstad, Region Halland. Ett par dagar i veckan får hon assistans av Svea; en berner sennenhund som är diplomerad pedagogisk tjänstehund. Tillsammans bildar de ett habiliteringshundteam, vilket innefattar hundassisterad träning med utbildad hund som motivator.

Teamet träffar barn och ungdomar med speciella behov och olika diagnoser. Arbetet sker både individuellt och i små grupper.

- Hunden är en sådan motivator, säger Pernilla, och jag märker att arbetet tillsammans med Svea gör sådan skillnad. Man har ett fantastiskt redskap i det att Svea verkligen når fram till dem man arbetar med.

På habiliteringen i Halmstad arbetar för närvarande två habiliteringshundteam, båda utbildade vid Skolan för pedagogiska tjänstehundar (länk finns i slutet av denna text), en ettårig utbildning med specialinriktning mot Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och autism. Skolan har även gett ut boken "Hållbart lärande med pedagogisk tjänstehund", som belyser nio olika hundars arbete på förskola, skola och gymnasium med elever med särskilda behov av habilitering.

- I våra möten arbetar vi med allt möjligt från att träna grov/finmotorik, sensorisk, kognition, balans, minnesträning, exekutiva funktioner och avslappning men även att få komma till en träningsform för att möta Svea, den kemi och samförstånd som kan uppstå vid mötet med hund, berättar Pernilla.

Svea arbetar tillsammans med Pernilla en till två eftermiddagar i veckan och då ett eller ett par pass vid varje tillfälle. Resten av tiden är hon vanlig familjehund.

- När vi arbetar i grupp med flera barn, jobbar vi alltid tillsammans med det andra teamet. Toby är en border collie och de här båda hundarna har olika storlek och energinivåer så de kompletterar varandra på ett mycket bra sätt.

Och den ständigt återkommande frågan när det gäller djur inom skola, vård och omsorg: hur hanterar man eventuella allergier? All aktivitet och träning kan ju inte hållas utomhus och man får anta att det kan finnas både brukare och personal som har någon form av allergi?

- Vi träffar barnen och ungdomarna i ett speciellt rum här på habiliteringen som är avsett för verksamhet med hund. Ibland är vi utomhus men vid vissa tillfällen, när vi träffar flera andra barn i grupp (oftast mellan tre och sex barn) har vi hållit till i vår egen gymnastiksal.

Pernilla fortsätter:

- Vi har hittills inte stött på några allergier som försvårat arbetet och vi följer noggrant alla de riktlinjer för hygien som är framtagna, så med vårt arbete sprids inte mer allergener än de man stöter på i till exempel väntrummet från andra patienter och personal som kanske har djur hemma.

Som med allt arbete med människor krävs ständig träning och vidareutbildning. För Sveas och Tobys del rör det sig främst om träning för att bibehålla inlärd moment men även för att lära in nya som hundarna måste kunna inför mötet med barnen och ungdomarna. Arbetet tillsammans med de här hundarna handlar om att stimulera

inlärning och samspel, där hundens roll är att bidra till att utveckla och stärka förmågor och färdigheter hos barn och ungdomar med särskilda behov. Hundarna används ofta inom områden som kommunikation, motorik, samspel och perception (hur man tolkar och upplever sina sinnesintryck och vilken vakenhetsnivå man har).

Och givetvis är det inte bara hunden det ställs krav på. För att teamet ska lyckas i sitt arbete krävs att föraren har utbildning och/eller erfarenhet av att arbeta med barn med autism. Innan utbildning kan påbörjas ska en rad krav vara uppfyllda och hunden ska klara ett särskilt lämplighetstest.

"Hundförarens kunskande inom sitt yrke är viktig då hunden aldrig kan bli en pedagogisk resurs utan förarens yrkeskunskande" slår utbildningsarrangören fast på sin hemsida.

Christina och Toby

Pernilla och Svea

Länk till Skolan för pedagogiska tjänstehundar <http://pedagogiskatjanstehundar.se/index.html>

Läs mer:

Boken **"Hållbart lärande med Pedagogisk Tjänstehund"** ISBN 978-91-639-3125-3.

En analogi som belyser den nya professionens bredd och utövning. Nio författare ger en inblick i det pedagogiska arbetet med hund.

7.4 Hundassisterad terapi för unga med flerfunktionsnedsättningar

Allt fler kommuner inser fördelarna med att anställa vård- och/eller terapihundsteam i sina verksamheter. Det gäller inte minst inom äldreomsorgen och i vård och omsorg av människor med olika typer av funktionsnedsättningar.

Utbildade hundar kan på olika sätt hjälpa och motivera människor att utföra rörelser och övningar som de annars inte skulle ge sig på, av olika anledningar. Det gäller dock att de som ska arbeta med hundassisterad terapi och träning är väl utbildade för detta, såväl de två- som fyrbenta. I svensk litteratur finns inte särskilt mycket skrivet om hur man kan gå tillväga och de utbildningar som finns för sociala tjänstehundar och deras förare får ofta hänvisa till internationella studier och forskningsresultat.

År 2016 gav Bräcke diakoni ut boken "Hundassisterad terapi för unga med flerfunktionsnedsättningar. Metoder och effekter.". I boken beskrivs den arbetsmetod terapiteamet använt som ett inslag i specialisthabilitering, samt beskrivningar av ett flertal praktiska övningar och presentation av åtta fallstudier.

Östergården har sedan 2011 erbjudit 16 unga människor med komplicerade flerfunktionsnedsättningar hundassisterad terapi, där varje individ har sitt sätt att tillgodogöra sig terapin. De flesta av deltagarna har stora svårigheter att kontrollera kroppsrörelser och har svårt med socialt samspel och kommunikation. Flera av dem har även svårbehandlad smärtproblematik och ett stort omvårdnadsbehov. Teamet förklarar svårigheterna med att avläsa och mäta effekterna av terapin men menar att det finns klara kliniska bevis för att deltagarna på olika sätt har glädje och nytta av den. Sedan starten har omkring 500 terapisessioner genomförts.

De uppmätta resultaten med den hundassisterade terapin kan sammanfattas med några korta ord: motivation, socialt samspel, kommunikation, självkänsla och välbefinnande. Eller som en av deltagarna uttryckte det:

"...det är lättare att ha något positivt med sig när man ska göra något som jag tycker är astråktigt, för i vissa situationer tycker jag att träning är apjobbigt."

Arbetet har utförts vid barn- och ungdomsboendet Östergården, Bräcke diakoni och teamet har bestått av arbetsterapeuterna Stina Wahl och Elin Wikström samt socionom och hundförare Monica Broman; samtliga är författare av boken i samarbete med verksamhetschef Maria Ericson och fil.dr. Lars Rönnmark från Göteborgs universitet. Samt, inte minst, terapihundarna Locka och Önska.

Terapihundar ökar motivationen för flerfunktionsnedsatta unga

Tack vare terapihundarna Locka och Önska har barn och unga med svåra flerfunktionsnedsättningar fått större motivation till både rörelse och kommunikation. – Vi har också sett avslappning i hela kroppen hos barn med hög spasticitet och mycket smärtproblematik när de får ligga nära hunden, berättar arbetsterapeuten Elin Wikström, en av dem som tog initiativ till så kallad hundassisterad terapi på Bräcke diakoni.

På FoU Sjuhärad Vällfärds seminarium om insatser för funktionsnedsatta föreläste hon tillsammans med den andra initiativtagaren, kollegan Stina Wahl, och hundföraren Monica Broman. Sedan 2011 är hundassisterad terapi en del av verksamheten på habiliteringen vid Bräcke diakoni i Göteborg.

– Vi sprang på ett hundteam på en mäsia för arbetsterapeuter, de visade att man kan göra massa spännande saker med hundar och tänkte att det kanske kunde vara något för oss, säger Stina Wahl.

Det kan vara ganska svårt att hitta bra aktiviteter för de barn och unga som de arbetar med, berättar hon. De är 9–23 år, bor på det särskilda boendet Bräcke Östergård och har svåra flerfunktionsnedsättningar, bland annat med svårigheter att kontrollera kroppsrörelser och att göra sig förstådda och samspla med omgivningen. Därmed har de ständigt behov av hjälp och tillsyn av habiliteringspersonal.

– De flesta barn vi inbjuder med har innan varit isolerade och väldigt itäta

7.5 Skolakvariet

Skolakvariet är upplagt som en tävling, men det är egentligen inte själva tävlingsmomentet som är det viktiga, säger Christian Brams som är ledare för projektet.

- Tanken är att kommande generation ska få en inblick i hur det är att ha husdjur. Inte bara vilken skötsel som krävs utan också hur kul det faktiskt är med djurhållning. Att det blev ett akvarium var av enkla skäl. Det är svårt med pälsdjur och fåglar då många är allergiska, och i ett akvarium får man ett miniekosystem som eleverna kan lära mycket från.

Sedan akvarierna levererades ut under hösten 2016 så har det pysslats en hel del i klassrummen. Lärarna har varit duktiga på att integrera akvariet i befintlig läroplan och många påhittiga uppgifter i grundämnena har riktats mot akvariet.

Det är flera klasser där eleverna skrivit om en fisk var och sedan presenterat det på engelska inför klassen. Samtidigt har man visat upp bilder de målat av fisken och berättat om dess habitat som man lärt sig på geografi och naturkunskap.

Varje klass är kopplad till en så kallad mentorbutik. Mentorbutiken finns som ett första stöd om det uppstår problem, som bollplank och som källa till kunskap.

I vissa lag har mentorbutiken varit och hälsat på klassen flera gånger. De har berättat om resor de gjort genom Amazonas och haft föreläsning om de olika fiskarna som lever i Afrikas sjöar.

Det är så sjukt kul att se vad de gör i klasserna och att mentorbutikerna är så intresserade av att dela med sig av sin kunskap, säger Christian Brams.

Att lägga upp det som en tävling gör det hela lite mer spännande för eleverna. De får i slutet av april visa vad de går för då alla elever ska skriva ett prov i "akvariumkunskap". Provet innehåller en del logiska lösningar, matte och pussel som inte direkt har med akvariet att göra men som ändå är faktorer som man stöter på när man har ett akvarium.

Den klass som får högst medelresultat på provet vinner femtusen kronor till klasskassan och ett besök på en av dessa tre djurparker, Universeum i Göteborg, Skansenakvariet i Stockholm eller Kolmårdens Tropicarium utanför Norrköping.

Efter att projektet är avslutat får klassen behålla akvariet om de vill, men då är det under egen uppsikt. Hela projektet är sponsrat av olika aktörer inom zoofackhandeln och skolorna har inte behövt betala något för att delta. Men väljer man att behålla akvariet i klassen efter att projektet avslutats, så får man försöka hitta egna sponsorer eller finansiera underhållet.

Skolakvariet 2016 är ett pilotprojekt. Till nästa läsår kommer man göra små ändringar, men i det stora hela kommer det att vara utformat på samma sätt. Det har varit ett lyckat projekt och det finns ingen anledning att ändra på det som är bra säger Christian.

Vill du vara med eller känner du någon som skulle vilja? Tveka inte, utan hör av er till brams.christian@gmail.com så får du mer information.

Skolakvariet är ett sponsorfinansierat projekt som leds av ZOORF.

7.6 "Världens gladaste arbetsplats"

Malin Brandt är helt säker på sin sak när hon påstår att hon jobbar på *världens gladaste arbetsplats*. Hon och hennes kolleger fick visserligen kämpa ett par år för att gå igång verksamheten, men nu är såväl resultat som fördelar uppenbara. För alla inblandade.

"Hundpatrullen" är en verksamhet inom Ekerö kommun, så kallad LSS-verksamhet (LSS – lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Verksamheten riktar sig till personer med intellektuella funktionsnedsättningar med ett stort hundintresse.

Hundförarna erbjuds individuellt anpassat stöd och individuellt schema. Man arbetar med kommunikationshjälpmedel t ex stödtecken, bild och text. Hundpatrullen rastar och sköter hundar på uppdrag av privatpersoner i närområdet. Man samlas varje morgon och fördelar ansvaret för dagens hundrastningar. Hur stort stöd hundförarna behöver varierar, men målet är att de ska vara så självständiga som möjligt i sina arbetsuppgifter, som förutom hundrastning är disk av hundskålar, dukning och städning bland annat.

- Det är frågan om att bejaka sin funktionsnedsättning i stället för att dölja den, säger Malin Brandt. Det finns uppgifter för alla och de som inte kan gå hundpromenader får delta i vår hundterapi i stället.

Hundarna hämtas hos sina respektive ägare och tas ut på långa promenader dagligen. På vägen tillbaka till Hundpatrullens lokaler, lämnas hundarna tillbaka till ägarna. Målet med verksamheten är att erbjuda roliga och meningsfulla arbetsuppgifter som ger arbetsglädje och gemenskap.

- Det är så fantastiskt att se vilken effekt de här verksamheterna har på deltagarna, säger Malin entusiastiskt. Jag kan ge hur många exempel som helst! Vi har haft människor med Aspberger eller autism som har varit sittande hemma, inte vågat gå ut och inte haft i princip några sociala kontakter alls. Efter träning i hundterapi och/eller hundpromenader kan de åka buss, gå och handla och ha ett socialt liv. Hundarna har stärkt deras självkänsla genom ganska enkel ledarskapsträning, bland annat.

Promenaderna görs alltid i grupp så förutom att hundförarna får ta ansvar för hundarna och deras välmående, tränar de på samarbete och socialt samspel vilket ökar både självkänsla och självförtroende.

Att få kontakt med hundägare som vill få sina hundar rastade har inte varit några problem.

- Ekerö är en ganska liten kommun så det här har spridit sig av sig självt, säger Malin. Och vi har faktiskt kö! Många kunder har varit med sedan starten så det är inte bara våra deltagare som är nöjda.

Det är nio personer som är anställda i Hundpatrullen och fyra handledare och fokus är just själva promenaden och att sköta om hundarna, ta på och av halsband och koppel och liknande. Den som vill träna hund får söka sig till hundterapin.

Hundterapi

Förutom arbetet i Hundpatrullen erbjuds hundterapi för ett ökat välbefinnande både fysiskt och psykiskt. Två utbildade hundar finns; Bella och Wilma. För att delta i Hundpatrullen krävs att man kan gå, de som har fysisk funktionsnedsättning som till exempel kräver rullstol, kan söka sig till hundterapi. Det finns såväl individuell som gruppterapi och man tränar upp självkänsla och socialt samspel genom olika spel, räkneövningar, bokstäver, koordination samt även hundträning.

- Jag fick idén under ett studiebesök på Lidingö för många år sedan, där man har ett liknande upplägg, berättar Malin. Vi kämpade i två år, skickade massor av skrivelser, pratade med massor av människor och jobbade hårt innan vi fick igenom en provverksamhet. Sedan krävdes det två år till för att utbilda min hund till terapihund och få igång hundterapi, men NU vet alla i kommunen vad vi jobbar med. Och hur himla bra det är för oss allihopa!

Foto: Malin Brandt

EKERÖ KOMMUN

Daglig verksamhet Verksamheter Om oss Arbetsätt Artikelarkiv Bra att veta Skic syt

Här är du: Omsorg och hjälp • Funktionsnedsättning • Daglig verksamhet • Verksam

Hundpatrullen

Hundpatrullens dagliga verksamhet arbetar med rastning av hundar och passar dig som har ett stort intresse av hundar samt av att röra dig ute i naturen. Vi arbetar på uppdrag av privatpersoner som bor i närområdet och vi hämtar upp hundarna hemma hos deras ägare på väg ut till våra olika promenadområden. Vi går en lång härlig promenad och på vägen tillbaka lämnar vi hundarna i deras hem. Målet med verksamheten är att erbjuda roliga, meningsfulla och efterfrågade arbetsuppgifter samt att skapa arbetsglädje och gemenskap. Genom att ta ansvar för hundarna och deras välbefinnande ökar självförtroendet och det sociala samspelet. Arbetet utförs i grupp och det är därför viktigt att vi har ett bra samarbete med varandra och att ha en bra arbetsmiljö. Hos oss är det viktigt att alla får vara med och påverka och uttrycka sin mening. När du arbetar hos oss får du titeln Hundförare. I verksamheten finns också terapihunden Bella och besökskunden Wilma. Det är hundförarna på hundpatrullen som har lärt Bella och Wilma alla deras trick. [Läs mer om hundterapi här.](#)

Arbetsuppgifter

De huvudsakliga arbetsuppgifterna är rastning av hundarna samt att vi tillsammans sköter om våra lokaler. Alla har olika ansvarsområden i lokalen så som dukning, städning, diskning av hundvattenskålar etc.

Länk till kommunens info: <http://www.ekero.se/hundpatrullen>

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Info från Vårdguiden: <https://www.1177.se/Regler-och-rattigheter/Lagen-om-stod-och-service-till-vissa-funktionshindrade---LSS/>

7.7 Körkort på kanin

Oavsett vilket djur man tänker skaffa sig är det viktigt att man i förväg vet vad man ger sig in på. Att köpa ett husdjur innebär ett långvarigt åtagande, hur långt det är och vad det innebär beror givetvis på vilket djur man väljer. När det gäller husdjur till barnen faller ofta valet på något litet burdjur; hamster, marsvin eller kanin. I zoo-butiken får man information och hjälp för att på bästa sätt ta hand om djuret, men vill man ha lite mer ingående kunskaper kan man numera ta "körkort" på kanin. Denna typ av kurser erbjuds på flera 4H-gårdar i Sverige.

Kurserna vänder sig till den som funderar på att köpa en kanin, precis har köpt en kanin, vill bli kaninskötare eller bara vill lära sig mer om kaniner. Ofta krävs medlemskap i arrangerande 4H-gård, närmaste gård hittar man på www.4H.se, eller så är avgiften högre för icke medlemmar. Flera gårdar har även kaninungar till salu och har man gått kursen har man förtur till att få köpa en unge.

Kurserna hålls i egen regi eller i samarbete med Studieförbundet och målsättningen är att barnen ska få en bra grund i vad det innebär att ha kanin. Kurserna vänder sig till barn över 7 års ålder. Kurserna brukar omfatta fyra tillfällen och efter avslutad kurs får barnen körkort på kanin.

Riksförbundet Sveriges 4H planerar att utöka kursverksamheten med körkort på katt.

7.8 Ett vinnande fängelsekoncept

Att bli dömd till ett fängelsestraff kan innebära årtal av, mer eller mindre, sysslolöshet. En passivitet som inte är till någon fördel varken innanför murarna eller för en återgång till ett vanligt liv när straffet är avtjänat. Under den internationella konferensen IAHAIO i Paris 2016 presenterades ett projekt där interner jobbat med att träna hundar; ett projekt som redovisat mycket goda resultat, både för internerna och hundarna. *Paws for progress* är det första fängelsebaserade programmet för hundträning i Storbritannien där man mätt effekterna på både lång och kort sikt och som presenterades av Rebecca Leonardi från University of Stirling.

De intagna tränade "hittehundar" i perioder om tio veckor. Internerna varvade teori med praktik. Man fick ta reda på mer om hundarnas bakgrund och föra dagbok över träningsmetoder och framsteg bland annat, utöver själva träningen som pågick tre dagar i veckan.

- Liknande projekt har genomförts på många håll, berättar Rebecca Leonardi, men detta är den första jämförande studien över kort, medellång och lång tid. Målsättningen, förutom att kunna omplacera omhändertagna hundar, har varit att öka intresset för utbildning och internernas möjligheter att få en anställning samt förstås att höja livskvaliteten under tiden de avtjänar sina straff.

Förutsättningarna var kanske inte de bästa. 63 % hade inte gått ut grundskolan, 75 % hade aldrig haft ett vanligt jobb och hälften saknade arbetslivserfarenhet helt och hållet. Dessutom hade nästan alla någon form av missbruk. Det var svårt att få dem att delta i de aktiviteter som anstalten anordnade och mer än hälften hade aldrig deltagit i någon form av utbildning under sin fängelsetid. Trots till synes dåliga odds är resultaten goda, över förväntan på både kort och lång sikt. Sex månader efter att projektet avslutats var nästan samtliga hundar (128 av 132) omplacerade. Det är avsevärt mycket lättare att hitta ett nytt hem till en hund som är grundtränad och kan saker som att komma på inkallning, gå ordentligt i koppel, inte hoppa på folk, inte skälla, vänta på att få äta/hoppa ur bilen/gå in eller ut genom en dörr och så vidare.

När det gällde de intagna angav samtliga deltagare (97 %) att de uppskattade projektet och var nöjda med sina insatser. De hade bättre ordförråd, bättre grammatik och en generellt en mer positiv inställning till utbildning. Dessutom blev de bättre på att samarbeta och lärde sig att kontrollera sina känslor (enligt två tredjedelar av deltagarna); vissa hade innan projektet problem med impuls kontroll och aggressivt beteende. Många tyckte också att de kommit närmare sina familjemedlemmar under och efter projektet. Dels för att de hade något att prata om under besöken och dels för att de gjorde något som familjen kunde vara stolt över vilket gav bättre självkänsla.

Ett år efter att projektet avslutats levde 82 % av deltagarna "vanliga liv" ute i samhället och tre fjärdedelar av dem var engagerade i någon form av produktiv aktivitet (arbete, utbildning, volontärsarbete eller liknande).

En av deltagarna uttryckte det så här:

"The dogs – they change the way you think and the way you act. They trust you, it's the mutual bond. You think you're helping them but they're helping you too."

7.9 Ridterapi – hästunderstödd behandling

Användande av hästen för att effektivisera en behandlingsinsats, skriver Socialstyrelsen om hästunderstödd behandling.

Organisationen för hästunderstödda insatser, OHI, beskriver denna typ av insatser som ett paraplybegrepp för olika inriktningar och verksamhetsområden. Det omfattar terapeutiska och pedagogiska insatser inom hälso- och sjukvård, psykosocialt arbete och specialpedagogik. Det finns i skrivande stund inga kvalitetskrav på utövare eller verksamhet, däremot har vissa kommuner krav på adekvat vidareutbildning för att arbeta med hästar i behandlingsarbete. Socialstyrelsen hänvisar till OHI, Göteborgs handikappidklubb och Svenska Ridsportförbundet.

För att bli certifierad av OHI krävs, utöver yrkeskompetens i den egna professionen, en dokumenterad fördjupad kunskap om hästar, ridning och säkerhet samt utbildning i att använda hästen terapeutiskt och pedagogiskt. Certifieringen ska vara en kvalitetssäkring eller kvalitetsbeskrivning av de personer som bedriver behandlande och pedagogisk verksamhet med hästar som medhjälpare. Patientsäkerhet och etisk yrkesutövning står i fokus.

Från Svenska Ridsportförbundets webbsida kan man hämta information och artiklar om olika projekt runt om i landet, bland annat föreningen Neuroförbundets projekt "Aktiv Rehab & Ridterapi i Dalarna" som pågick 2012-2015 med medel från Allmänna Arvsfonden. Falu ridklubb erbjöd ridning som terapi för vuxna 21-73 år gamla med neurologisk diagnos eller skada. Numera stöttas verksamheten ekonomiskt av Falu kommun.

Ridterapi erbjuds vid flera landsting och regioner och det finns 23 certifierade ridterapeuter (hösten 2016) främst i Mälardalen, Skåne och Västra Götaland. Exempel på neurologisk skada/sjukdom är ALS, epilepsi, Huntingtons, MS, CP, stroke och Parkinsons.

Vid Ersta Sköndal Bräcke högskola har projektet Ridterapi – fakta och framtid bedrivits. Syftet med projektet var att beskriva och analysera möjligheterna till ridterapi för personer med neurologisk skada eller sjukdom utifrån terapeutiskt innehåll, ekonomiska förutsättningar och vårdetisk motivering.

Slutrapporten finns att ladda ner här:

<http://www.esh.se/download/18.1e24ab2e146d4b7d93c716b/1409244360336/Ridterapi-fakta-o-framtid-slutrapport.pdf>

Information från Socialstyrelsen:

<http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/sokimetodguidenforsocialtarbete/hustasterstoddterapi-ridter>

C-uppsats från Uppsala universitet http://www.ridterapi-novalis.se/urn_nbn_se_su_diva-1366-1_fulltext.pdf

7.10 Intervju med Agnes Wold

"Pälsallergi är bara nys". Så löd rubriken till en krönika författad av professor Agnes Wold, som även tituleras immunolog, mikrobiolog och läkare. Hon är inte rädd för att sticka ut hakan, inte bara i text utan även i radio och tv, bland annat som uppskattad sommarpratare och som gäst i tv-programmet Skavlan. Kontroversiell, säger en del. Själv säger hon att hon är van vid att vara impopulär.

Tidningen Café anser att man borde utse Agnes Wold till "anti-bullshit-minister" för att hon slagit hål på en massa myter, som till exempel att vi ska dricka massor av vatten, städa som galningar och använda handsprit i tid och otid. Och hennes självklara svar till Fredrik Skavlan på frågor som "kan man pussa hunden?" och "kan man ha hunden i sängen?" var: - *Ja, vad ska man annars ha dem till!?*

Intervjun spreds i sociala medier och väckte stor uppståndelse. Vad tror Agnes själv att det berodde på?

- Jag har inte sett några kommentarer, jag googlar aldrig mig själv, svarar hon. Men jag har mött många bacillhysteriker genom åren. Det är nog inte så konstigt – om man verkligen är livrädd för bakterier och fått för sig att man kan dö av att en hund slickar på en, så blir man kanske lite upphetsad när det sitter en tant i tv och skrattar och säger att det inte spelar någon roll.

Och visst får hon mothugg. *"Hundar äter ur soptunnor och slickar varandra i baken"* eller *"det är bara att titta och lukta dem i munnen så inser man att hundmunnar inte är rena"* är ett par exempel. Det har till och med hävdats att MRSA-bakterier mycket lätt sprids från hund till människa.

- Du kan naturligtvis få infektioner om hunden biter dig (men det är faktiskt något vanligare med infektioner efter kattbett) då är det bakterien Pasteurella som ger sårinfektion och den botas med vanligt penicillin. Du kan förstås också få infektioner av människobett. Ingen människa påstår väl (i alla fall inte jag som är bakteriolog) att hundar är "rena" i munnen - de har ju (precis som vi) hundratals bakteriearter i sin mun. Men risken är ju inte större att du blir infekterad av dem, än om en annan människa slickar på dig? är Agnes lika raka som självklara svar.

Hur kommer det sig att vi i Sverige så ofta möts av skepsis och rädsla för allergier när vi talar om djur i vård och omsorg? Detta verkar ju inte vara några större problem i andra länder.

- Jag tror hatet mot djuren är en del av hygienkampanjen runt förra sekelskiftet. Man avskydde allt som påminde om det gamla bondesamhället för det var gammalt, smutsigt och omodernt. Det var nu sjukvården blev besatt av de kala, blänkande ytorna. Djur är lurviga och fick nog symbolisera smitta och orenhet. Men det är så oerhört sällsynt att man får en sjukdom från sitt djur. Mestadels är det andra människor vi får våra infektioner från.

Agnes har under många, många år hävdats att det inte är djuren som är orsak till att allergierna ökar men har många gånger mötts av hårt motstånd mot sina åsikter och faktabaserade artiklar och uttalanden. Dessutom hävdar hon att något sådant som pälsdjursallergi inte existerar. Hur förklarar hon det?

- Begreppet pälsdjur existerar inte inom medicinen, säger hon bestämt. Pälsdjur är djur man jagar eller föder upp för pälsens skull, som till exempel rödrev, sobel och mink. Däremot är det vanligt att människor är allergiska mot djur, framför allt katt och häst. Det har ingenting med någon päls att göra! Nakna katter ser likadana ut från immunsystemets horisont som katter med päls.

Trots att det sedan länge är känt att barn som växer upp med husdjur löper lägre risk att utveckla allergi, än barn som inte lever med djur, är det inte så länge sen som landets mödravårdscentraler rådde blivande föräldrar att göra sig av med sina husdjur när de väntade barn.

- Jaa, suckar Agnes, jag har faktiskt ingen aning om allergologerna har gett upp sin kamp mot djuren eller inte, men det tar minst 15 års intensivt arbete för att utplåna ett felaktigt råd. Vid det här laget borde alla känna till att barn som växer upp med husdjur har ungefär halverad risk att utveckla allergi. Ännu mycket starkare skydd mot allergi får man om man bor på bondgård med mjölkkor, då pratar vi kanske om fem till tio gånger lägre risk än andra barn som bor på landet men inte på bondgård.

Och ändå lever de här föreställningarna kvar; att hundar och katter skulle orsaka allergier och smittor?

- Ja det är så förfärligt att jag blir ledsen av att tänka på det! Vi hade 30 år av "allergen-undvikande" policy. Det var inte bara djuren som skulle undvikas, man skulle också skjuta upp introduktionen av mat i det oändliga, ägg och fisk och sådant skulle inte ges förrän vid typ 2 års ålder. Allt detta har man nu insett var helt fel och i själva verket leder till mer allergi.

Agnes förklarar vidare:

- Vi blir allergiska för vårt immunsystem överreagerar mot helt vanliga proteiner i luften och födan. Det är inte proteinernas fel utan beror på att vårt immunsystem har blivit hyperkänsligt. Det i sin tur har något att göra med vår hygieniska livsstil med få infektioner, superren mat och lite bakterier. Exakt varför det leder till ett felinställt immunsystem vet vi inte, men det forskar bland annat jag om.

Det finns många som har ifrågasatt studierna som visar att en uppväxt tillsammans med djur minskar riskerna för allergier, med argumenten att man inte tagit hänsyn till den ärftliga risken för allergi. Man menar att föräldrar som har någon form av allergi inte har hund eller katt och därmed kan man inte veta säkert om det är arv eller miljö som gör att barnen utvecklar allergi mot djur.

- Nej, det beror inte bara på det, säger Agnes bestämt. Det har man kontrollerat för i studier som tittat på sambandet mellan att växa upp med hund och katt och skydd mot allergi. Skyddet finns där vare sig du har allergiska föräldrar eller inte. Det är till och med visat i den så kallade OLIN-studien i Norrland att skyddet är starkare hos dem från allergiska familjer (4 gånger lägre risk om man har husdjur) än andra familjer (2 gånger lägre risk).

Det finns så oerhört många fördelar med djur för människor i alla åldrar och i många olika sammanhang. Hur ska man få samhällets acceptans för att djur ska vara en naturlig del av våra liv? Och, inte minst, hur ska skola, vård och omsorg bli bättre på att använda sig av djurens fantastiska förmåga att göra livet lättare för olika målgrupper?

Assistanshundar är fortfarande inte ett fullt ut accepterat hjälpmedel och alltför många hundförare vittnar om svårigheterna att ta in sociala tjänstehundar i rehabilitering, i särskilda boenden och på andra ställen, även om trenden verkar gå åt rätt håll.

"Det är bara att kämpa på" säger Agnes Wold och fortsätter

- Jag gör så gott jag kan. Samhället vore mycket trevligare, folk skulle bli mycket lugnare och gladare om alla hade en hund eller katt hemma (utom de som är allergiska förstås). Jag har själv inte vuxit upp med djur, men vi skaffade hund för åtta år sedan. Vilken fantastiskt ökad livskvalitet!

Men rent konkret, vad kan beslutsfattare inom landets kommuner och landsting göra för att få in mer djurassisterad terapi; läshundar, vårdhundar, terapihundar, träning med häst, katter för barn med autism, akvariefiskar i skolor och på äldreboenden (för människor med demens) och alla andra fantastiska berättelser vi tar del av utifrån svensk och internationell forskning som visar på alla fördelar.

- De måste nog omprogrammeras så att de får ut det där ur skallen att djur är smittspridare, säger Agnes. Det är de inte! Jag har aldrig hört talas om någon infektion (förutom rabies som vi inte har i Sverige) som sprids från hund till människa. Är man rädd för smitta bör man bara umgås med djur och undvika människor. Det är de som bär på de virus som kan smitta oss.

Ord och inga visor. Hur ser Agnes eget djuräggande ut? Och hur väcktes intresset för detta med allergier, ett ämne hon föreläst om under många år.

- Min man är exceptionellt allergisk mot katt och häst, så katter kunde vi inte ha. När mina barn var små trodde jag, som alla andra, på allergiläkarna som sa att om det fanns allergi i familjen så skulle man undvika alla djur. Jag visste ju inte bättre, det här var på 1980-talet och jag hade inte börjat forska på allergi då. Hade jag gjort det hade jag ju förstått att det var nonsens! Några djur blev det inte (förutom lite ökenråttor) men när min man pensionerade sig, började han passa en trevlig hund som daghusse. Sedan ville han ha en egen hund och Gösta kom in i vårt liv. Och maken tål hunden. Han fick lite utslag på handen där Gösta slickade honom i början, men det försvann efter några veckor.

Och detta med allergiforskning?

- Jag ramlade in på allergiområdet av en slump. Det berodde på att min kompis Ingegerd Adlerberth upptäckte att svenska barn fick sina tarmbakterier mycket senare än barn i Pakistan. Vi fick idén att det kanske var anledningen till att svenskar, men inte pakistanier, är allergiska.

Vi har mycket allergier i Sverige, det råder inga tvivel om det, men det delar vi med alla andra rika länder med en västerländsk livsstil. Det är lite olika vilket symptom på allergi man tittar på, Sverige hör till de länder som har mest eksem medan de engelsktalande länderna har mest astma. Men alla rika länder har mycket allergi. Men någon

"pälsdjursallergi" är det alltså inte fråga om, menar professor Wold.

- Begreppet har fått olyckliga konsekvenser och har fått oss att tro att immunsystemet reagerar mot djurens päls. Men hundallergiker reagerar mot proteiner i hundens blod. De kan läcka ut via saliven och en del fastnar nog i

pälsen. Men nakna hundar och katter är inte bättre ur allergisynpunkt och pälsens beskaffenhet gör varken till eller från. Många fler är allergiska mot katter än mot hundar och kattallergiker behöver inte undvika hundar, vilket P-ordet får dem att tro!

Agnes förklarar vidare:

- Om man är allergisk mot häst, så reagerar immunsystemet mot ett hästprotein, som bara finns i hästar. Är man allergisk mot katt, så reagerar man mot proteiner som finns hos katter. Och är man allergisk mot hund, så reagerar man mot ett protein som är unikt för hundar. De här proteinerna kallar vi för "allergener" och de är specifika och unika för de olika djuren. En kattallergiker reagerar alltså inte mot hund eller tvärtom, men begreppet "pälsdjursallergi" klumpar ihop alla djur till en salig blandning, och blandar dessutom in djurens hårstrån, som inte har ett dyft med saken att göra. Alla blir bara förvirrade. Man kan läsa spaltkilometer på nätet om vilka hundar som faller mer eller mindre och har olika struktur på pälsen, vilket folk då har fått för sig har någonting med deras benägenhet att framkalla allergi att göra. Det har det inte. Allergenerna har ingenting med pälsen att göra. En person kan givetvis både ha en kattallergi och en hästallergi, men det är två separata fenomen. Precis som en person kan vara allergisk både mot fisk och mot björkpollen - det är fråga om helt olika allergener.

Att leva med djur ökar inte risken för allergi, tvärtom. Det mest allergiskyddande vi vet, säger Agnes, är en barndom på en bondgård med kor och barn som vuxit upp med hund eller katt är ofta mindre allergiska än barn från djurfria hem.

- Vad detta beror på vet vi inte, men det vore på tiden att sjukvården slöt fred med djuren. I stället bör man ta reda på mer om hur djuren kan hjälpa oss att förebygga och behandla sjukdomar. De kanske rentav är hälsobringande!

Om Agnes Wold

Agnes Wold är professor i klinisk bakteriologi vid Göteborgs universitet. Hon är mikrobiolog och immunolog samt även läkare men har inte hand om patienter, utan om bakterieprover från patienter.

Hon är född i Uppsala men flyttade som 15-åring till Göteborg. Hon läste kemi, biologi och medicin och disputerade 1989 vid Göteborgs universitet.

Hon har varit ordförande i Kvinnliga akademikers förening och är medlem i Högskoleverkets jämställdhetsgrupp. Hon utsågs till hedersdoktor vid Chalmers tekniska högskola 2006, bland annat för att ha uppmärksammat den akademiska världen på att kvinnliga forskare missgynnas.

Sedan 2008 är hon överläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset. År 2014 invaldes hon till ledamot av Kungliga Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg och 2016 blev hon utsett till Årets kvinna av tidningen Expressen med motiveringen:

"I en medievärld som premierar åsikter och bildsköna brudar, slog hon sig in i toppen och gjorde slarvsylta av myter om städning, amning och klimakteriet. På kort tid har professor Agnes Wold gått från stridbar förebild i den gubbiga universitetsvärlden, till att också bli hela Sveriges kärring mot strömmen. Nu tar hon sin rättmätiga plats som upplysningskvinna, rustad med forskning, förnuft och sarkastisk humor. Hon stärker och befriar, med kunskap och formuleringsglädje. Vårt behov av Wold är stort, mycket stort."

SKAVLAN

Agnes Wold: Klart man kan ha hunden i sängen

Du kan till och med kyssa en hund utan att nödvändigtvis bli sjuk, upplyser professor Agnes Wold i Skavlan. Foto: SVT

Att inte ha sin hund som sängkamrat på grund av sjukdomsrisk är struntprat, anser professor Agnes Wold. – Varför skulle man annars ha hund?, säger hon i Skavlan.

I Min Sanning rörde professor och läkare Agnes Wold upp känslor när hon uttryckte sin fasta övertygelse att ammande mammor visst kan dricka alkohol och att amning inte något med barnets IQ att göra.

Som gäst hos Fredrik Skavlan fick hon frågor om husdjur och huruvida det är

Agnes Wold: Det är meningslöst att städa!

Damm är helt ofarligt för oss. Därför är det inte särskilt viktigt att ha det städat hemma, säger forskaren Agnes Wold som driver en kampanj mot smuts- och bacillskräck.

ÅSA ÖSTERLING
17 MARS, 2017

Under 1800-talet, i och med industrialismen, som ledde till att damm och smuts kom. Det här var en tid när man dog i infektionssjukdomar. Man drog slutsatsen att

7.11 Referenser och länkar

Artikel om Anette Jirbäck och Moltas från Karolinska Universitetssjukhuset Magasin:
<http://www.kmagasin.se/artikel/moltas-en-hjalpande-tass-i-varden/>

Länk till Stockholms stad webbplats med information om fältassistenter i Älvsjö:
<http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Stod-till-unga/Faltassistenter/?omrade=Alvsjo>

Information om barn- och ungdomshabilitering från Vårdguiden 1177:
<https://www.1177.se/Halland/Tema/Barn-och-foraldrar/Barn-i-varden/Barn-med-funktionsnedsattning/Barn--och-ungdomshabilitering/>

Artikel från Hallandsposten om terapihunden Svea:
<http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/yster-avslutning-for-unga-med-hundar-1.1410704>

Information från Bräcke diakoni om hundassisterad terapi:
<http://www.brackediakoni.se/nyheter/lyckad-satsning-pa-hundassisterad-terapi>

Projekt Skolakvarie, information från Zoorf: <http://www.zoorf.org/2016/08/projekt-skolakvarie-2016/>

Information från Ekerö kommun om projekt Hundpatrullen:
<http://www.ekero.se/hundpatrullen>

Riksförbundet Sveriges 4H: www.4H.se

Paws for Progress: <https://pawsforprogress.com>

Svenska Ridsportförbundet <http://www.ridsport.se>

Organisationen för hästunderstödda insatser: <http://www.irt-ridterapi.se>

Neuroförbundet: <http://neuroforbundet.se>

Föreningen Ridterapi för alla verkar för spridning av hästunderstödd terapi och anordnar utbildningar och kurser:
<http://ridterapiforall.se/index.html>

Information om Agnes Wold samt länkar till hennes publikationer:
<http://www.gu.se/omuniversitetet/personal/?userId=xwolag>

8. Information om djurorganisationer

Innehåll:

8.1 Djurorganisationer

8.1.1 Hund

8.1.2 Katt

8.1.3 Häst

8.1.4 Övriga sällskapsdjur

8.2 Djurskyddsorganisationer

8.3 Utbildning

8.3.1 Gymnasieskolor

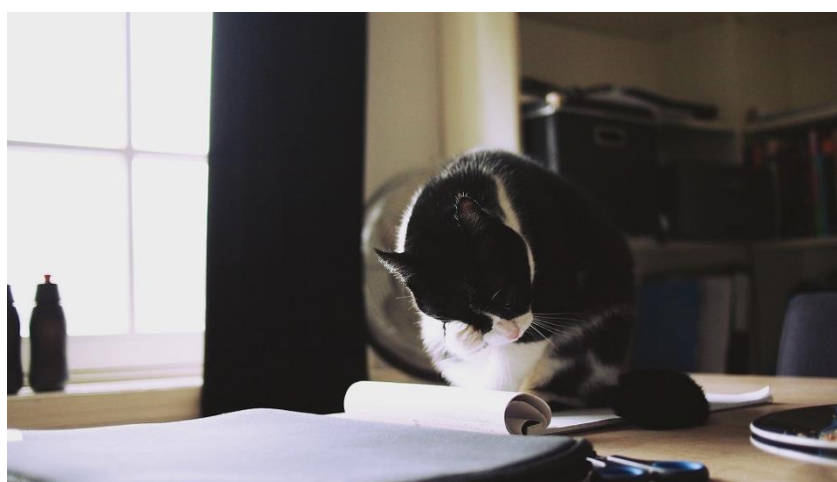
8.3.2 Yrkesutbildning

8.3.3 Folkhögskolor

8.3.4 Universitet och högskolor

8.3.5 Utbildning av sociala tjänstehundar

8.3.6 Övrig utbildning

8. Information om några djurorganisationer

I Sverige har vi generellt ett gott djurskydd och majoriteten av våra sällskapsdjur lever bra liv. I Sverige är vi också benägna att engagera oss i föreningslivet även om trenden just nu är nedåtgående.

Antalet djurorganisationer har varit relativt konstant, de som börjat växa i antal är rasklubbar för katter i och med att intresset för raskatter ökat. Antalet klubbar och medlemmar i Svenska Kennelklubben är dock ganska konstant även om man på flera håll noterar minskande medlemsantal.

Utöver myndigheters tillsyn finns ett flertal organisationer som värnar om djurskyddet på olika sätt: Djurskyddet Sverige, Svenska Djurskyddsföreningen, Hundstallet, Svenska Hundskyddsföreningen med flera.

Utan någon inbördes rangordning har vi här listat några organisationer med någon form av anknytning till djur. Det kan vara avel och uppfödning, aktiviteter, utbildning eller annat. Korta beskrivningar av dessa samt länkar för den som önskar ytterligare information.

8.1 Djurorganisationer

Här har vi listat organisationer som värnar om sina respektive djurslag, dess historia, hälsa, aktivitet, avel och framtid.

8.1.1 Hund

Svenska Brukshundklubben

SBK är Svenska Kennelklubbens största specialklubb och har 300 klubbar runt om i Sverige som erbjuder kurser, tävlingar och aktiviteter.

Avelsansvar för bruksraserna i Sverige samt ett flertal statliga uppdrag inom området hund, bl a Försvaret. www.brukshundklubben.se

Svenska Hundklubben

SHK är en förening för rasrena hundar. Man har fem lokalavdelningar och anordnar prov, tävlingar och andra aktiviteter för sina medlemmar.

www.svenskahundklubben.se

Svenska Kennelklubben

SKK – hundägarnas riksorganisation med ca 300 000 medlemmar är en av Sveriges största intresseorganisationer och omfattar länsklubbar, specialklubbar (där SBK är den största), rasklubbar, verksamhetsklubbar och ett ungdomsförbund, totalt ca 1 100 anslutna klubbar. www.skk.se

Sveriges Hundungdom

Sveriges Hundungdom är främst till för den som är mellan 6 och 25 år och är hela Svenska Kennelklubbens (SKKs) ungdomsförbund.

<https://www.skk.se/shu/>

Rasklubbar och specialklubbar

Inom SKK-organisationen finns klubbar för alla raser; antingen en klubb för enbart en ras, eller en klubb som omfattar flera raser av samma typ.

Förteckning över dessa finns här: <https://www.skk.se/sv/om-skk/det-har-ar-skk/skks-organisation/klubbar/>

SKKs verksamhetsklubbar

Sedan 2015 finns inom SKK-organisationen ett antal verksamhetsklubbar för den som är intresserad av någon specifik hundsport.

För alla hundar: Svenska Agilityklubben, Svenska Hundfreestyleklubben och Svenska Nose Work Klubben.

För vissa hundraser: Fågelhundarnas Arbetsutskott, Svenska Grythundklubben och Svenska Kroppsvallarklubben.

Mer info finns på www.skk.se

Sveriges Ledarhundsförare

SLHF, Föreningen Sveriges Ledarhundsförare, är en religiöst och partipolitiskt obunden förening, som bildades 1977. www.ledarhund.nu

Hundfrämjandet

Hundfrämjandet är en ideell förening som arbetar med omplacering av hundar. <http://www.hundframjandet.com>

8.1.2 Katt

SVERAK, Sveriges Kattklubbars Riksförbund, är en ideell förening och den svenska centrala organisationen av SVERAK-klubbar med enskilda klubbmedlemmar. SVERAK har ett 40-tal anslutna kattklubbar.

www.sverak.se

SNRF står för Sveriges Nya Raskattförening. Denna förening startade 1965 och samarbetar med övriga oberoende kattklubbar. www.snrf.org

Runt om i landet finns **rasklubbar och regionala klubbar**, många anslutna till SVERAK och kontaktuppgifter till dem finns här:

<http://www.sverak.se/bli-medlem/sverak-klubbar/>

Svenska Katter, "en mötesplats för alla kattälskare". <http://katter.nu>

8.1.3 Häst

På webbplatsen hästsverige.se finns information om det mesta som rör hästar; avel, forskning, träning, utbildning mm, såsom HNS (Hästnäringens Nationella Stiftelse), Flyinge, Strömsholm, SLU (Sveriges lantbruksuniversitet), Svenska Hästavelsförbundet, Svenska Ponnyavelsförbundet, Hästföretagarna och många fler.

www.hästsverige.se

8.1.4 Övriga sällskapsdjur

Det finns en mängd organisationer för snart sagt alla djurslag i Sverige, som är ett av världens organisationstätaste länder. Vi gillar helt enkelt att ingå i en gemenskap och utbyta erfarenheter som rör våra intressen. Här är ett urval av organisationer för sällskapsdjur utom häst, hund och katt:

Riksförbundet Sveriges 4H www.4H.se

Sveriges Akvarieföreningars Riksförbund <http://www.sarfakvarist.se>

Svenska Chinchilla Avelsföreningen <http://chinchilla.se>

Djurhemsförbundet <http://www.djurhemsforbundet.se>

Svenska Gerbilföreningen <http://www.gerbilforeningen.se>

Svenska Hamsterföreningen <http://www.hamsterforeningen.se>

Sveriges Herpetologiska Riksförening <http://shr-herp.se>

Svenska Kaninavelsföreningars Riksförbund <http://www.skaf.info>

Sveriges Kaninhoppares Riksförbund <http://skhrf.com>

Svenska Marsvinsföreningen <http://www.svenskamarsvinsforeningen.se>

Svemus, Svenska Musklubben <http://svemus.weebly.com>

Svenska Råttsällskapet <http://www.svenskarattsallskapet.se>

Riksförbundet Svensk Fågelhobby <http://fagelhobby.nu>

Svenska Illervänner <http://www.illervanner.se>

Sveriges Kaninvälfärdsförening <http://www.skvf.se>

Sveriges Papegojförning <http://www.papegojforening.se>

Sveriges Tamfågelförening <https://www.sverigestamfagel.se>

Svensk Undulathobby <http://www.suh.nu>

8.2 Djurskyddsorganisationer

Djurskyddet Sverige

<http://www.djurskyddet.se>

Hundstallet – Svenska Hundskyddsföreningen

<https://hundstallet.se>

Svenska Djurskyddsföreningen

<http://www.djurskydd.org>

Svenska Djurhemsförbundet

<http://www.djurhemsforbundet.se>

Svenska Kattskyddsförbundet Svekatt

www.svekatt.se

8.3 Utbildning

Att utbilda sig till ett yrke inom djurbranschen är i nuläget ett bra val. Branschen växer, visar siffror från Djurbranschens Yrkesnämnd (DYN) och redan efter gymnasiet finns karriärmöjligheter inom området. Nedan finns några användbara länkar.

8.3.1 Gymnasieutbildning

Information om olika utbildningar och skolor:

Skolverket: <https://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning>

<http://www.csn.se/blivande-studerande/utbildningar/grundskola-gymnasium-1.2447>

Naturbruksgymnasier: <http://www.naturbruk.se>

<https://www.gymnasium.se/sok/>

8.3.2 Yrkesutbildning

Yrkesutbildningar med inriktning djur:

<http://www.kyutbildningar.se/utbildning/educations?q=djur>

<https://www.myh.se>

http://www.yhutbildningar.se/KY_utbildning_d3467.html

http://www.yrkesutbildningar.se/utbildning/djurutbildningar_191_.html#moreAboutSearch

8.3.3 Folkhögskolor

Folkhögskolor med natur/djur: <http://allastudier.se/skolor/på/folkhögskola/inom/10-natur-djur/>

www.folkhogskola.nu

8.3.4 Universitet och högskolor

http://www.hogskoleguiden.se/utbildning/djurutbildningar_191_.html

<https://www.utbildningssidan.se/eg/sok/djurutbildning&typ=universitet-hogskola>

<https://www.studentum.se/utbildning/djurutbildningar>

<http://allastudier.se/skolor/på/högskola-universitet/inom/10-natur-djur/>

www.slu.se

8.3.5 Utbildningar sociala tjänstehundar

Skandinaviska Vård- och Terapihundsföreningen kan ge tips om utbildningar och annat som rör arbete med sociala tjänstehundar <http://svth.se>

Nedan följer ett litet urval av företag som erbjuder utbildningar. Då det inte finns någon svensk standard eller någon organisation/myndighet som certifierar utbildare eller ekipage, kan Manimalis i nuläget inte rekommendera eller avråda från någon utbildning.

Act Assistance Dogs: www.act-assistancedogs.com

Disa dogs: www.disadogs.se

Hundens Hus: <http://hundenshus.se>

Skolan för Pedagogiska Tjänstehundar: <http://pedagogiskattjanstehundar.se>

Svenska Terapihundsinstitutet: http://svenskaterapihundsinstitutet.se/?page_id=23

Svenska Terapihundskolan: <http://terapihundskolan.se/?v=f003c44deab6>

Vårdhundskolan: www.vardhundskolan.se

8.3.6 Övriga utbildningar

Den som vill arbeta med djur och skaffar sig t ex en gymnasial grundutbildning och vill vidareutbilda sig inom något yrke inom djurbranschen har en uppsjö av, framför allt privata, utbildningsarrangörer. Det kan gälla utbildning för att starta hunddagis, kattpensionat eller klipp och trimning. Framtidsyrken finns även inom rehabilitering och omvårdnad t ex hundsim, akupunktur, fysioterapi, bad samt inom tillbehör, försäkringar och foderbranschen. Inom djurbranschen är det få yrken som är legitimationsyrken så i princip vem som helst kan starta utbildningar eller företag. Som köpare och kund gäller det därför att kontrollera företagets bakgrund och erfarenhet innan man satsar pengar på det ena eller andra. Förhoppningsvis och med ökad efterfrågan på väl utbildad personal kommer vi i framtiden att se seriösa diplomeringar och certifieringar inom djurbranschen.

Det finns ett antal intresseföreningar som kan vara till hjälp oavsett om man vill utbilda sig eller köpa tjänster, t ex Sveriges hunddagisförening, Sveriges hundfrisörer, Svenska hundmassörers yrkesförbund och Djurskyddsinspektörernas riksförening för att nämna några.

9. Manimalis; då, nu och i framtiden

Innehåll:

9.1 Manimalis historia

9.2 Manimalis i nutid

9.3 Manimalis i media

9.4 Manimalis framtid

9.4.1 Vad händer efter 2017?

9.4.2 Alla kan bidra

9.5 Manimalis sponsorer

9. Manimalis; då, nu och i framtiden

9.1 Manimalis historia

Manimalis bildades 1990 av några entusiaster hemma i dåvarande och nuvarande ordförande Ulla Björnehammars kök. Våra första sponsorer var AGRIA djurförsäkring och MASTER FOODS som uppdrog åt Svenska PR-byrån att sköta organisationens kansli.

Manimalis första utmaning blev att undersöka storleken på sällskapsdjurens betydelse i Sverige. Detta arbete resulterade i den första MANIMALISRAPPORTEN 1993 som beskrev:

- antalet katter, hundar och övriga smådjur
- antalet människor sysselsatta inom sällskapsdjurssektorn (veterinärer, uppfödare, trimmare, zoobutiker m.fl.)

samt

- det ekonomiska utfallet av dessa verksamheter.

Rapporten väckte stort intresse hos media och bland beslutsfattare eftersom det var den första i sitt slag. Sedan dess har Rapporten utkommit med 2-3 års mellanrum, den senaste; 2009 års rapport presenterades vid en förkonferens till den internationella IAHAIO-konferensen "People and Animals for Life" som Manimalis stod som värd för i Stockholm år 2010.

Under 2011 drog sig båda våra sponsorer MARS Scandinavia och AGRIA ur verksamheten så ett intensivt arbete påbörjades för att få in nya sponsorer och idag har vi tio nya sponsorer som möjliggör att vårt arbete med att sprida kunskap om sällskapsdjurens betydelse för människan och för samhället i stort.

9.2 Manimalis i nutid

Det är en fantastisk resa vi har gjort som närmast kan beskrivas som att vi först rullade en snöboll i uppförsbacke i ca 10 år men vid millenniumskiftet nådde vi toppen och nu rullar det på i full fart och vi ser hur "snöbollen" växer.

Idag har vi vårdhundar, assistanshundar och andra sociala tjänstehundar av olika slag. Flera äldreboenden tillåter de boende att ha katt och hund, ja de goda exemplen är många men vårt arbete är långt ifrån färdigt.

Manimalis är en fortfarande en fristående ideell organisation med en icke arvoderad styrgrupp som ansvarar för den löpande verksamheten och kontakterna med sponsorer, beslutsfattare och internationella systerorganisationer. För att kunna bedriva informationsverksamhet och kommunikation bland annat i sociala medier har Manimalis för närvarande två kontrakterade konsulter; Mats Danielsson och Lena Heimlén.

Vi har bevakat seminarier och konferenser både i Sverige och utomlands där vi knutit kontakter och samlat information som varit viktig för vårt arbete.

Verksamhetsberättelser finns att läsa på Manimalis webbplats www.manimalis.com.

9.3 Manimalis i media

Sedan nystarten våren 2015 har ett antal pressmeddelanden skickats ut från Manimalis. Alla finns att hämta på Manimalis webbplats www.manimalis.com.

Ett urval:

- Djurägande sparar miljarder
- Ett helt liv med sällskapsdjur – visst är det möjligt
- Djurägande för ett aktivt och hälsosamt åldrande
- Hundassisterad terapi
- Djurskydd i fokus – IAHAIO 2016
- Ett vinnande fängelsekoncept
- Djur, arbete och etik inom vård, skola och omsorg
- Hund på jobbet, visst funkar det

Manimalis har också varit aktiv i sociala medier, främst i den egna Facebookgruppen som i skrivande stund har drygt 1 000 följare.

Under 2015 gjordes ett 60-tal inlägg, de mest visade är:

- Vårdhundar och Vårdhundskolan – Vård i världsklass
- Ja till vårdhundar i omsorgen
- Hund och katt i stället för lyckopiller
- 11 anledningar att utöka familjen med en hund
- Sov bättre med husdjur i sängen

Under 2016 gjordes 100 inlägg med totalt nästan 200 000 visningar. Bland de inlägg som haft flest visningar märks:

- Servicehund för barn med autism
- Sju anledningar att skaffa hund
- "Comfort dogs" flygs till Orlando efter terrordåd
- Kvalitetssäkring av sociala tjänstehundar
- Vaccin mot pälsdjursallergi (som hade flest visningar: 23 268)

Under de första sju månaderna 2017 gjordes 50 inlägg med totalt ca 84 000 visningar, de flesta gjordes i Manimalis egen pressrelease om konferensen "Sällskapsdjur – en vedertagen hälsokur" (16 700 visningar). Under året har endast ett par pressmeddelanden skickats ut, då tiden i huvudsak har ägnats åt att samla in material, göra intervjuer, bevaka medier etc till denna rapport.

9.4 Manimalis framtid

Våra djur gör stor skillnad för människor i olika skeden av livet och Manimalis kommer fortsatt att arbeta för att samla in och sprida information om det som händer i Sverige och i vår omvärld. I ett allt hårdare, tuffare och tyvärr mer våldsamt klimat behövs djuren allt mer och vi hoppas och vill tro att trenden med en större förståelse för nyttan och nöjet med sällskapsdjur kommer att öka i framtiden.

9.4.1 Vad händer efter 2017?

Manimalis ordförande Ulla Björnehammar:

Genom Manimalis försorg har vi fått ut kunskap i samhället om nyttan av våra sällskapsdjur och som vi visat exempel på i denna Rapport har mycket hänt men arbetet är inte klart ännu. Vi behöver fortsätta sätta fokus på att möjliggöra vårt motto "att kunna ha sällskapsdjur från vaggan till graven".

Arkitekter och samhällsplanerare måste redan i projekteringsstadiet få in djurens behov precis som skedde vid återuppbyggandet av Kobe i Japan efter den stora jordbävningen. Några exempel golvmaterialen valdes med tanke på hundars klor, i hyreshusen byggdes inte bara "vanliga" tvättstugor utan också specialmaskiner för hund- och häst-filtar, djurvårdsrum där hundar och katter kunde badas, kmmas o trimmas. Tänk så många "arga"-lappar om stopp i avlopp och djurhår i tvättmaskiner som skulle undvikas.

Läshundar har börjat dyka upp i våra bibliotek och ibland i skolor men det finns fler områden där djuren skulle göra nytta för utvecklingen av barn och ungdomar. Det finns nu exempel på äldreboenden dit man får ta katten och hunden med när man flyttar in men det behövs många fler.

För att kunna jobba vidare med dessa frågor behövs det pengar och engagerade människor så min förhoppning är att fler skall vilja bli sponsorer och att någon/ några unga entreprenörer vill driva Manimalisorganisationen in i framtiden. Vårt arbete är inte färdigt, nu siktar vi framåt mot att i nästa Manimalisrapport 2020 läsa om många nya samhällsinitiativ.

9.4.2 Alla kan bidra

Även om styrgruppen består av ideella krafter, behövs pengar för att kunna köpa tjänster, exempelvis webbmaster, fotografer och journalister och för att förhoppningsvis kunna komma ut med nya Manimalisrapporter med tätare intervaller.

Vill du bidra till Manimalis viktiga arbete?

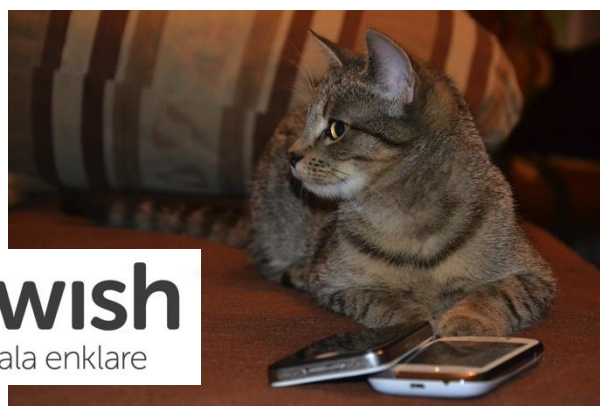
Alla bidrag är varmt välkomna!

Plusgiro: 76 00 50 – 5

Det går också bra att swisha till

123 228 7761

Stort och hjärtligt tack för
ditt bidrag!

9.5 Manimalis sponsorer

I dag sponsras Manimalis av följande företag och organisationer:

Agria Djurförsäkring, AniCura, Ceva Animal Health AB, Doggy AB, Evidensia djursjukvård, Imazo AB, Royal Canin, Sveland djurförsäkringar, Svenska Kennelklubben och Zoobranschens Riksförbund ZOORF.

10. Tack!

Att äntligen kunna presentera en ny Manimalisrapport efter åtta år känns bra. Vi vet att tidigare rapporter kommit till användning i många olika sammanhang; bland journalister, studenter och forskare, av hundförare som behövt argument för arbete inom kommuner och landsting, av beslutsfattare på olika nivåer och av alla som varit intresserade av fakta kring sällskapsdjurens stora betydelse för den enskilda människan och för samhället i stort.

Förutom ekonomiskt stöd från sponsorer har ett stort antal människor bidragit med information och inspiration till denna Manimalisrapport. Under drygt ett års tid har engagerade personer mailat, ställt upp på intervjuer, ringt, skickat bilder och svarat på en mängd frågor av skilda slag.

Till alla som bidragit, ingen nämnd och ingen glömd, vill Manimalis styrgrupp rikta ett stort och hjärtligt TACK!

Ordförande:
Ulla Björnehammar

Mats Danielsson

Sara Karlberg

Svenska Kennelklubbens vd Ulf Uddman
Foto: Måns Engelbrektsson

Ulf Uddman

Adjungerad:
Lena Heimlén

manimalis